

2299

NINA Rapport

Brukerundersøkelse i Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark

Sommeren 2022

Yosra Zouhar
Line Camilla Wold
Vegard Gundersen

NINAs publikasjoner

NINA Rapport

Dette er NINAs ordinære rapportering til oppdragsgiver etter gjennomført forsknings-, overvåkings- eller utredningsarbeid. I tillegg vil serien favne mye av instituttets øvrige rapportering, for eksempel fra seminarer og konferanser, resultater av eget forsknings- og utredningsarbeid og litteraturstudier. NINA Rapport kan også utgis på engelsk, som NINA Report.

NINA Temahefte

Heftene utarbeides etter behov og serien favner svært vidt; fra systematiske bestemmelsesnøkler til informasjon om viktige problemstillinger i samfunnet. Heftene har vanligvis en populærvitenskapelig form med vekt på illustrasjoner. NINA Temahefte kan også utgis på engelsk, som NINA Special Report.

NINA Fakta

Faktaarkene har som mål å gjøre NINAs forskningsresultater raskt og enkelt tilgjengelig for et større publikum. Faktaarkene gir en kort framstilling av noen av våre viktigste forskningstema.

Annen publisering

I tillegg til rapporteringen i NINAs egne serier publiserer instituttets ansatte en stor del av sine forskningsresultater i internasjonale vitenskapelige journaler og i populærfaglige bøker og tidsskrifter.

Brukerundersøkelse i Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark

Sommeren 2022

Yosra Zouhar
Line Camilla Wold
Vegard Gundersen

Zouhar, Y., Wold, L. C. & Gundersen, V. 2023. Brukerundersøkelse i Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark. Sommeren 2022. NINA Rapport 2299. Norsk institutt for naturforskning.

Lillehammer, juni 2023

ISSN: 1504-3312

ISBN: 978-82-426-5096-2

RETTIGHETSHAVER

© Norsk institutt for naturforskning

Publikasjonen kan siteres fritt med kildeangivelse

TILGJENGELIGHET

Åpen

PUBLISERINGSTYPE

Digitalt dokument (pdf)

KVALITETSSIKRET AV

Odd Inge Vistad

ANSVARLIG SIGNATUR

Forskningsjef Kristin E. Mathiesen (sign.)

OPPDRAKSGIVER(E)/BIDRAGSYTER(E)

Nasjonalparkstyret for Dovrefjell

KONTAKTPERSON(ER) HOS OPPDRAGSGIVER/BIDRAGSYTER

Gunhild Kirsti Sem og Bernard Svendsgard

FORSIDEBILDE

Dalsida, Lesja kommune © Vegard Gundersen

NØKKEWORD

- Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark
- Friluftsliv
- Turisme
- Brukerundersøkelse
- Internett-basert spørreundersøkelse

KEY WORDS

- Dovrefjell-Sunndalsfjella national park
- Recreation
- Tourism
- On-site questionnaire survey
- Web-based survey

KONTAKTOPPLYSNINGER

NINA hovedkontor
Postboks 5685 Torgarden
7485 Trondheim
Tlf: 73 80 14 00

NINA Oslo
Sognsveien 68
0855 Oslo
Tlf: 73 80 14 00

NINA Tromsø
Postboks 6606 Langnes
9296 Tromsø
Tlf: 77 75 04 00

NINA Lillehammer
Vormstuguvegen 40
2624 Lillehammer
Tlf: 73 80 14 00

NINA Bergen
Thormøhlens gate 55
5006 Bergen
Tlf: 73 80 14 00

www.nina.no

Sammendrag

Zouhar, Y., Wold, L. C. & Gundersen, V. 2023. Brukerundersøkelse i Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark. Sommeren 2022. NINA Rapport 2299. Norsk institutt for naturforskning.

Denne dokumentasjonsrapporten oppsummerer kunnskap om brukerne av fjellområdene i og rundt Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark (DSN). Resultatene er basert på to undersøkelser. Først ble det samlet inn svarskjemaer fra brukere ved de 20 viktigste innfallsportene til området. Deretter ble brukerne som hadde oppgitt e-postadresse i den første undersøkelsen tilsendt lenke til et mer omfattende spørreskjema i en etterundersøkelse om deres bruk av Reinheimen. Det ble samlet inn informasjon fra i alt 5123 respondenter ved innfallsportene og fra 799 i etterundersøkelsen.

Representativiteten i undersøkelsen har noen viktige skjevheter som man må ta hensyn til når man tolker dataene. Lokalbefolkningen svarer i mindre grad på svarskjema ved innfallsportene enn tilreisende, mens utenlandske besøkende og de som besøker området for første gang i mindre grad svarer på etterundersøkelsen. Dette er skjevheter vi kjenner igjen fra alle områder der denne type undersøkelser er gjennomført. I tabellen under har vi oppsummert noen viktige indikatorer for DSN som helhet (Pilegrimsleden og Storhøe unntatt), og vi har presentert tilsvarende indikatorsett for hver enkelt innfallsport i rapporten. Svar fra egen undersøkelse ved Viewpoint SNØHETTA er rapportert i et eget kapittel.

DOVREFJELL-SUNNDALSFJELLA NASJONALPARK			
Nordmenn (<i>n</i> = 4317)	37 %	Erfaring med langtur	-
Førstegangsbesøkende (<i>n</i> = 3929)	62 %	Lavpurister (<i>n</i> = 2638)	58 %
Dagstur (<i>n</i> = 4004)	74 %	Mellompurister (<i>n</i> = 2638)	28 %
Varighet dagstur (gjennomsnitt) (<i>n</i> = 2240)	4.6 timer	Høypurister (<i>n</i> = 2638)	14 %
Varighet flerdagerstur (gjennomsnitt) (<i>n</i> = 1051)	4.2 dager	Kvinneandel (<i>n</i> = 4344)	51 %
Organisert tur (<i>n</i> = 4332)	3 %	Lokale (<i>n</i> = 4317)	5 %
Alder (gjennomsnitt) (<i>n</i> = 4164)	44 år	Barn < 15 år (<i>n</i> = 4313)	13 %

Sammenlignet med andre nasjonalparker der vi har tilsvarende data er den noen ting som særlig kjennetegner bruken/brukerne i DSN. Det er en spesielt stor andel utenlandske besøkende og førstegangsbesøkende, og denne andelen har økt sterkt siden forrige undersøkelse i 2009. Det er også verdt å merke seg den spesielt lave andelen lokalt bosatte brukere. Vi ser også at brukerne av området i stor grad følger eksisterende infrastruktur av merkede stier og veier, og at en høy andel er på dagstur. Dagsturene, men også flerdagersturene, har i gjennomsnitt kort varighet, henholdsvis 4,6 timer og 2,9 dager. I det store og hele er folk fornøyd med tilretteleggingen, og generelt ønsker de seg enkel tilrettelegging og å møte få folk på turen.

Dovrefjell tiltrekker seg en stor andel tilreisende turister, men det er svært stor variasjon mellom innfallsportene. Langs E6-aksen forbi Hjerkin er det noen typiske turistlokaliteter med innfallsporer som Kongsvoll, Grønnebakken og Snøheim. I vest derimot er det overvekt av lokaliteter med lokalkjente, enten dette er lokalt bosatte, hytteeiere eller turfolk som er gjengangere. Eksempler her er Bjorli, Skamsdalen og lokalitetene i Torbudalen. Kunnskapen om besøksprofiler ved innfallsportene er viktig bakgrunnsinformasjon for stedstilpasset forvaltning av hele området og innfallsportene. Det er viktig at bruken ikke forringer naturkvalitetene. Vi ser denne gang at de som besøker DSN i langt større grad planlegger turen i god tid, og at informasjon via internett og sosiale medier er langt viktigere nå enn det var i undersøkelsen i 2009.

Kunnskapen om brukerne vil gi viktige bidrag til å forstå hva de besøkende etterspør av opplevelser og muligheter, slik at man kan legge til rette for dette i områder der det har minst mulig negative effekter for naturmiljøet. Det er nettopp her forvaltningen kan sette seg i førersetet og til en viss grad styre utviklingen av bruken i DSN, ikke i første rekke med forbud og påbud, men gjennom å informere, oppfordre, styre og lede brukerne. En viktig forutsetning for å kunne styre bruken er at brukerne er sterkt knyttet til den viktigste infrastrukturen: stien – noe brukerne i DSN i stor grad er. Endring av infrastruktur for friluftsliv er da nøkkelen til å skape gode løsninger som kombinerer bruk og vern.

Yosra Zouhar – NINA Lillehammer, Vormstuguvegen 40, 2624 Lillehammer,
yosra.zouhar@nina.no

Line C. Wold - NINA Lillehammer, Vormstuguvegen 40, 2624 Lillehammer,
line.wold@nina.no

Vegard Gundersen - NINA Lillehammer, Vormstuguvegen 40, 2624 Lillehammer,
vegard.gundersen@nina.no

Abstract

Zouhar, Y., Wold, L. C. & Gundersen, V. 2023. Visitor survey in Dovrefjell-Sunndalsfjella National Park. Summer 2022. NINA Report 2299. Norwegian Institute for Nature Research.

This documentation report summarizes knowledge about the users in the mountain areas in and around Dovrefjell-Sunndalsfjella National Park (DSN). The results are based on two surveys. First, a short on-site self-registration survey were collected from visitors at the 20 most important entrances to DSN. Those who had provided an e-mail address in the first survey were later the same year sent a link to a more comprehensive follow-up survey about their use of DSN. In total, information was collected from 5123 respondents at the entrances, and 799 responses in the follow-up survey. The surveys representativeness have some important biases that must be considered when interpreting the data. The locals to a less extent answered the on-site survey, while foreign visitors and first-time visitors to a less extent answered the follow-up survey. These are biases that we recognize from all areas where these types of surveys have been conducted.

The table below summarize important indicators for DSN (except Pilegrimsleden og Storhøe), and we have presented a corresponding set of indicators for each entrance to the area in the report.

DOVREFJELL-SUNNDALSFJELLA NATIONAL PARK			
Norwegians (<i>n</i> = 4317)	37 %	Experiences with long hikes	-
First time visitors (<i>n</i> = 3929)	62 %	Lowpurist (<i>n</i> = 2638)	58 %
Daytrip (<i>n</i> = 4004)	56 %	Mediumpurist (<i>n</i> = 2638)	28 %
Duration daytrip (mean) (<i>n</i> = 2240)	4.6 hours	Highpurist (<i>n</i> = 2638)	14 %
Duration multi-daytrip (mean) (<i>n</i> = 1051)	4.2 days	Women (<i>n</i> = 4344)	51 %
Organized group (<i>n</i> = 4332)	3 %	Local residents (<i>n</i> = 4317)	5 %
Age (mean) (<i>n</i> = 4164)	44 år	Children < 15 years (<i>n</i> = 4313)	13 %

Compared to other national parks where we have similar data, there are some factors that characterize the use/users in DSN. There is a larger proportion of foreign visitors and first-time visitors. It is also worth noting that there is a low number of locals. We also see that the users of the area mainly follow existing infrastructure of marked paths and roads, and many are on daytrips. The daytrips, but also the multi-day trips, on average have a short duration. Overall, the visitors are satisfied with the recreational infrastructure in the park, and in general they want simple facilities and to meet few people.

DSN attracts many visitors, but our data show high diversity regarding visitor intensity and characteristics between the different entrances to the park. Along the E6 at the Dovrefjell plateau, we find typical tourist locations like Kongsvoll, Grønnbakken og Snøheim. In the western part of DSN, on the other hand, there is a predominance of entrances with locals, being residents, cabin owners or regular hikers that know the area well. Examples of entrances with local users are Bjorli, Skamsdalen og entrances at Torbudalen. Knowledge about visitor profiles is important for site-specific management of the entrances to the national park. At the same time, it is important that the use does not impair with the natural qualities in the area. This year we see that a higher portion of the visitors planned their route from home than was the case in the 2009 survey.

Knowledge about the visitors makes an important contribution to understanding what nature experiences and opportunities they seek. This helps developing facilities and attractions in areas causing less impact on valuable and vulnerable environments. In this way, management of the national park can facilitate the development of use in DSN, not with bans and restrictions, but

through informing, encouraging, managing, and guiding the visitors. An important precondition for managing this way is that the users of DSN are strongly connected to designated recreational infrastructure (marked trails) and in the most popular areas. Manipulation of recreational infrastructure is the key to create good solutions that combine use and conservation of natural resources.

Yosra Zouhar – NINA Lillehammer, Vormstuguvegen 40, 2624 Lillehammer,
yosra.zouhar@nina.no

Line C. Wold - NINA Lillehammer, Vormstuguvegen 40, 2624 Lillehammer,
line.wold@nina.no

Vegard Gundersen - NINA Lillehammer, Vormstuguvegen 40, 2624 Lillehammer,
vegard.gundersen@nina.no

Innhold

Sammendrag	3
Abstract	5
Innhold	7
Forord	9
1 Innledning	10
1.1 Bakgrunn.....	10
1.2 Tidligere undersøkelser.....	10
1.3 Spørreskjemaer selvregistreringskasser.....	12
1.4 Selvregistreringskasser.....	13
1.5 Etterundersøkelse.....	16
1.6 Representativitet.....	16
1.7 Analyse og fremstilling av data.....	17
2 Generelle trekk ved de besøkende	19
2.1 Indikatorsett for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark.....	19
2.2 Kjønn, alder, utdanning og bosted.....	19
2.3 Friluftslivserfaringer og friluftslivsinteresse.....	22
2.4 Turfølget.....	24
2.5 Tidligere besøk og kjennskap til Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark.....	26
2.6 De besøkendes årsaker til å besøke Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark.....	29
2.7 Idealområde og purisme.....	31
3 Bruken av området	35
3.1 Rømlig bruk.....	35
3.2 Bruk av stier/veier.....	36
3.3 Sesongbruk i 2022.....	36
3.4 Type bruk.....	37
3.5 Lengde på besøket og overnatting.....	38
3.6 Dovrefjell-Sunndalsfjella som besøksmål.....	41
4 Innhenting av informasjon og bruk av sosiale media	43
4.1 Innhenting og foretrukket informasjon.....	43
4.2 Bruk av sosiale medier.....	47
5 Opplevelser i Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark	48
5.1 DSN som villmarksområde.....	48
5.2 Nasjonalparkstatusens betydning.....	50
5.3 Tilretteleggingen for friluftsliv.....	53
6 Holdninger til forvaltningstiltak	55
7 Villrein	57
8 Ferdsestasjoner i Dovrefjell 2022	60
8.1 Kongsvoll fjellstue.....	60
8.2 Kongsvoll stasjon.....	61
8.3 Grønnbakken.....	62
8.4 Snøheim mot Snøhetta.....	63
8.5 Snøheim mot Reinheim.....	64
8.6 Snøheim mot Svånådalen.....	65

9 Viewpoint SNØHETTA	66
9.1 Generelle trekk ved de besøkende	66
9.2 Viewpoint SNØHETTA som besøksmål	69
9.3 Tidligere besøk	69
9.4 Innhenting av formasjon	70
9.5 Opplevelser på Viewpoint SNØHETTA	71
9.6 Erfaringer av besøket til Viewpoint SNØHETTA	72
9.7 Ferdsestelling Viewpoint SNØHETTA	74
10 Sammenligning av ulike lokaliteter i Dovrefjell-Sunndalsfjella	76
10.1 Utvalgte indikatorer	76
11 Diskusjon – om bruk og forvaltning	82
11.1 Bruk, verneverdier, sårbarhet og tilrettelegging	82
11.2 Sammenligning med forrige brukerundersøkelse fra 2009	83
11.3 Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark i det store bildet.....	84
11.4 Forskjellene ligger i innfallsportene	85
11.5 Tilrettelegging, opplevelsesverdier og informasjon	86
11.6 Fare for konflikter mellom ulike brukere?	88
11.7 Representativiteten	88
12 Referanseliste	91
Vedlegg 1. Referanser brukt i sammenligninger av nasjonalparkene	94
Vedlegg 2. Hva er hovedformålet med denne turen. Annet, hva?	96
Vedlegg 3. Hvordan overnattet du, og hvor mange netter? Hvor?	98
Vedlegg 4. Hvilke nettsider fikk du informasjon fra?	103
Vedlegg 5. Hvilke deler av Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark oppfatter du ikke som et villmarksområde?	106
Vedlegg 6. Hva var det du reagerte negativt på i situasjonen(e)?	112
Vedlegg 7. Er Viewpoint SNØHETTA hovedårsaken til at du besøker Dovrefjellområdet? Hvis nei, hva er hovedårsaken?	115
Vedlegg 8. Kommer du til å gå flere turer i Dovrefjellområdet her i år som et resultat av opplevelsen på Viewpoint SNØHETTA? Ja, hvor?	123
Vedlegg 9. Kasseundersøkelse Dovrefjell-Sunndalsfjella 2022	125
Vedlegg 10. Kasseundersøkelse Viewpoint SNØHETTA 2022	127

Forord

I perioden 2015-2021 ble det av Miljødirektoratet initiert en nasjonal innsats for å styrke besøksforvaltningen i Norges nasjonalparker og landskapsvernområder. Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark (DSN) hadde en brukerundersøkelse fra 2009 (Gundersen mfl. 2012a, b), samt en begrenset undersøkelse på Hjerkinplattået i 2010 (Gundersen mfl. 2012a) og en fra Viewpoint SNØHETTA i 2015 (Gundersen mfl. 2016). Med en anbefalt rullering per 10. år var det på tide med en ny brukerundersøkelse for hele området. Kunnskap og innspill fra brukerne av verneområdene er viktig for å legge til rette for en besøksforvaltning som gir gode opplevelser samtidig som man skal ivareta verneverdiene. Dette inkluderer kunnskap om sammensetningen på besøksgruppene, hvor kommer de fra, hva slags opplevelser søker de, hva gjør de, hvor lenge oppholder de seg i verneområdet, og hvordan stiller de seg til forvaltningen? Denne rapporten oppsummerer resultatene fra brukerundersøkelsen som ble gjennomført i og rundt DSN sommeren 2022. Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalparkstyre, ved nasjonalparkforvalterne organiserte det praktiske knyttet til innsamling og punsjing av datamaterialet. NINA har tilrettelagt data for analyser, og gjennomført en fordypende etterundersøkelse basert på innsamlede e-poster, og analyser og presenterer dataene i denne rapporten.

Vi retter en stor takk til Miljødirektoratet og nasjonalparkforvalterne i Dovrefjell Gunhild Kirsti Sem, Bernhard Svendsgard og Carl S. Bjurstedt for oppdraget og for et godt samarbeid i prosessen med datainnsamling og analysearbeid.

Lillehammer, juni 2023

Vegard Gundersen, prosjektleder

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Formålet med undersøkelsen og rapporten er å beskrive karaktertrekk ved de besøkende til Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark (DSN). Informasjonen skal videre kunne benyttes av nasjonalparkstyret og nasjonalparkforvaltningen for å kunne vurdere tiltak for å håndtere de besøkende på en måte som ivaretar verneverdiene. Formålet er at man gjennom økt kunnskap om ferdsel og bruk av verneområdet skal få et bedre grunnlag for å prioritere tiltak og å videreutvikle en god besøksstrategi for forvaltningen av området.

Studieområdet er Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark (heretter kalt DSN) med tilgrensende fjellområder innen villreinområde Snøhetta vest og Snøhetta øst. Mesteparten av området som er undersøkt er vernet i ulike kategorier, som naturreservat, nasjonalpark, landskapsvernområde eller biotopvern. Med tanke på bruken av områdene kan man hevde at norsk nasjonalparkforvaltning historisk sett har forholdt seg forholdsvis passiv, og hovedmålet med vern har vært å begrense effekter av menneskelig virksomhet. De siste tiårene ser man imidlertid en tiltagende politisk diskusjon om målsetting, forvaltning og økonomisk utvikling av verneområdene, eller i første rekke randområdene rundt. Samtidig ser vi en gradvis oppbygging av ressurser knyttet til forvaltning av verneområdene i form av noe økte budsjetter, styrking av oppsyn i både volum og bredden av oppgaver, samt kunnskapsoppbygging og utvikling av nye og mer integrerte forvaltningsmodeller når det gjelder organisering og ansvarsforhold.

Det er opplagt store forskjeller mellom ulike brukere av DSN-området, og vår oppgave er i første rekke å beskrive og analysere de besøkende til området. Turisten som besøker området for første gang har ofte liten forhåndskunnskap om stedet, vil mest betrakte landskapet og er ofte lett å lede og påvirke gjennom ulike forvaltningstiltak. I den andre enden av skalaen er for eksempel lokale brukere som bedriver jakt, fiske og andre høstingsaktiviteter, eller utmarksnæring. Disse har oftest stor lokalkunnskap og erfaringer fra området, og vil ha en helt annen opplevelse av landskapet og vil i mindre grad kunne påvirkes av forvaltningstiltak. De har sine behov og preferanser, og bruker området deretter. En grunnleggende forståelse av de besøkendes bruk og opplevelser av landskapet er avgjørende for både å legge forholdene til rette for gode opplevelser og for å finne gode og akseptable løsninger på problematisk bruk.

1.2 Tidligere undersøkelser

Siden Hjerkinnsområdet er studert inngående over tid som følge av tilbakeføring av skytefeltet, gir vi her en liten oversikt over tidligere undersøkelser. Vi skiller mellom perioden før og etter oppstart av GPS-merkeprosjektet for villrein i 2009. Før 2009 har forvaltningsplanen (2006), forslag til overvåkingsplan (Vistad mfl. 2007) og andre rapporter (for eksempel Stabell 1994) gitt gode kunnskapsoversikter over ferdsel og bruk av Dovrefjell. DSN er også spesiell siden denne nasjonalparken var en av få utvalgte som fikk en grundig kartlegging av kvaliteter og interesser før en konkluderte på utvidelse av den eksisterende Dovrefjell nasjonalpark (fra 1974, til Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark i 2002) og på hvilken forvaltningsmodell norske nasjonalparker skulle få (Svarstad mfl. 2003)

Vorkinn & Flygind (2003) gjennomførte en studie i Hjerkinnskytefelt på begynnelsen av 2000-tallet. Studien har tatt utgangspunkt i to målpopulasjoner: bilister som betaler bomvegavgift på Snøheimvegen og villreinjegere som kunne tenkes å bruke veien for å komme inn til sitt jaktområde. Studien har veldefinerte målgrupper og et godt datagrunnlag. Resultatene fra bilistene viser at de aller fleste var på dagsturbesøk (90 %) og de fleste kjørte inn til enden av veien til

bommen ved nasjonalparkgrensen. En tredjedel av bilistene hadde gått mindre enn 1 kilometer fra bilen. I alt 51 % gikk på tur innover mot Snøhetta eller på toppen av Snøhetta, og 14 % gikk tur i området rundt / bak Snøhetta. Det viste seg også at 69 % av alle turgåere hovedsakelig gikk langs merka sti/veg, 29 % gikk både på og utenfor merka sti, mens bare 3 % hovedsakelig hadde gått utenfor merka sti. Hele 70 % av villreinjegerne var innenbygdsboende, og vel 40 % av villreinjegerne oppga å ha brukt vegen under jakta i 2002, og da i gjennomsnitt 2,5 dager. Studien gir en god oversikt over ferdselen med utgangspunkt i to sentrale brukergrupper av Snøheimvegen og tilgrensende nærområder.

Nilsen (1992) studerte ferdsel i Hjerkinnskytefelt ved bruk av 6 selvregistreringskasser i tillegg til utdeling av skjema fra bomvakta på Snøheimvegen i 1989 og 1990, med en oppfølgende postsendt brukerundersøkelse til en tredjedel av de besøkende i 1990. I alt svarte 3677 respondenter. Brukerundersøkelsen ba respondenten tegne av ruten for turen, og det ble på bakgrunn av besøksintensiteten lagd et ferdselskart for området. Undersøkelsen viser i likhet med Båtstad (2001) at ferdselen var sterkt konsentrert langs enkelte stier og veger i Hjerkinnområdet. Hele 55 % av all ferdsel tok utgangspunkt i Snøheimvegen. Ellers var ferdselen konsentrert til Strop-sjødalen, Ringvegen om Grøndalen, Grisungdalen, i et belte i Vålåsjøområdet og fra Nysætri mot Grisungen.

Det er flere andre rapporter som bidrar med kunnskap om ferdsel i Dovrefjell. Vi vil spesielt nevne rapporter som kartlegger næringsaktivitet (f.eks. Aas mfl. 2003, Aas mfl. 2006), gir status og markedsvurderinger (Solbakken 2002) og ferdsel ut fra reiselivsbedrifter (Vistad 2009). Forskningen viser at mye av ferdselen i området er konsentrert og kanalisert til begrensede arealer og stier / veger i Hjerkinnsområdet (Nilsen 1992, Vorkinn & Flygind 2003, Båtstad 2001), og at ferdselen er kanalisert langs hovedstinetet mellom de tilgjengelige hyttene (DNT, fjellstyrer). Det er også veldokumentert at aktiviteter i skytefeltet og tidligere trafikk langs Snøheimvegen og tilknytningsveger har endret villreinens areal- og beitebruk, med den konsekvens at enkelte arealer er underbeitet (Nellemann mfl. 2001). Fra Båtstad (2001) sin undersøkelse kan man utlede at så mye som 70-85 % av all ferdsel foregår hovedsakelig langs merkede eller tydelige stier. Det er i tillegg relativt god kunnskap om hvem det er som bruker de ulike innfallsportene (Båtstad 2001, Vorkinn & Flygind 2003) fra mer enn 20 år tilbake i tid.

Hjerkinnområdet er et av de mest studerte områdene i Norge når det gjelder høyfjellsøkologi og menneskelig påvirkning, og i de senere år har en også samlet mye kunnskap om ferdsel og bruk av området. I NINA Temahefte 51 «Horisont Snøhetta» fra 2013 ble det vurdert tre scenarier for Snøheimvegen (Strand mfl. 2013): 1) Snøheimvegen fjernes og restaureres 2) Snøheimvegen beholdes, men det legges betydelige begrensninger på bruk 3) Snøheimvegen holdes åpen for fri ferdsel. Den gang ble alternativ 2 anbefalt. NINA betraktet dette alternativet som en mulig vinn-vinn situasjon, der både villreinens behov og lokal bruk, friluftsliv og turisme kunne bli tilgodesett. I 2016 ble skyttelbussregimet på Snøheimvegen evaluert etter fem års drift, og det ble konkludert med at regimet fungerte godt etter de forutsetningene som ble beskrevet i 2016. Siden den gang har forvaltningen jobbet videre med å kanalisere ferdselen i randsonen av verneområdet, blant annet ved etablering av Moskusstien i 2016. I 2021 gjorde NINA en ny grundig vurdering av ferdselen i Hjerkinnområdet, og det ble konkludert at det er vesentlig økende ferdsel på alle innfallsporner i området. Til tross for dette har ferdselen i kjerneområdet for villreintrekket i Strop-sjødalen hatt en reduksjon. Det ble i denne rapporten foreslått en rekke ekstra tiltak for å redusere ferdselen i dette kjerneområdet, og forvaltningen må fortsette å følge utviklingen av ferdsel nøye.

I perioden etter oppstart av GPS merkeprosjektet for villrein i Snøhetta villreinområde i 2009, er det gjennomført en rekke undersøkelser med bruk av ulike metodikk (spørreundersøkelser, tellere, GPS undersøkelse, observasjoner og andre data), og som er rapportert i flere rapporter (Gundersen mfl. 2013 a, b, c; Flemsæter mfl. 2013; Strand mfl. 2013; Gundersen mfl. 2016; Gundersen mfl. 2022). Det er også gjennomført en sårbarhetsanalyse av Viewpoint SNØHETTA som er relevant i denne sammenheng (Gundersen mfl. 2019). Disse rapportene viser utviklingen av ferdsel over tid i området, og forklarer hvordan både besøksmengder og type brukere har

forandret seg med ulik forvaltning. Av viktige hendelser knyttet til forvaltningstiltak er etablering av Viewpoint SNØHETTA i 2011, åpning av turisthytta Snøheim i 2012, oppsetting av skyttelbuss Hjerkin-Snøheim i 2012, og etablering av moskusstien i 2016. Gjennom NINA prosjekter er det også gjennomført en rekke hovedfagsoppgaver med vekt på ferdselsprosjektet 2009-2019 (Wold 2009, Rasmussen 2009, Wilberg 2010, Nerhoel 2011, Pettersen 2011, Berget 2012, Shott 2017, Kjøsberg 2019, Todnem 2020). Nyere vitenskapelige arbeider diskuterer forholdet mellom villrein og ferdsel, ut fra et turisme-økologi perspektiv (Gundersen mfl. 2015; Flemsæter mfl. 2018; Gundersen mfl. 2019) og ut ifra et samfunnmessig perspektiv (Skjeggedal mfl. 2020).

1.3 Spørreskjemaer selvregistreringskasser

Når det gjelder den metodiske beskrivelsen med tanke på planlegging og utvelgelse av lokaliteter og det praktiske arbeidet med utplassering av kasser, refererer vi til veilederen som Miljødirektoratet har utarbeidet: «Brukerundersøkelser som verktøy for forvaltning av verneområder» (Miljødirektoratet 2018). Veilederen har blant annet kapitler om «*Hvor mange selvregistreringskasser bør settes ut hvor?*» og om «*utsetting av kassene – plassering langs sti*» som beskriver generelt hvilke prinsipper som er lagt til grunn for valg av lokaliteter og utplassering. Utforming av spørreskjema og utplassering av kasser er gjort av verneområdeforvaltningen, som kjenner området godt. Innholdet i skjemaet er i stor grad tilpassa en mal for slike undersøkelser (se nevnte veileder).

Kasser med et kortfattet spørreskjema er en ressurseffektiv metode der en får samlet inn data for større områder og over lengre tid. Metoden bygger imidlertid på noen forutsetninger. Den viktigste er at ferdselen starter i de mest brukte innfallsporene, er forutsigbar og som oftest følger linjer (stier/veier); brukere som går utenfor sti/vei fanges i mindre grad/tilfeldig opp. En annen utfordring er bortfall og bortfallsprosenten (dvs. andelen som passerer kassen uten å svare på undersøkelsen), som kan være relativt stor (se f.eks. Fredman mfl. 2009). Våre erfaringer fra nasjonalparker/verneområder der vi har testet spesifikt for dette, viser at bortfallsprosenten varierer fra lokalitet til lokalitet, uten at man har entydige svar på hvorfor det er slik. Men ulike miljøfaktorer rundt punktet for kasseplassering påvirker brukernes mulighet for å oppdage kassa, eller lyst/vilje til å stoppe opp og fylle ut skjema. Flere undersøkelser har også vist lokalbefolkning bosatt nær verneområdene i mindre grad fyller ut spørreskjema enn tilreisende (Vistad, 1995; Fredman mfl. 2009; Kaxrud Wilberg, 2010).

Et standardspørsmål som er benyttet i nesten alle verneområder de siste tiårene er et bestående av åtte påstander, som samlet måler det vi kaller purisme-grad. Dette spørsmålet ber respondentene ta stilling til ulike påstander om deres idealområde for en lengre sommertur i skog/fjell. Spørsmålet stilles for å gi oss et bedre inntrykk av «hvem den besøkende er» når det gjelder tilrettelegging og trivsel/mistrivsel med mye/lite folk i sitt «idealområde». Spørsmålet lyder: «Tenk deg at du skal gjennomføre en flertimers tur i skogs-/fjellterreng om sommeren. Tenk deg at området er slik du helst vil ha det – som om det var ditt «idealområde» for en slik tur». Deretter følger følgende åtte utsagn, som skal besvares på en skala fra 1 *svært negativt*, via 4 *nøytralt* og til 7 *svært positivt*:

Vil det være positivt eller negativt for deg:

- ... at det finnes tilrettelagte leirplasser med do, ved, bål, søppeldunker
- ... at du kan bli kvitt søppel i utplasserte søppeldunker
- ... at det finnes merkede stier i området
- ... at det er god skilting ved stistart og stikryss i området
- ... at det er lagt ned trestokker til å gå på der stien går over våt myr
- ... at det finnes hytter med matservering og oppredde senger i området
- ... at du møter mange andre friluftsfolk i løpet av turen
- ... at du kan gå milevis uten å møte et menneske

Hensikten er å få fram hvor brukeren ligger på «purismeskalaen» - en skala som går mellom «lav-purist» (en som trives best med god tilrettelegging og tolerer/trives med mange andre besøkende) og «høy-purist» (en som trives best med lite tilrettelegging og som foretrekker å møte få andre besøkende). Rent praktisk snur vi svarskalaen på de sju første variablene og summerer deretter svarene på alle åtte påstandene (for de som har besvart alle åtte) og deler på åtte. Da blir høy tallverdi alltid uttrykk for sterk purisme. Slik finner en «gjennomsnittsholdning» til fysisk tilrettelegging og det å møte andre mennesker i turområdet. Skårverdien ligger mellom 1 og 7, der 7 er den mest høy-puristiske verdien. Gjennomsnittsholdningen er altså uttrykk for folks «purisme-grad», og vi sorterer mellom lav-purist (1-3,5), mellom-purist (3,51-4,49) og høy-purist (4,5-7) – se Vistad & Vorkinn (2012). Purismeskalaen er en nyttig indikator for å sammenligne brukere i ulike natur- og verneområder.

Spørreskjemaet inneholder i tillegg spørsmål både om brukeren og spørsmål om turen og opplevelse i området. Med utgangspunkt i spørreskjemaet er det utarbeidet et indikatorsett som sier noe om de viktigste karaktertrekkene ved brukerne (et tomt indikatorsett vises i **Tabell 1**). Da det ofte kan være variasjoner i disse indikatorene for ulike innfallsporter, vil dette indikatorsettet brukes for å vise forskjeller og likheter mellom de ulike innfallsportene. Tilsvarende indikatorsett er også utarbeidet i NINAs rapporteringer fra flere andre verneområder (se blant annet Selvaag & Wold 2018; Selvaag & Wold 2019; Wold & Selvaag 2017).

Tabell 1. «Tomt» indikatorsett som illustrerer karaktertrekk ved brukerne i et område

DOVREFJELL-SUNNDALSFJELLA NASJONALPARK			
Nordmenn	%	Erfaring med langtur*	-
Førstegangsbesøkende	%	Lavpurister	%
Dagstur	%	Mellompurister	%
Varighet dagstur (gjennomsnitt)	Timer	Høypurister	%
Varighet flerdagerstur (gjennomsnitt)	Dager	Kvinneandel	%
Organisert tur	%	Lokale	%
Alder (gjennomsnitt)	År	Barn < 15 år	%

*I DSN er dette spørsmålet stilt i etterundersøkelsen.

1.4 Selvregistreringskasser

Kasseundersøkelsen ble gjennomført ved 20 av innfallsportene til nasjonalparken og det ble samlet inn totalt 5123 besvarelser (se liste over lokaliteter i **Tabell 2**). Data fra spørreskjemaene ble punsjet i Excel av verneområdeforvaltningen. I rapporteringen i de neste kapitlene har vi utelatt kassesvarene fra Kongsvoll-Knutshø/Pilegrimsleden og Storhøe/Folldal (som ligger utenfor vernegrensen) for å gjøre sammenligningen med 2009 mest mulig nøyaktig, men utvalgte indikatorer fra disse to lokalitetene er presentert i sammenligningen mellom innfallsportene i Dovrefjell i kapittel 10¹. Totalt har vi da 4364 respondenter når vi ikke regner med kassesvarene fra Kongsvoll-Knutshøe/Pilegrimsleden ($n = 661$) og Storhøe/Folldal ($n = 98$).

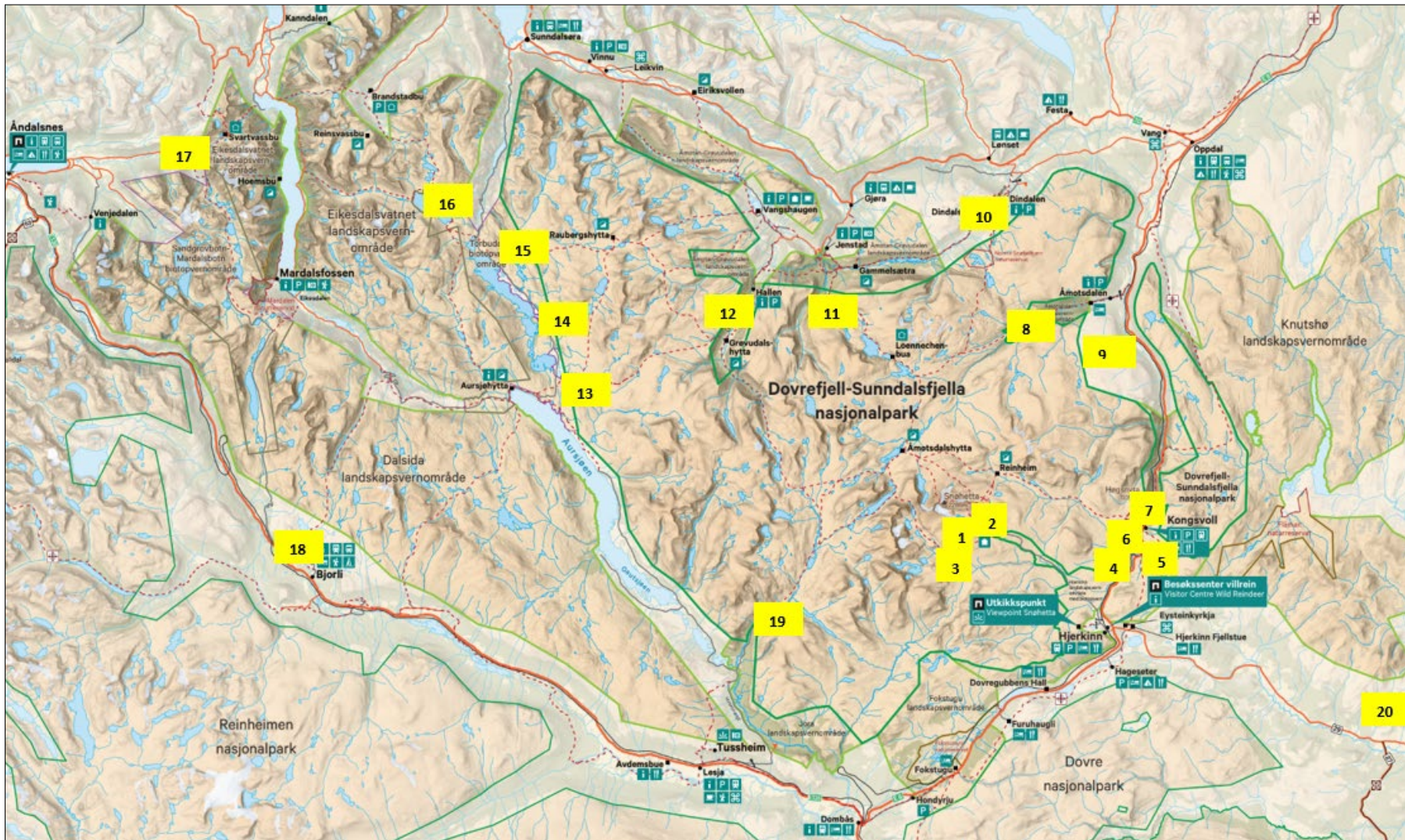
¹ Disse innfallsportene er vist for områdebruken i kapittel 10. I etterundersøkelsen fant vi ut at de aller fleste som har brukt én av disse innfallsportene også har brukt andre innfallsporter. Det var kun 4 respondenter som kun har brukt én av disse innfallsportene.

Tabell 2. Innfallsporter/lokaliteter med selvregistreringskort sommeren 2022, inkludert antall besvarelser på hver lokalitet. Lokaliteter markert med fet skrift indikerer at det var utplassert kasse med selvregistreringskort ved lokalitet også i 2009. Se kart i **Figur 1**.

	Lokalitet	Antall besvarelser
1	Snøheim – mot Snøhetta	682
2	Snøheim – mot Reinheim	222
3	Snøheim – mot Svanådalen	146
4	Grønbakken	677
5	Kongsvoll fjellstue	1186
6	Kongsvoll stasjon	519
7	Kongsvoll - Knutshø/Pilegrimsleden*	661
8	Åmotsdalen	102
9	Sæterfjellet	35
10	Dindalen/Dindalshytta²	14
11	Skirådalen/Middagshjellen	112
12	Grøvudalen	174
13	Aursjøhytta - Grøvudalen	5
14	Håkodalen	48
15	Grønvollsstenen - mot Raubergshytta	49
16	Reinsvatnet - mot Reinsvassbu/Vike	40
17	Isfjorden/Rabben/Svartvassbu	32
18	Bjorli	174
19	Skamsdalen/Dalssida	147
20	Storhøe/Folldal*	98
	Totalt	5123

*Merk at disse lokalitetene er tatt ut fra den videre rapporteringen.

² Kassen ble fjernet i midten av juli

Figur 1. Kartet viser kasselokalitetene i Dovrefjell 2022. Se navn på plasseringspunktene i **Tabell 2** (Kilde: Nasjonalparkstyret for Dovrefjell).

1.5 Etterundersøkelse

I kasseundersøkelsen ble respondentene bedt om å oppgi sin e-postadresse, dersom de kunne tenke seg å delta i en mer omfattende spørreundersøkelse om besøket/bruk av området (heretter kalt etterundersøkelse). Det ble samlet inn totalt 2041 epostadresser. Etter å ha korrigert for ugyldige adresser og duplikater endte vi opp med 992 epostadresser. Undersøkelsen ble opprettet i den web-baserte løsningen Questback (www.questback.com). Etterundersøkelsen inneholdt en rekke mer detaljerte spørsmål enn det som var inkludert på kasseskjemaet, og følger for det meste en «standardmal» som har blitt benyttet i tilsvarende undersøkelser i en rekke andre verneområder. Det ble gjort noen mindre endringer for å tilpasse undersøkelsen spesielt til DSN, blant annet ble det inkludert spørsmål om villrein (se kapittel 7). En web-basert lenke til spørreskjemaet ble sendt ut til epostadressene i februar 2023, etterfulgt av to påminnelser/purring (i mars). Undersøkelsen ble lukket 24 dager etter første utsendelse (10 dager etter siste påminnelse ble sendt ut). Av de 992 e-postene ble 193 epostadresser avvist, slik at utvalget til slutt utgjorde 799 respondenter. Svarprosenten var 43 %, det vil si at 345 respondenter besvarte etterundersøkelsen.

1.6 Representativitet

Representativitet er et begrep som brukes for å si noe om hvor godt det utvalget en viser data for speiler den faktiske studie-populasjonen. For disse undersøkelsene omfatter representativitet både hvor godt de som har besvart kasseundersøkelsen speiler alle brukerne i DSN-området, og hvor godt respondentene i etterundersøkelsen speiler de som har besvart kasseundersøkelsen. Med mindre en gjennomfører gode bortfallsstudier vil en ikke kunne vite eksakt hvor godt kasseundersøkelsen faktisk representerer de besøkende i området. En bortfallsstudie tar utgangspunkt i de som ikke besvarer en undersøkelse – for eksempel ved at en feltarbeider stopper de som går forbi kassa og stiller (noen av de) kasseskjemaspørsmålene til disse.

Det er ikke gjennomført noen slik studie i forbindelse med brukerundersøkelsene i DSN i 2022. Imidlertid viser både en tidligere bortfallsstudie fra Dovrefjell (Kaxrud Wilberg 2010) og bortfallsstudier fra andre fjellområder for eksempel at lokalt bosatte i mindre grad velger å fylle ut kasseskjema (Vorkinn & Andersen 2010; Fredman mfl. 2010). Noen mulige grunner kan være at kasseundersøkelsen er konsentrert til stiene og henvender seg til «besøkende», mens en del lokale kanskje bruker andre deler av nasjonalparken, beveger seg utenfor stiene eller føler at undersøkelsen ikke er ment for dem fordi de ikke anser seg som besøkende eller turister.

Representativiteten i etterundersøkelsen sammenlignet med kasseundersøkelsen kan måles ved å sammenligne utvalgte variabler, se i **Tabell 3**. De sammenfallende variablene for begge undersøkelsene i DSN i 2022 var kjønn, alder, nasjonalitet/bosted og tidligere besøk. Vi ser at det er noen forskjeller for noen av variablene i de to undersøkelsene. For eksempel er gjennomsnittsalderen noe lavere i etterundersøkelsen enn i kasseundersøkelsen, og det er flere norske og lokalt bosatte som svarte på etterundersøkelsen. Det er også en lavere andel førstegangsbesøkende som deltok i etterundersøkelsen. Det er trolig rimelig å forvente at de som har besøkt et område flere ganger vil være noe mer interessert i å delta i en undersøkelse enn de som har mindre tilhørighet til et område eller besøkt det for første gang.

Tabell 3. Representativitet, etterundersøkelsen sammenlignet med kasseundersøkelsen for sammenlignbare variabler.

	Kasseundersøkelse (n = 4364)	Etterundersøkelse (n = 345)
Alder, gjennomsnitt	44 år	35 år
Kjønn – kvinneandel	51 %	50 %
Norske besøkende	37 %	58 %
Lokalt bosatte besøkende	5 %	8 %
Utenlandske besøkende	58 %	35 %
Førstegangsbesøkende	62 %	43 %

En metode for å justere for lav representativitet er å vekte datamaterialet. Å vekte data innebærer å gi noen respondenters svar større betydning. Eksempelvis kunne vi valgt å la utenlandske besøkende sine svar telle noe mer enn nordmenns svar, for å speile fordelingen i kasseundersøkelsen. En eventuell vektning gjøres selvsagt med en unik koeffisient, laget for det spesifikke tilfellet, for å gjenspeile den opprinnelige fordelingen på en mer korrekt måte. Det er likevel usikkerheter ved å vekte materialet og vi har derfor valgt å kjøre analysene på dataene slik de foreligger uten å vekte. I tidligere brukerundersøkelser som vi har gjennomført har heller ikke datamaterialet blitt vektet, og for å ha mulighet til å sammenligne datamaterialet med tidligere undersøkelser gjort i andre nasjonalparker vektet heller ikke datamaterialet her.

1.7 Analyse og fremstilling av data

Rådata fra kasseundersøkelsen og den web-baserte etterundersøkelsen ble importert til programvaren SPSS (se f.eks. Field 2009) og alle analyser ble gjennomført her. Figurer er laget i Excel. For de variablene som er like for både kasseundersøkelsen og etterundersøkelsen (se **Tabell 3**) er det data fra kasseundersøkelsen som presenteres i resultatdelen – dette fordi antallet respondenter i kasseundersøkelsen er høyere og derfor har større statistisk styrke. Gjennomsnittsverdi blir henviset til i teksten som «M» og forkortelsen for standardfeil «SE» er et mål på hvor stor usikkert (variasjon) denne gjennomsnittsverdien har. Utvalgsstørrelsen blir referert til i teksten som N og viser totalt antall respondenter som er med i analysen for det enkelte spørsmålet. Om det ikke er opplyst spesielt så vil en i resultatkapitlet se om resultatene er hentet fra kasseundersøkelsen (n = maks 4364) eller etterundersøkelsen (n = maks 345) ved å se på verdien av N.

I oppdragsbeskrivelsen fremgår det at oppdragsgiver ønsker at funnene fra undersøkelsene i 2022 sammenlignes både med funn fra tidligere brukerundersøkelse som er gjennomført i DSN (2009) og andre norske verneområder. For en del figurer viser vi derfor sammenlignbare data mellom DSN og andre verneområder. Disse dataene er hentet fra tilsvarende rapporter for de enkelte områdene og vil ikke refereres i teksten (de fullstendige referansene til disse rapportene kan sees i vedlegg 1). Data for DSN 2009 er hentet fra rapporten «*Ferdsl i Snøhettaområdet*» (Gundersen mfl. 2013). I denne rapporten presenteres dataene flere steder adskilt for norske- og utenlandske besøkende, og presenterer ikke total prosentandel for de besøkende til DSN. Hvor vi her sammenligner totale prosentandeler, og rapporten ikke presenterer den totale prosentandelen, har vi brukt datasettet som var utgangspunktet for rapporten og beregnet den totale prosentandelen. Hvor dette er gjort, vil det komme frem i figurteksten. Fullstendig referanse til

denne rapporten finnes også i det samme vedlegget. Referansene er utelatt i teksten for å lette lesbarheten.

2 Generelle trekk ved de besøkende

2.1 Indikatorsett for Dovrefjell-Sundalsfjella nasjonalpark

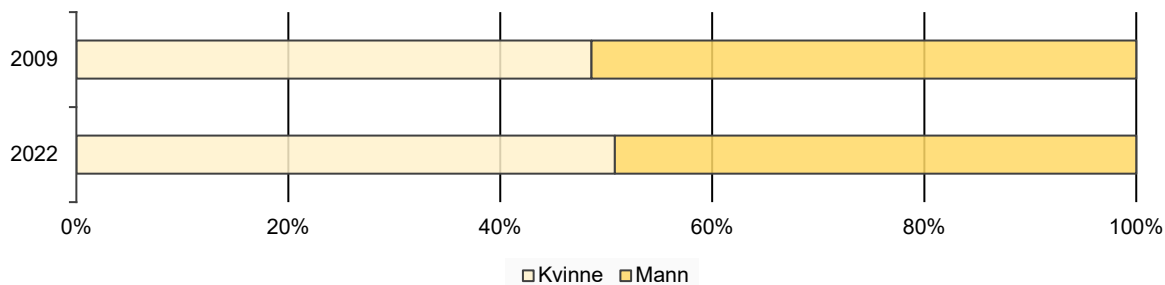
Tabell 4. Indikatorsett for Dovrefjell-Sundalsfjella nasjonalpark

DOVREFJELL-SUNNDALSFJELLANASJONALPARK			
Nordmenn	37 %	Erfaring med langtur*	-
Førstegangsbesøkende	62 %	Lavpurister	58 %
Dagstur	56 %	Mellompurister	28 %
Varighet dagstur (gjennomsnitt)	4,6 timer	Høypurister	14 %
Varighet flerdagerstur (gjennomsnitt)	4,2 dager	Kvinneandel	51 %
Organisert tur	%	Lokale	5 %
Alder (gjennomsnitt)	44 år	Barn < 15 år	13 %

*I DSN er dette spørsmålet stilt i etterundersøkelsen.

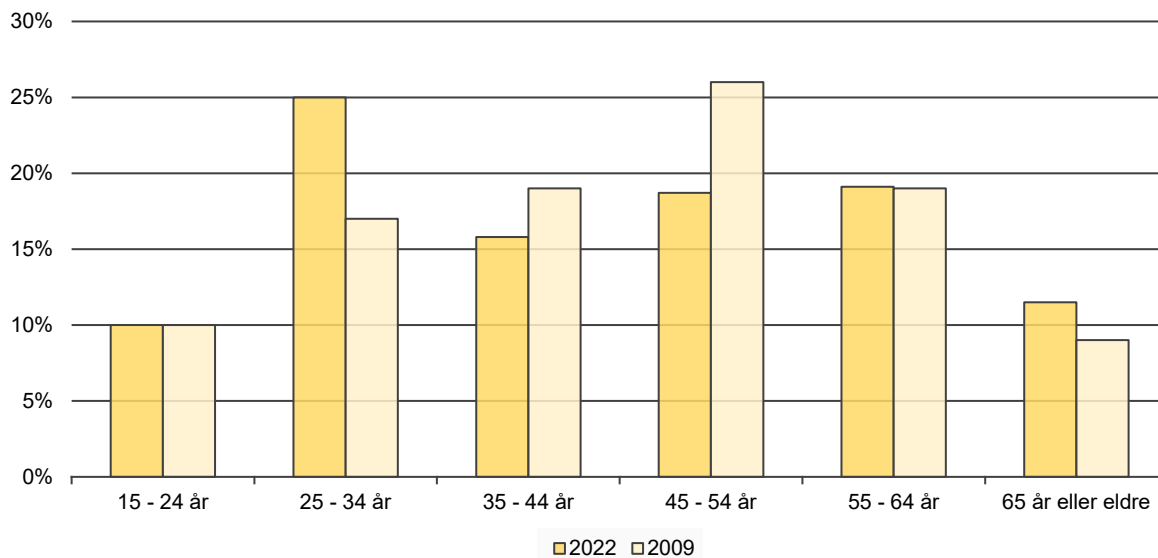
2.2 Kjønn, alder, utdanning og bosted

Figur 2 viser kjønnsfordelingen blant de besøkende til DSN i 2009 og 2022 som har holdt seg relativt stabil, med rundt halvparten menn og halvparten kvinner som svarte på kasseskjema.

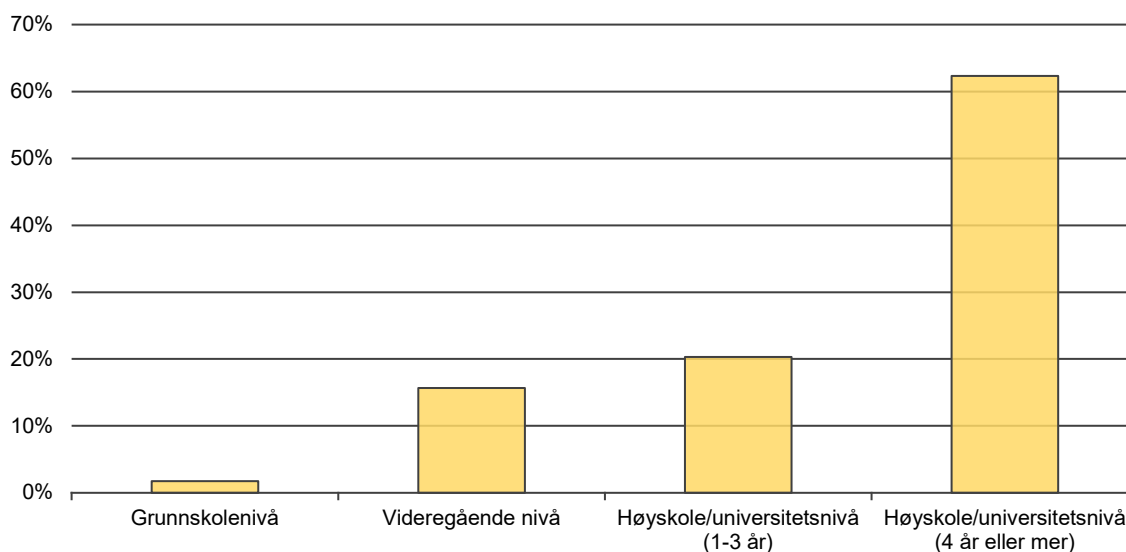
Figur 2. Respondentenes kjønnsfordeling i 2022 (n = 4344) og 2009 (n = 5382).

Figur 3 viser alderssammensetningen blant respondentene i 2009 og 2022. I likhet med i 2009 var det også i 2022 et stort aldersspenn blant respondentene, fra 15 til 94 år, med en gjennomsnittsalder på 44 år (45 år i 2009). De største endringene i alderen til de besøkende finner vi i aldersgruppen 25 – 34 år som har økt med 8 %, og aldersgruppen 45 – 54 år som har gått ned med 7 % siden 2009. Ut over dette holder alderssammensetningen seg relativt lik i 2022 som i 2009.

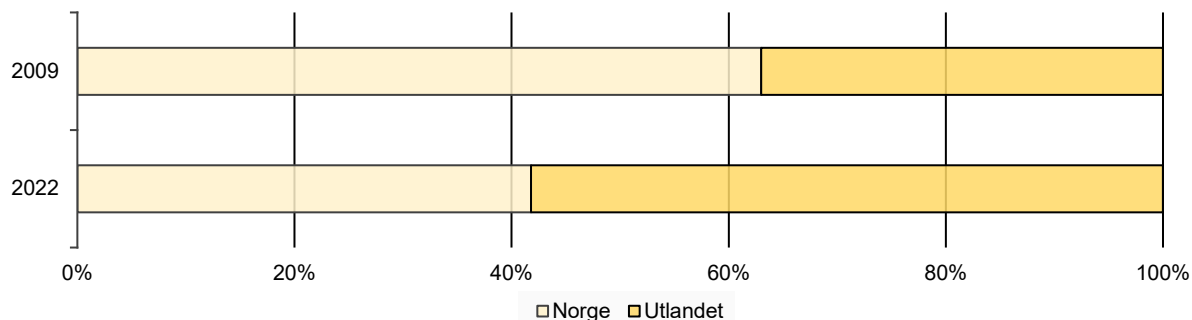
Figur 3. Respondentenes alder i 2022 (n = 4164) og 2009 (n =4982).

Respondentenes utdanningsnivå er vist i **Figur 4**. Den største andelen (62 %) av de besøkende til DSN i 2022 hadde utdanning på høyskole- eller universitetsnivå på 4 år eller mer. Henholdsvis 20 % og 16 % har utdanning på høyskole/universitetsnivå (1 til 3 år) og videregående skolenivå, mens 2 % har grunnskole.

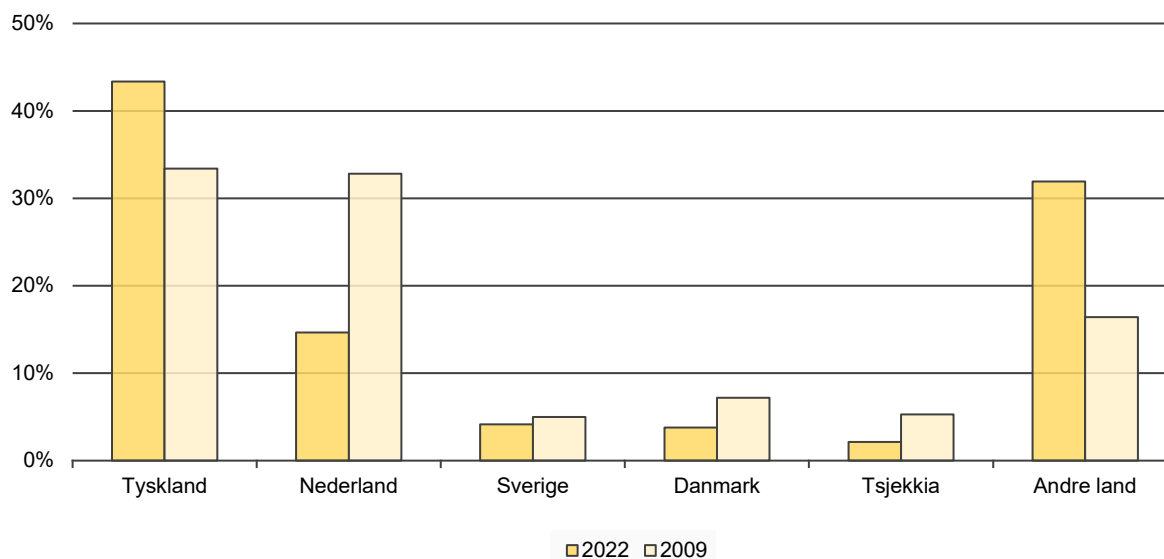
Figur 4. Høyeste oppnådde utdanning blant respondentene i 2022 (n = 345).

Figur 5 viser respondentenes bosted (Norge eller utenfor Norge) i 2022 og 2009. I 2022 var andelen besøkende til DSN som er bosatt i Norge 42 %, mens 58% er bosatt utenfor Norge. Dette er en økning i utenlandske besøkende på hele 21 % fra 2009, da andelen utenlandske besøkende til nasjonalparken var 37 %. Den samme utviklingen fant vi også i Reinheimen i 2022, hvor andelen utenlandske besøkende har økt med 20 % siden 2011 (se Zouhar mfl. 2023).

Figur 5. Respondentenes bosted i 2022 (n = 4317) og 2009 (n = 5167).

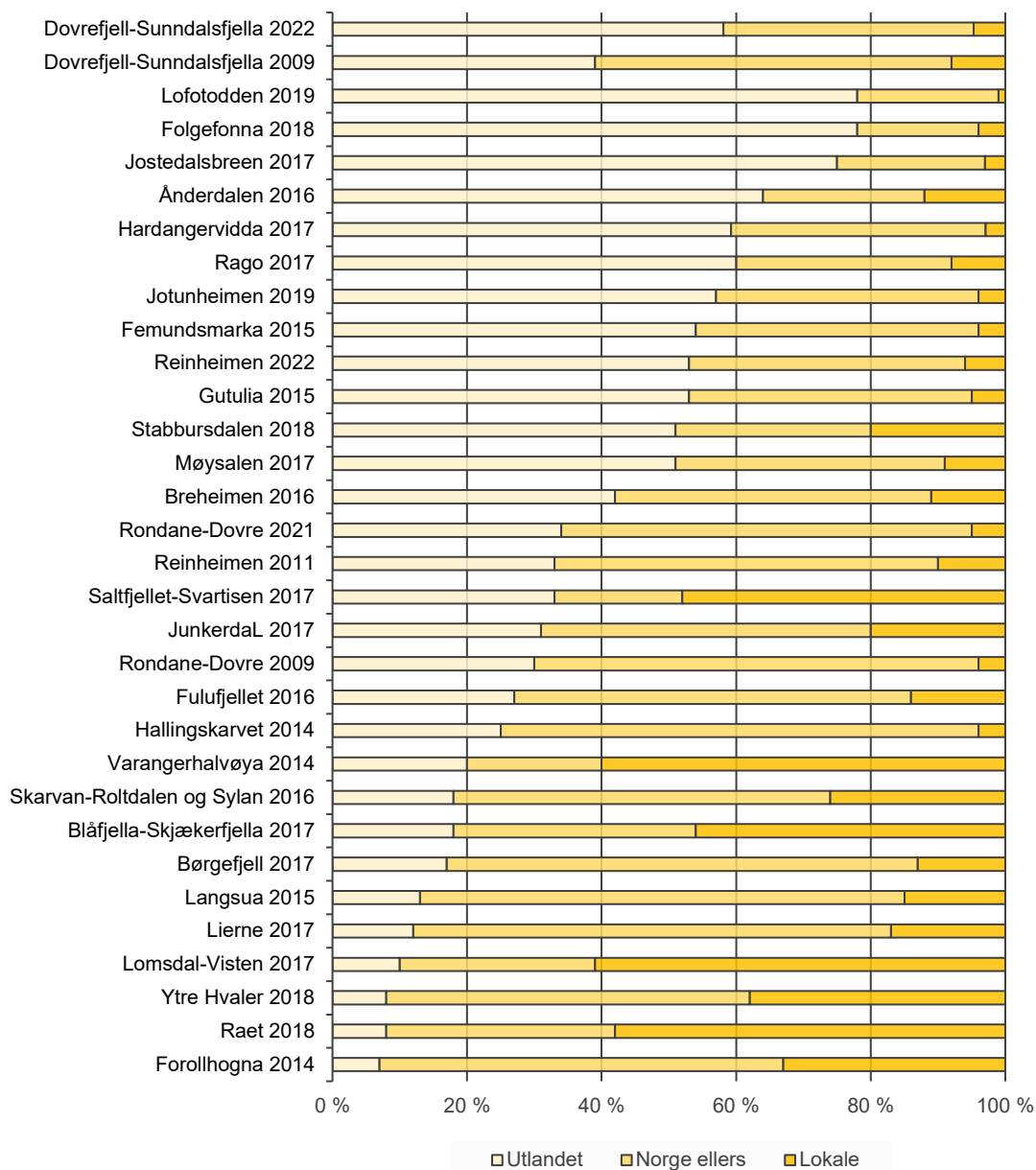
En mer detaljert beskrivelse av hvor de utenlandske besøkende kommer fra er presentert i **Figur 6**. I 2022 var 43 % av de utenlandske besøkende fra Tyskland, 15 % fra Nederland og til sammen 10 % kommer fra Sverige, Danmark og Tsjekkia. Andelen tyske besøkende har dermed økt med rett i underkant av 10 %, mens andelen nederlandske besøkende har en reduksjon på 18 %. 32 % kommer fra andre land enn de som er listet opp og inkluderer 29 land, med en stor andel besøkende fra Østerrike, Sveits, Frankrike og Belgia. Til sammenligning ble det i 2009 registrert respondenter fra til sammen 32 land.

Figur 6. Hvilke land de utenlandske besøkende til Dovrefjell kom fra i 2022 (n = 2512) og 2009 (n = 1938).

Andelen besøkende til norske nasjonalparker som er lokalt bosatte, bosatt i Norge ellers og utenfor Norge varierer stort (se **Figur 7**). Fra 1 % lokalt bosatte som besøker Lofotodden nasjonalpark til 61 % i Lomsdal-Visten. Sammenlignet med andre norske nasjonalparker har DSN en relativt lav andel lokale besøkende³ i 2022 (5 %) og i 2009 (8 %), og en høy andel utenlandske besøkende (58 %) i 2022. Denne fordelingen er relativt lik den vi finner blant annet i Hardangervidda (med 61 % utenlandske- og 3 % lokale besøkende) og Jotunheimen (med 57 % utenlandske besøkende og 4 % lokale besøkende).

³ Besøkende som har oppgitt bosted med postnummer innenfor kommunene Lesja, Dovre, Rauma, Molde, Oppdal, Folldal, Tynset eller Sunndal.

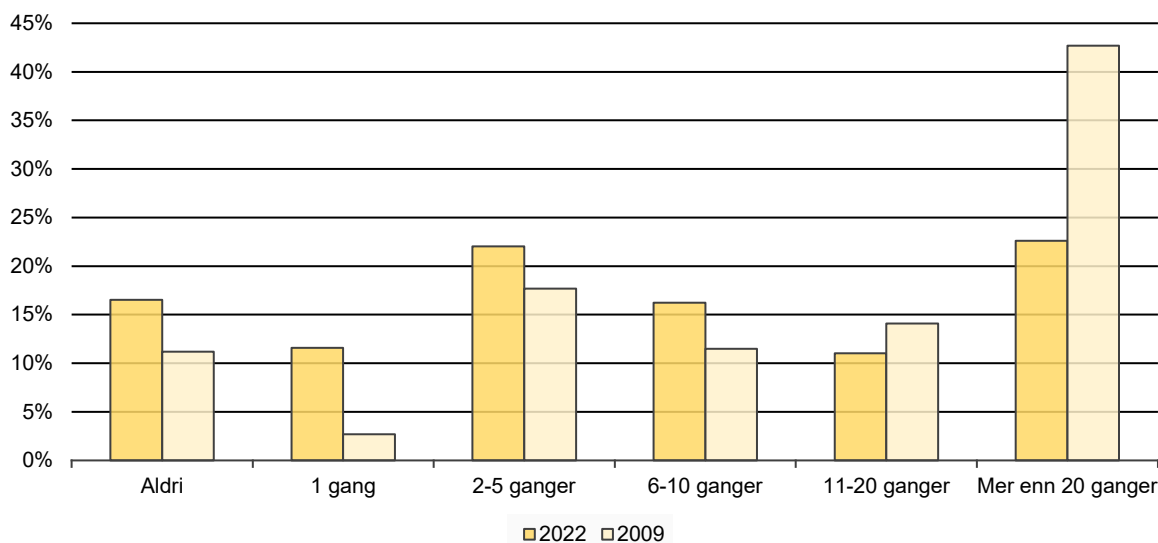

Figur 7. Andelen respondenter som er lokalt bosatt, Norge ellers og utenfor Norge i DSN i 2009 og 2022 sammenlignet med andre nasjonalparker.

2.3 Friluftslivserfaringer og friluftslivsinteresse

De besøkende sine erfaringer med langtur-friluftsliv er vist i **Figur 8**. Erfaringene er svært varierende, fra 17 % som aldri har vært på en flerdagers langtur, 22 % som 2 - 5 ganger tidligere har vært på langtur, til 23 % som har vært på langtur mer enn 20 ganger tidligere. Disse tallene viser en betydelig nedgang i besøkende som har mye erfaring med flerdagerstur (mer enn 20 ganger). I 2009 var denne andelen 43 %, mens andelen nærmest har blitt halvert i 2022. Det er også en liten nedgang i andelen som har vært på en flerdagerstur mellom 11 og 20 ganger fra 2009 til 2022. Andelen som kun én gang tidligere har vært på langtur var 12 %, som er en økning fra 2009 da andelen var 3 %. Dersom vi bryter opp disse tallene kan vi se at av de som aldri har vært på en flerdagerstur tidligere er 58 % norske besøkende, mens 42 % er utenlandske. På

den andre siden ser vi at av de som har oppgitt å ha vært på flerdagersturer mer enn 20 ganger er 69 % norske besøkende, mens 31 % er utenlandske besøkende.

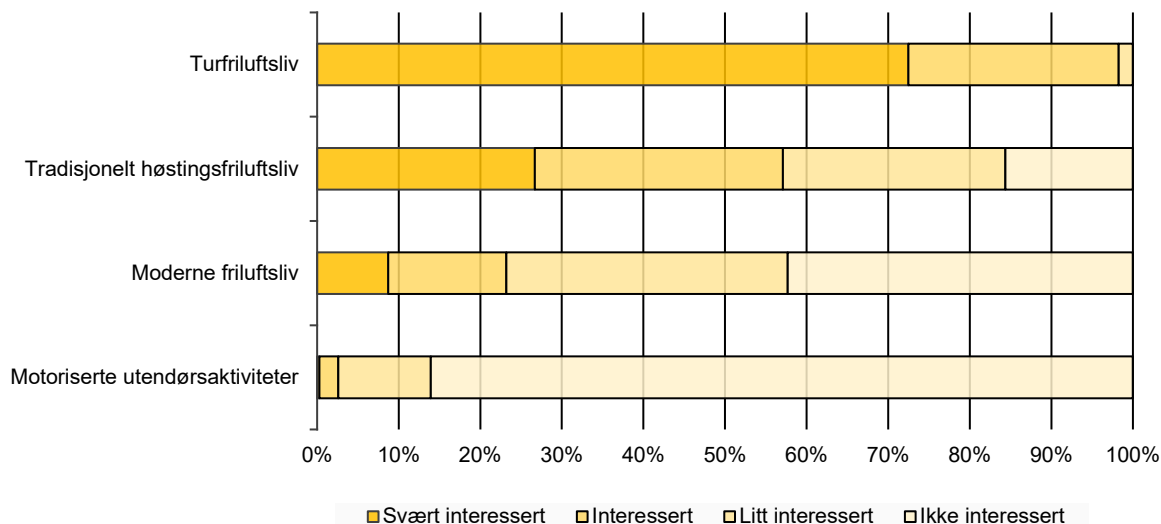

Figur 8. Antall ganger de besøkende tidligere har vært på en flerdagers fot- eller skitur i 2022 ($n = 345$) og 2009 ($n = 695$). Tallene som her er presentert fra 2009 er hentet fra datamaterialet fra 2009, fordi rapporten (Gundersen mfl. 2013) skiller mellom norske- og utenlandske besøkende og gir ikke en total prosentfordeling.

I etterundersøkelsen ble interessen for ulike typer friluftsliv kartlagt (**Figur 9**). De ulike aktivitetene defineres på denne måten:

Tradisjonelt høstingsfriluftsliv:	Matauk er viktig motiv, som jakt, fiske, bær/sopplukking
Turfriluftsliv:	Turer til fots og/eller på ski
Moderne friluftsliv:	Aktiviteter som krever spesielle ferdigheter og utstyr, for eksempel terrengsykling, klatring, kiting, elvepadling, hanggliding eller randonee.
Motoriserte utendørsaktiviteter:	For eksempel båtsport eller snøscooterkjøring.

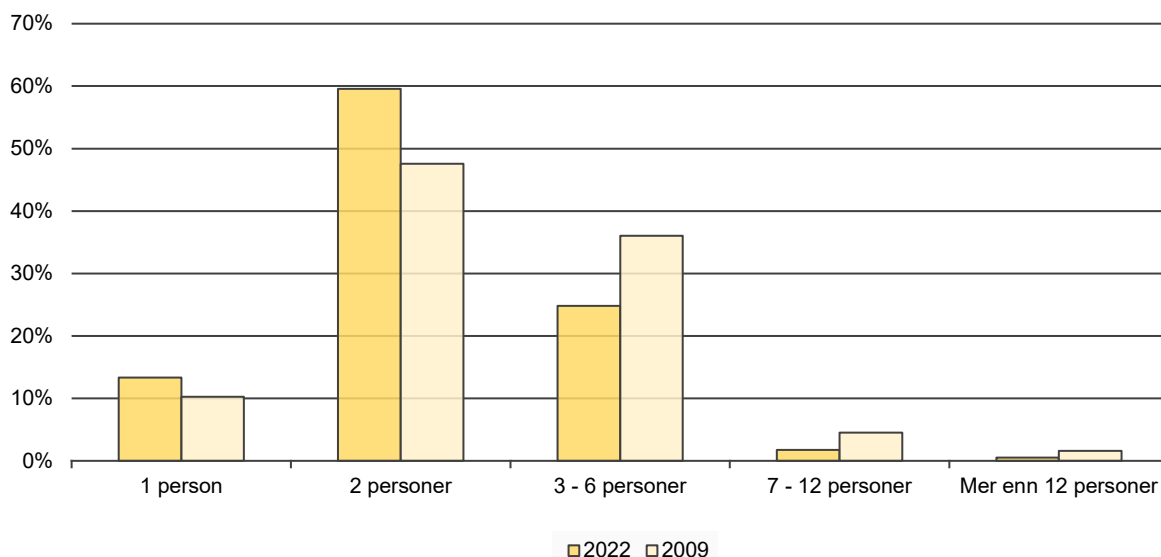
Ikke overraskende var den formen for friluftsliv de besøkende var mest interessert i, turfriluftsliv. Det var ingen av respondentene som har oppgitt at de ikke er interesserte i turfriluftsliv. Interessen for tradisjonelt høstingsfriluftsliv er derimot noe mer blandet. Det er rett i underkant av 10 % som har oppgitt at de er svært interessert i moderne friluftslivsaktiviteter, selv om 15 % er interessert og 34 % er litt interessert. Når det gjelder motoriserte friluftslivsaktiviteter er det et klart flertall som ikke er interessert i det hele tatt (86 %), mens 11 % er litt interessert. Det var også noen forskjeller mellom norske og utenlandske besøkende når det gjelder hvor interessert de er iblant annet tradisjonelt høstingsfriluftsliv og turfriluftsliv. Norske besøkende uttrykte en større interesse for tradisjonelt høstingsfriluftsliv enn utenlandske besøkende, mens utenlandske besøkende er mer interessert i turfriluftsliv.

Figur 9. Respondentenes interesse for ulike former for friluftsliv i 2022 (n = 345).

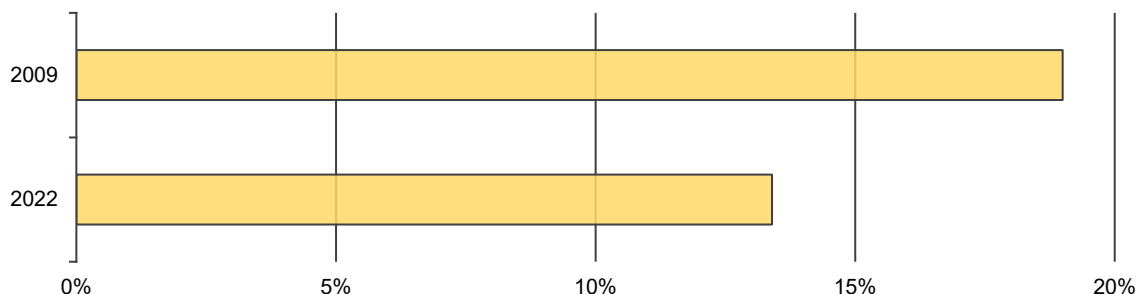
2.4 Turfølget

Videre ble respondentene spurt om sammensetningen av turfølget de var en del av (eller om de var på tur alene). Det var i 2022, i likhet med 2009, få som var på tur alene (1 person), og de fleste var på tur med én annen person (2 personer). I gjennomsnitt besto turfølget av 2-3 personer, inkludert respondenten selv. Det var under én prosent som var i et turfølge som besto av mer enn 12 personer. Andelen som var på en organisert tur, f.eks. i regi av skole, DNT, turlag eller lignende var lik i både 2022 og 2009 med rundt 3 % av respondentene (n = henholdsvis 123 og 145).

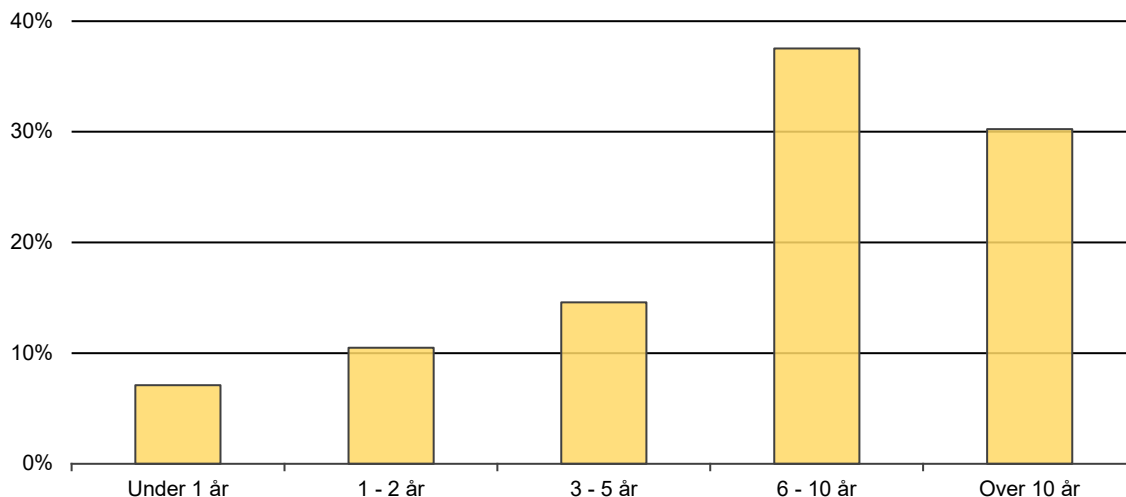

Figur 10. Antall personer i turfølget i 2022 (n =4196) og 2009 (n =4898).

Det var i alt 13 % av de besøkende som hadde med barn under 15 år i turfølget i 2022 (**Figur 11**). Dette er en noe lavere andel enn i 2009, hvor andelen som hadde med barn var 19 %. Barnas alder i 2022 (vist for yngste barn i turfølget) er presentert i **Figur 12**. Det var rundt en fjerdedel som hadde med barn mellom 1 og 5 år. Den største andelen utgjorde barn mellom 6-10 år (38 %) og en noe lavere andel som hadde med barn over 10 år (30%).

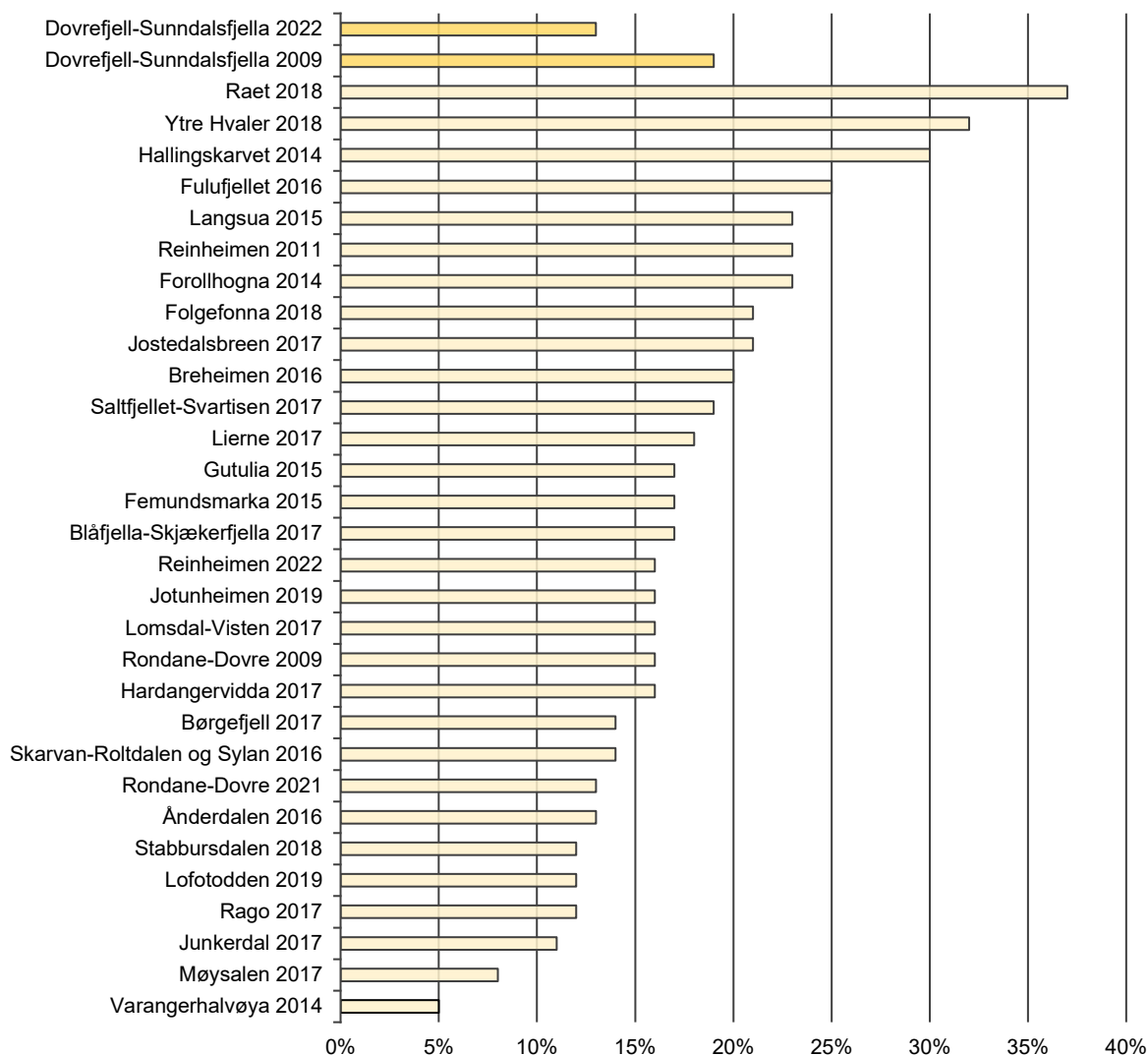

Figur 11. Andel som har med barn under 15 år i turfølget i 2022 (n = 4313) og 2009.

Figur 12. Alder på yngste barn (under 15 år) i turfølget i 2022 (n = 562).

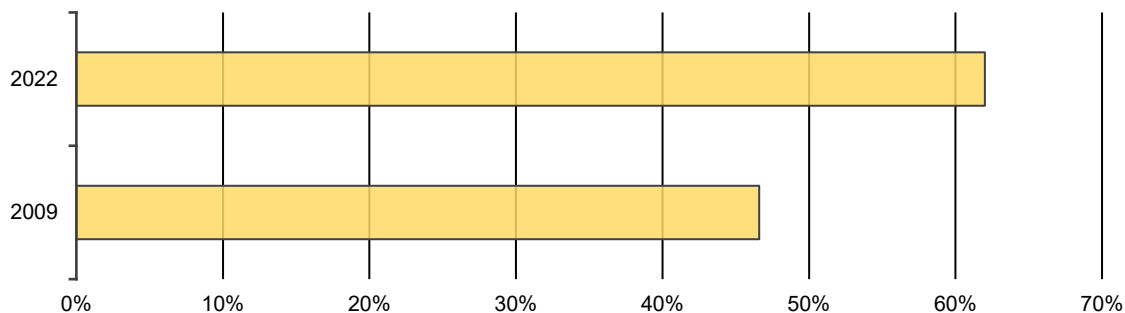
Figur 13 viser andelen som hadde med barn i turfølget når de har besøkt norske nasjonalparker. Som allerede presentert var det 13 % som hadde med barn i turfølget når de besøkte DSN i 2022. Dette er relativt lavt sammenlignet med de fleste andre nasjonalparkene, hvor laveste andel som har med barn finnes på Varangerhalvøya (5 %) og høyeste andel på Raet (37 %).

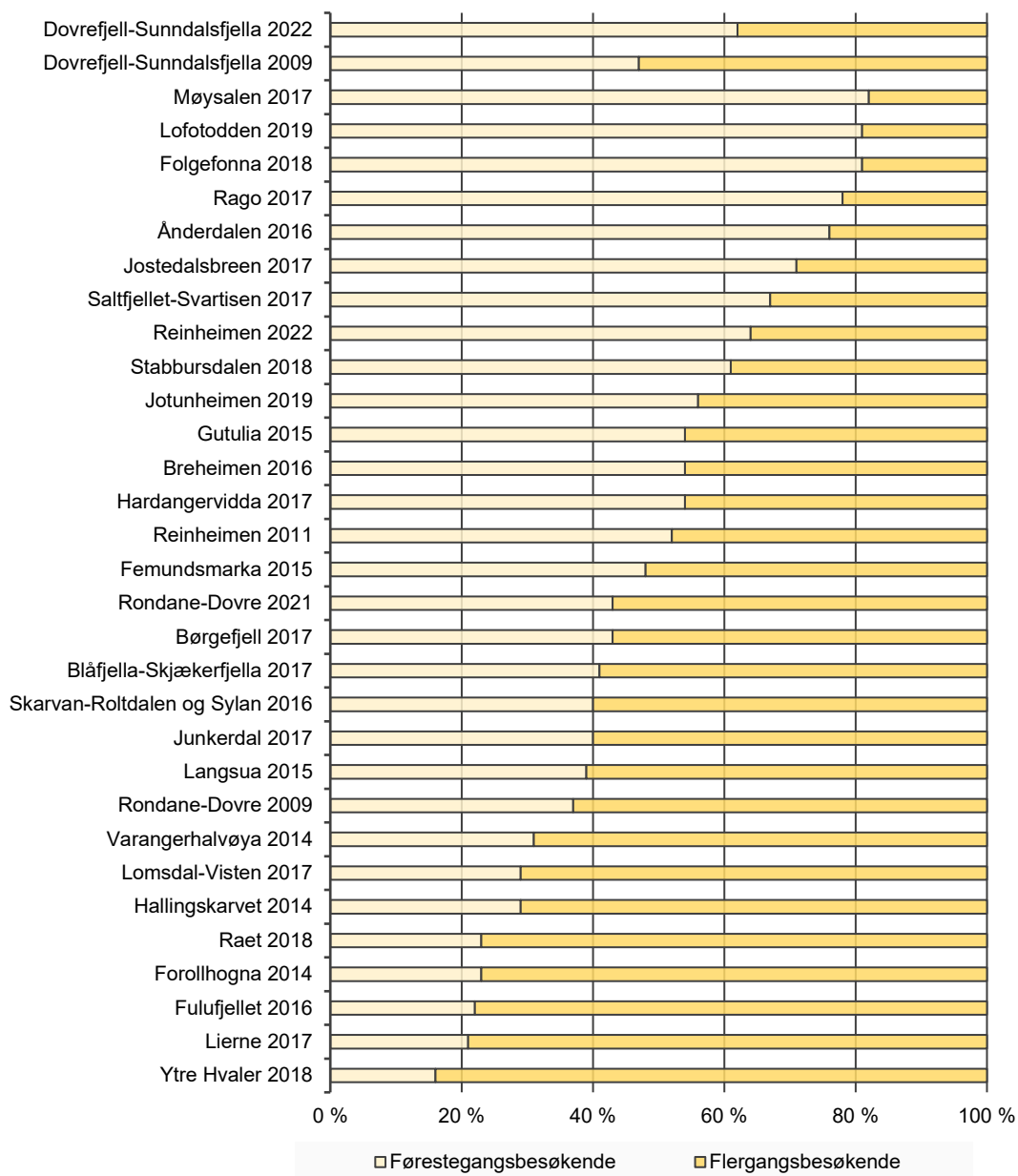
Figur 13. Andel besøkende i DSN som har med barn i turfølget i 2022 og 2009 sammenlignet med andre norske nasjonalparker.

2.5 Tidligere besøk og kjennskap til Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark

I kasseundersøkelsen ble respondentene spurt om hvorvidt de har besøkt DSN tidligere eller om de besøkte nasjonalparken for første gang. I 2022 var over 60 % av de besøkende til DSN førstegangsbesøkende (**Figur 14**). Andelen som for første gang besøker nasjonalparken har dermed økt med 15 % siden 2009, hvor andelen førstegangsbesøkende var 47 %. Av de som besøker nasjonalparken for første gang i 2022 var 80 % bosatt utenfor Norge. **Figur 15** viser at andelen førstegangsbesøkende varierer stort i norske nasjonalparker og at andelen førstegangsbesøkende i DSN i 2022 er relativt høy. Også her ser vi den samme utviklingen som i Reinheimen hvor andelen førstegangsbesøkende har økt fra 52 % til 64 % fra 2011 til 2022 (se **Figur 15**), og at den største andelen også her er utenlandske besøkende (se Zouhar mfl. 2023).

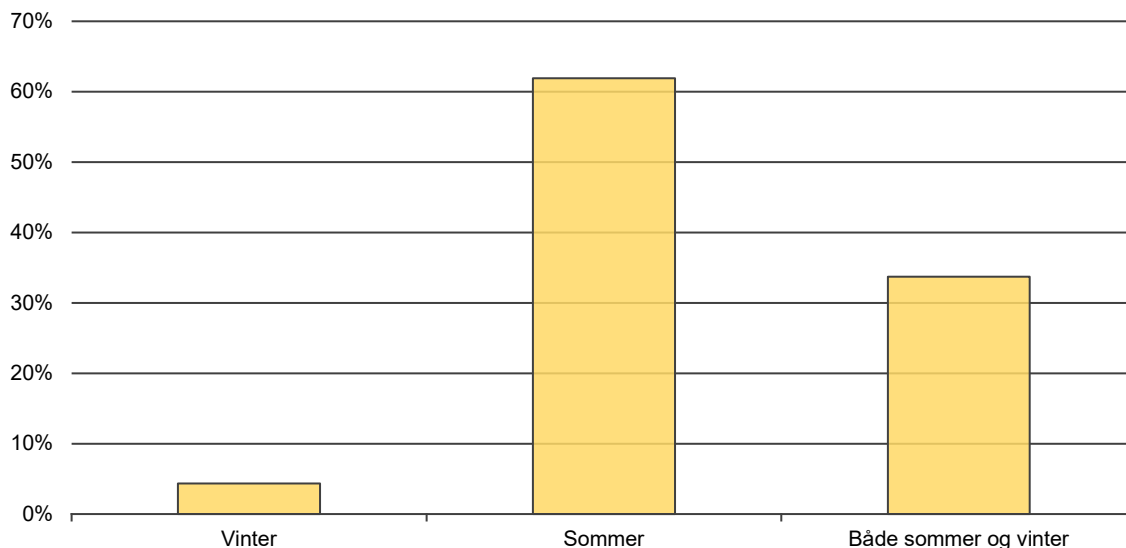

Figur 14. Andelen førstegangsbesøkende til Dovrefjell i 2022 (n = 2437) og 2009 (n = 2203).

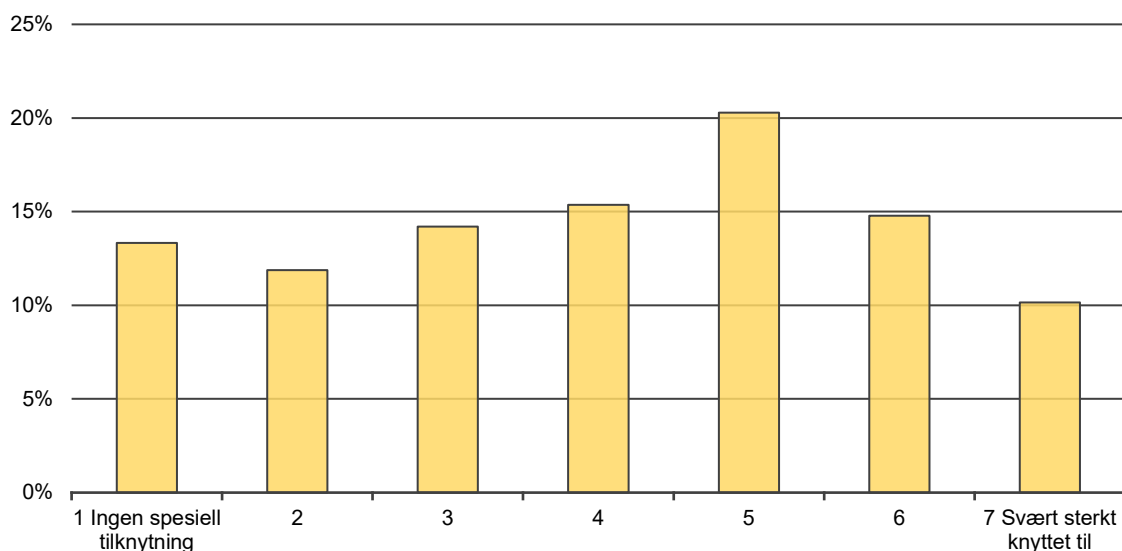
Figur 15. Andelen førstegangs- og flergangsbesøkende i DSN i 2022 og 2009 sett opp mot andre norske nasjonalparker.

I kasseskjemaet ble respondentene som tidligere hadde besøkt DSN spurt om hvilken tid på året de hadde besøkt området. De fleste hadde kun vært på besøk i området sommerstid (62 %), og noen færre hadde tidligere besøkt området både sommer- og vinterstid (34 %). En svært liten andel hadde kun besøkt området vinterstid (4 %). I gjennomsnitt oppgir de besøkende som tidligere har vært i området sommerstid, å ha vært der i underkant av 10 somre ($n = 1297$, S.E. = 0,392). Respondentene som oppgir å ha besøkt området vinterstid har i gjennomsnitt oppgitt 15 vintre ($n = 507$, S.E. = 0,725).

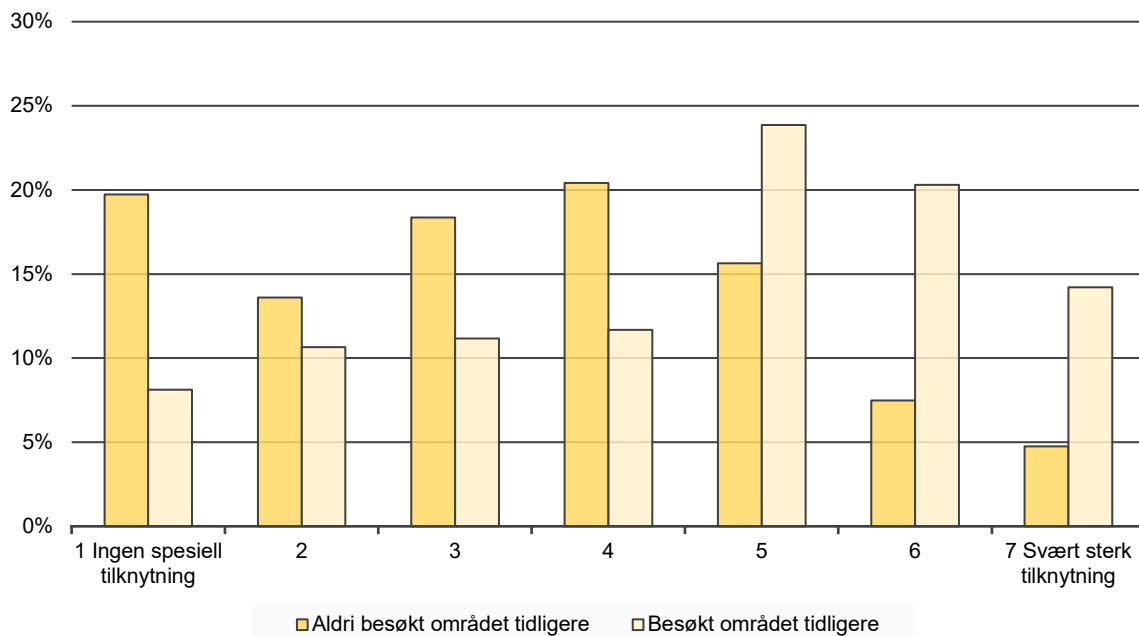
Figur 16. Andelen som har besøkt DSN til ulike tider på året i 2022 ($n = 1492$).

I etterundersøkelsen ble respondentene spurt om i hvilken grad de følte en tilknytning til Dovrefjell-Sunndalsfjella (**Figur 17**). Hvor sterk tilknytning de besøkende oppga at de hadde til området varierer og fordeler seg nokså jevnt over hele skalaen. 13 % svarte at de ikke hadde noen spesiell tilknytning mens 10 % svarte at de hadde svært sterk tilknytning.

Figur 17. Respondentenes følte tilknytning til Dovrefjell-Sunndalsfjella ($n = 345$).

Videre kan vi se at følelsen av tilknytning ofte henger sammen med lang tids bruk og erfaring fra et område. I **Figur 18** ser man at de som har besøkt området tidligere i større grad har oppgitt at de har en sterk tilknytning (verdi 5 – 7) enn de som aldri i området tidligere, som i større grad oppgir at de ikke har føler en tilknytning til området (verdi 1 – 3).

Figur 18. De besøkendes tilknytning til området og tidligere besøk.

2.6 De besøkendes årsaker til å besøke Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark

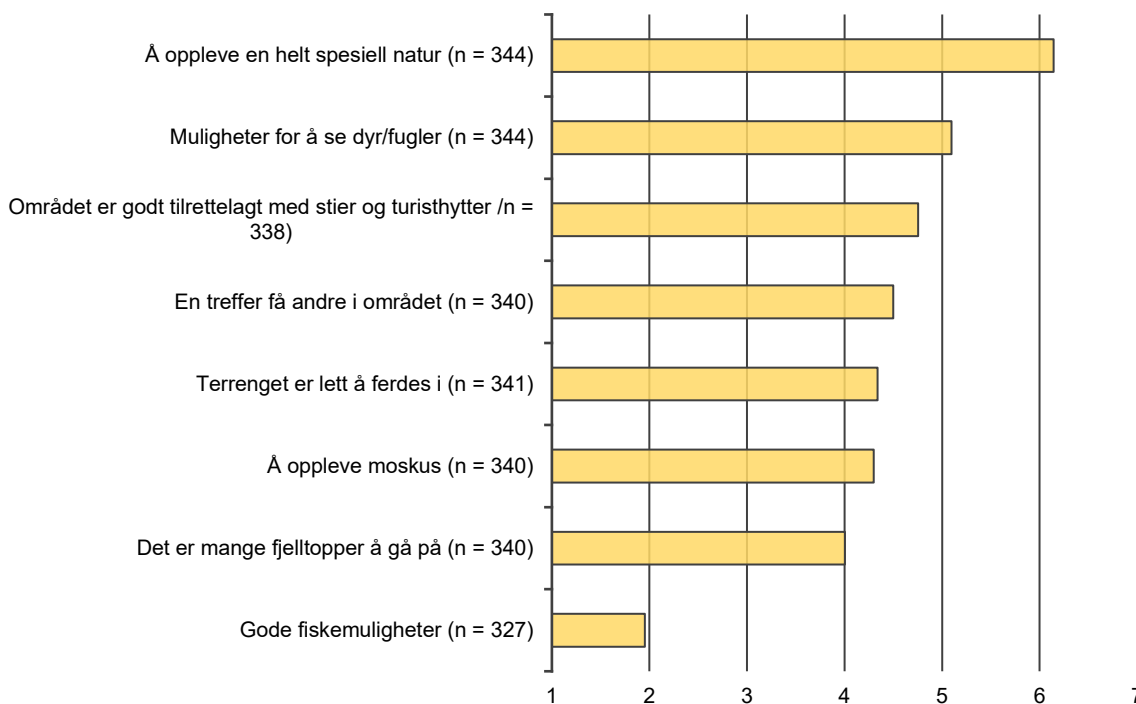
I etterundersøkelsen ble respondentene bedt om å oppgi hvor viktig ulike årsaker var for at de valgte å besøke DSN. En kombinasjon av generelle og mer spesifikke aktiviteter ble listet opp, og respondentene ble bedt om å svare på en skala fra 1 (ingen betydning) til 7 (svært stor betydning). **Figur 19** presenterer respondentenes svar som gjennomsnittsverdier.

«Å oppleve en helt spesiell natur» er klart det viktigste for de som besøker DSN, noe som går igjen i de fleste norske nasjonalparker. «Å ha muligheten for å se dyre- og fugleliv» er også viktig, selv om det «å oppleve moskus» er noe mindre viktig. Når det gjelder moskus forekommer den på et areal begrenset på Hjerkinplatået, og er ikke representativ som attraksjon for hele området. De resterende årsakene ligger rundt midtverdien, mens det å ha «gode fiskemuligheter» i liten grad hadde betydning for at de besøkende valgte å besøke DSN. Det var noen signifikante forskjeller mellom nasjonaliteter for de ulike årsakene for å besøke DSN. Blant annet var det av større betydning for utenlandske besøkende «å oppleve en helt spesiell natur», «muligheter for å se dyr/fugler», at «en treffer få andre i området og «å oppleve moskus» enn det var for de norske besøkende⁴. På den andre siden var det viktigere for avgjørelsen til de norske besøkende

⁴ «Å oppleve en helt spesiell natur»: utenlandske besøkende m = 6,64, norske besøkende m = 5,88. Sig. < 0,001.

«Muligheter for å se dyr/fugler»: utenlandske besøkende m = 5,57, norske besøkende m 4,84. Sig. < 0,001

om å besøke området at «*området er godt tilrettelagt med stier og turisthytter*» og at det er «*gode fiskemuligheter*» (merk at denne årsaken generelt har en lav gjennomsnittsverdi i begge gruppene) enn de utenlandske besøkende⁵.

Figur 19. Hvor viktig ulike årsaker var for at de besøkende valgte å besøke DSN, på en skala fra 1 «ingen betydning» til 7 «svært stor betydning» oppgitt i gjennomsnitt.

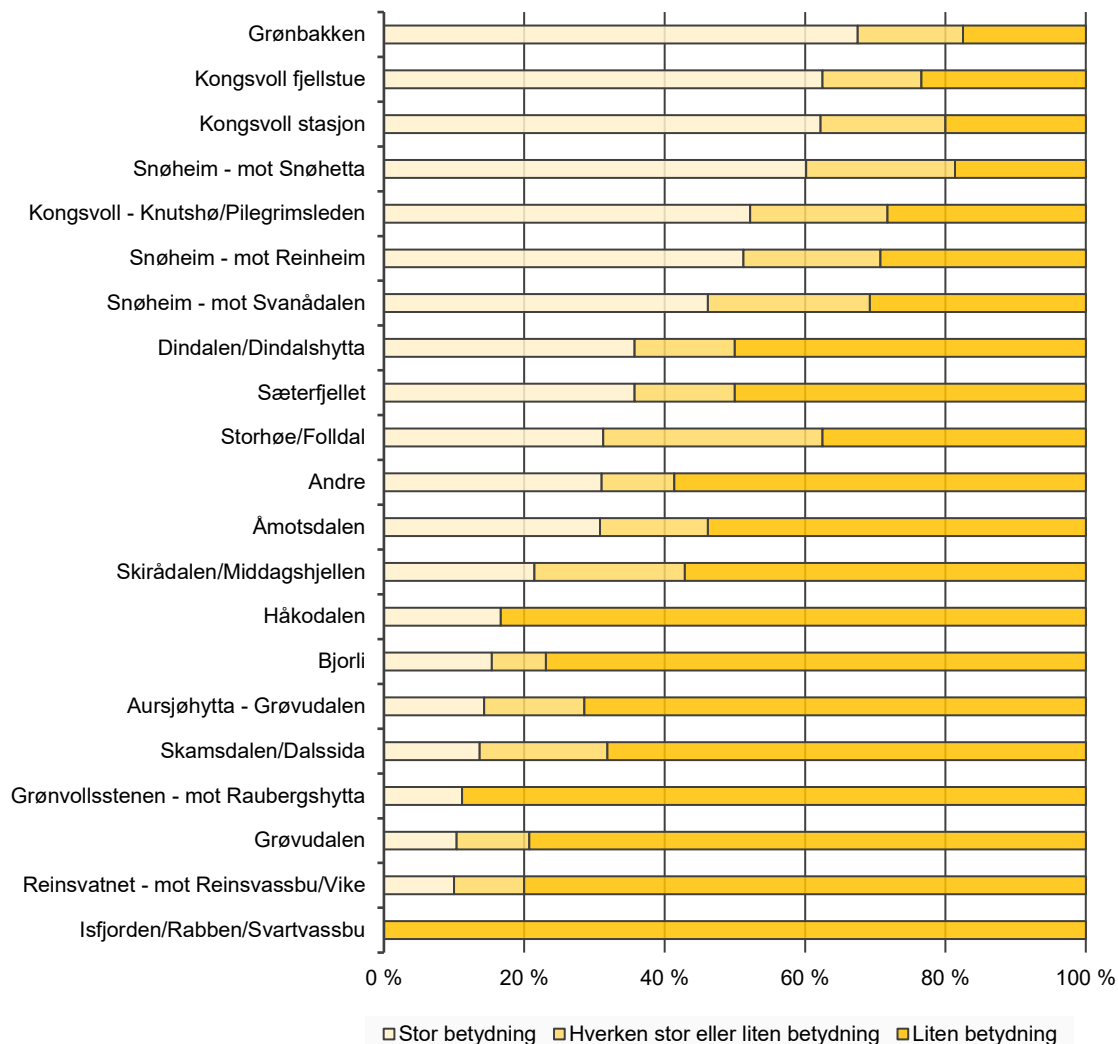
Å *oppleve moskus* er her presentert med en moderat betydning for valget om besøke området ($m = 4,3$) blant de som svarte på etterundersøkelsen. Dette kan virke noe overraskende da moskus er en av hovedattraksjonene til Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark. Derfor kan det være hensiktsmessig å se dette på innfallspornivå, hvor man ser at betydningen av å besøke DSN for å oppleve moskus varierer stort mellom innfallsportene, og har derfor innvirkning på den totale gjennomsnittsverdien som presenteres. **Figur 20** viser at av de besøkende som har benyttet innfallsportene Grønbakken, Kongsvoll fjellstue og Kongsvoll stasjon er det henholdsvis 68 %, 63 % og 62 % som oppga at «å *oppleve moskus*» var av stor betydning (verdi 5-7) for at de valgte å besøke DSN. På den andre siden ser vi at de som besøkte innfallsportene mot Møre og Romsdal derimot ikke kom for å se eller oppleve moskus, men besøkte nasjonalparken blant annet for «å *oppleve en helt spesiell natur*» og at «*det er mange fjelltopper å gå på*».

«*En treffer få andre i område*»: utenlandske besøkende $m = 5,02$, norske besøkende $m = 4,23$. Sig. $< 0,001$

«*Å oppleve moskus*»: utenlandske besøkende $m = 5,18$, norske besøkende $m = 3,84$. Sig. $< 0,001$

⁵«*Området er godt tilrettelagt med stier og turisthytter*»: norske besøkende $m = 4,89$, utenlandske besøkende $m = 4,49$. Sig. $< 0,047$

«*Gode fiskemuligheter*»: norske besøkende $m = 2,31$, utenlandske besøkende = $1,25$. Sig. $< 0,001$

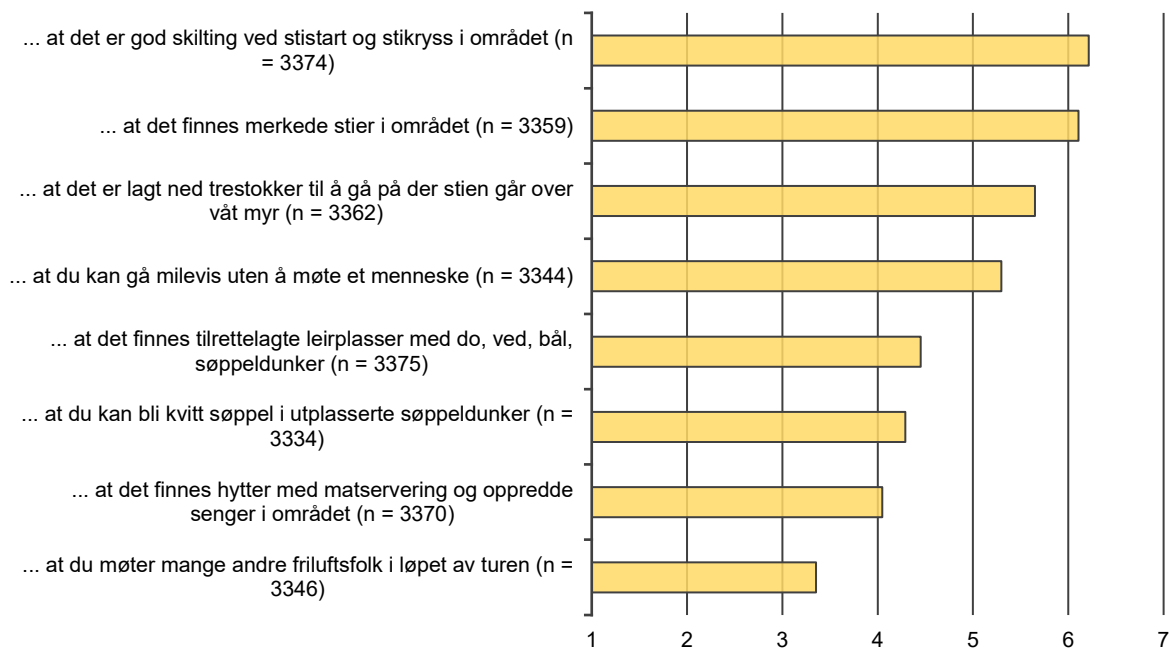

Figur 20. Hvor viktig det å oppleve moskus var for at de besøkende valgte å besøke DSN (stor betydning verdi 5 - 7, hverken stor eller liten betydning verdi 4, liten betydning verdi 1 - 3).

2.7 Idealområde og purisme

I kasseundersøkelsen ble respondentene bedt om å oppgi hvordan de stilte seg til 8 ulike dimensjoner for deres «idealområde» for en lengre tur i skogs- eller fjellterreng om sommeren. Svarene på dette spørsmålet er altså ikke knyttet spesifikt til DSN (se kapittel 1.3). Gjennomsnittsskåren for de åtte dimensjonene er presentert i **Figur 20**.

Respondentene vurderer det som svært positivt med god skilting (m = 6,21), merkede stier i området (m = 6,11) og at det legges ned trestokker på stier som går over våt myr (m = 5,65). Det er også positivt at man kan gå milevis uten å møte andre mennesker (m = 5,30), noe som også bekreftes ved at det å møte mange andre friluftsliv i løpet av turen (m = 3,35) heller mot den mer negative enden av skalaen. Tilrettelagte leirplasser (m = 4,45), utplasserte søppeldunker (m = 4,29) og at det finnes hytter med mat og senger (m = 4,05) ligger rundt gjennomsnittet og regnes derfor som hverken positivt eller negativt.

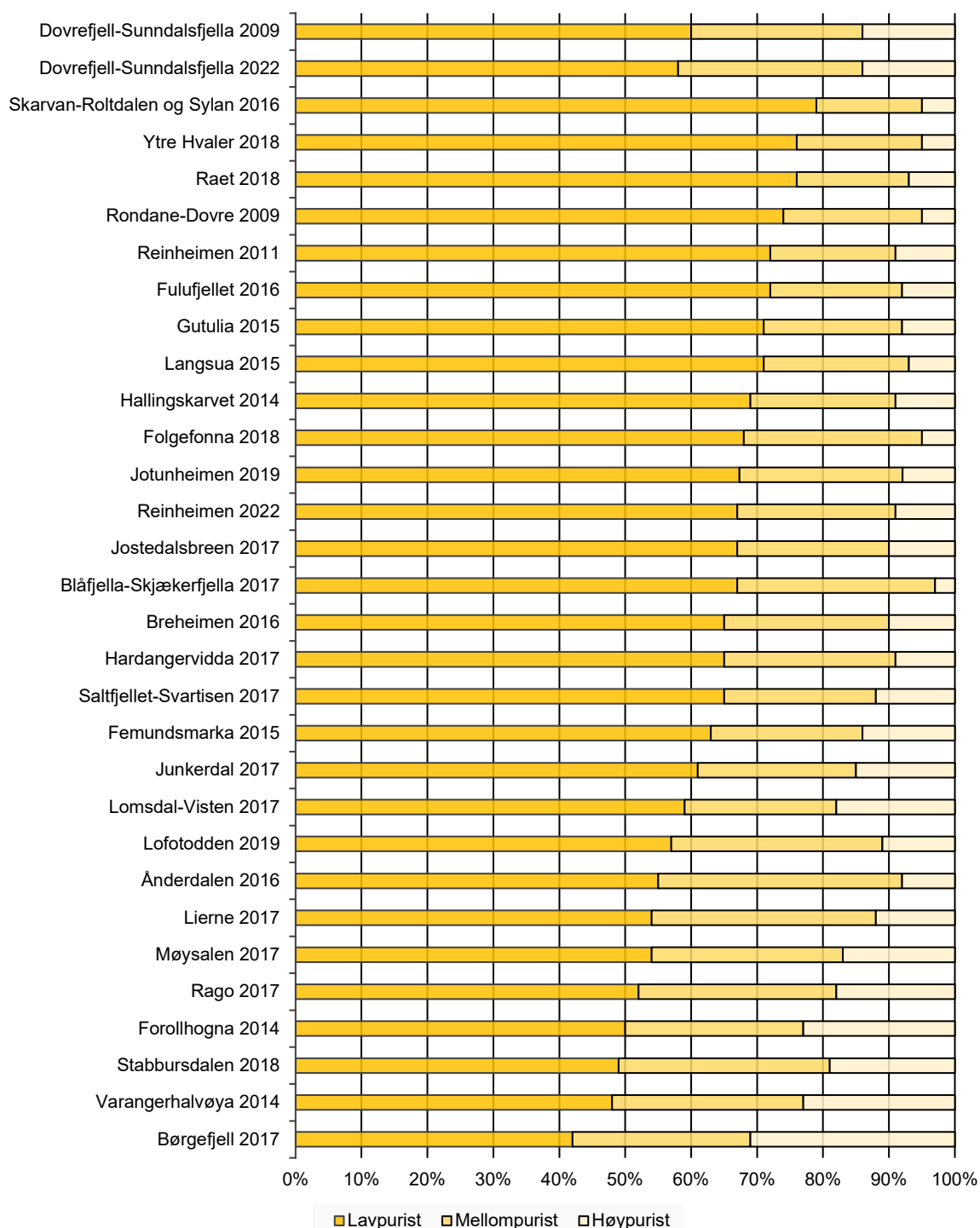
Figur 21. Gjennomsnittskår for åtte ulike påstander om det ideelle turområde sommerstid, på en skala fra 1 svært negativt til 7 svært positivt.

Basert på disse de åtte påstandene kan vi kategorisere den totale gjennomsnittskåren for alle dimensjonene inn i det vi kaller purisme, som beskriver brukernes preferanser for tilretteleggings-tiltak og hvorvidt de foretrekker å møte andre mennesker når de er på tur. Disse kan vi dele inn i tre purismeklasser: høypurist, lavpurist og mellompurist⁶. Lavpurister foretrekker tilrettelegging og det å møte andre mennesker på tur, mens høypurister foretrekker lite tilrettelegging og vil i større grad være alene på tur.

I Dovrefjell i 2022 var andelen lavpurister, mellompurister og høypurister henholdsvis 58 %, 28 % og 14 % (se **Figur 21**). Blant de norske besøkende var 71 % lavpurister, 20 % mellompurister og 9 % høypurister. Blant de utenlandske besøkende var 47 % lavpurister, 35 % mellompurister og 18 % høypurister. Blant de norske besøkende ser vi at det er en klar overvekt av lavpurister, mens det kun er under halvparten av de utenlandske besøkende som er lavpurister. På den andre siden ser vi at det er dobbelt så mange høypurister blant de utenlandske besøkende som de norske besøkende. Dette tilsier at norske besøkende i større grad ønsker tilrettelagte områder hvor man møter andre mennesker, mens utenlandske besøkende i større grad ønsker mindre grad av tilrettelegging og menneskelige møter.

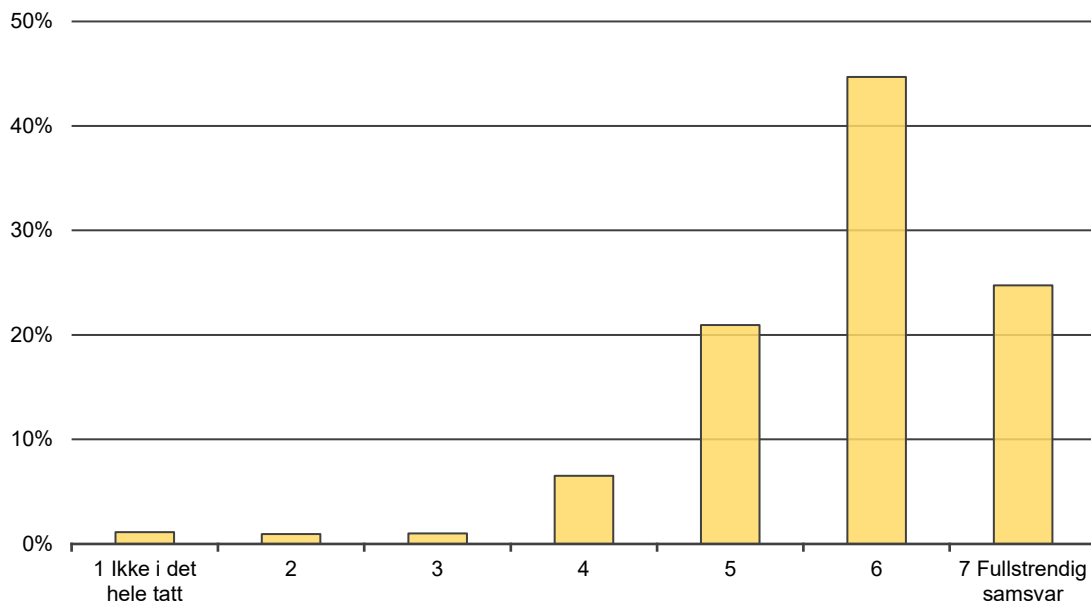
Figur 21 presenterer andelen lav-, mellom- og høypurister i Dovrefjell i 2009 og 2022, sammenlignet med andre norske nasjonalparker. Andelen i de ulike purismeklassene har holdt seg relativt stabilt siden 2009, hvor andelen var henholdsvis 60 %, 26 % og 14 %. Generelt ser man at i de fleste nasjonalparker (i likhet med DSN) er det en klar overvekt av lavpurister og en liten andel høypurister, med noen unntak som blant annet Børgefjell som har en mer jevn fordeling i alle tre purismeklassene.

⁶ Lavpurist m = 1 – 3,5, mellompurist m = 3,51 – 4,49, høypurist m = 4,50 – 7

Figur 22. Purismegrad i 2022 sammenlignet med DSN i 2009 og andre norske nasjonalparker

Basert på respondentens tenkte idealområde for en tur sommerstid, ble det spurt om hvor godt DSN samsvarte med dette (**Figur 22**). Det var svært få som oppga at DSN ikke samsvarte med deres idealområde. Én fjerdedel synes at området var i fullstendig samsvar med deres idealområde. Gjennomsnittsverdien var 5,8 (S.E. 0,2) og tilsier godt samsvar mellom DSN og respondentenes idealområde.

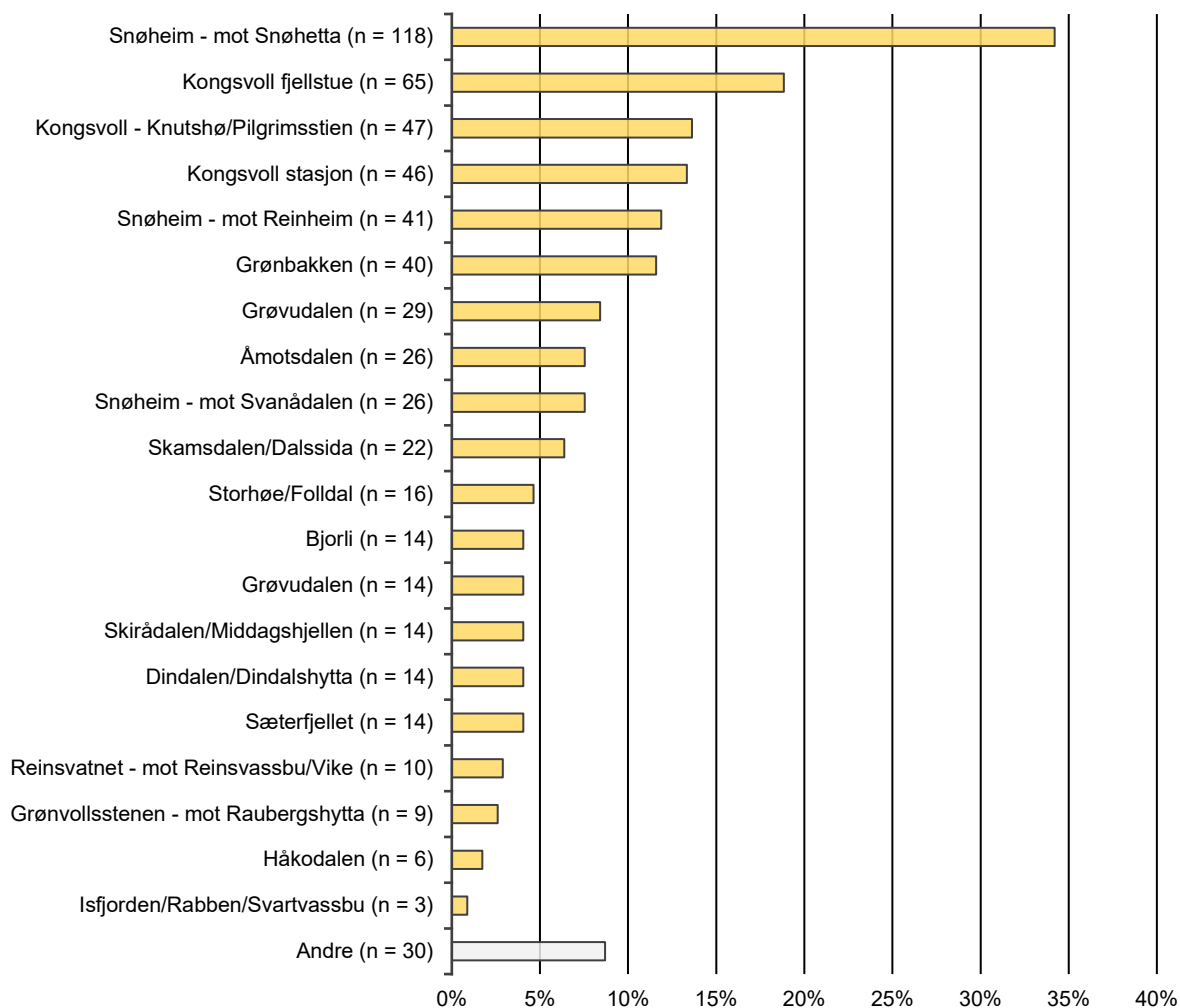

Figur 23. I hvor stor grad DSN samsvarer med respondentenes idealområde (n = 2636).

3 Bruken av området

3.1 Romlig bruk

I etterundersøkelsen ble det kartlagt hvilke innfallsporarter de besøkende til DSN benyttet når de var på besøk sommeren 2022 (se **Figur 23**). Den klart mest brukte innfallsporarten var Snøheim (mot Snøhetta) med 34 % av de besøkende, mens det var færre som gikk fra Snøheim mot Svanådalen eller Reinheim. Det var også rett i underkant av 20 % som benyttet seg av Kongsvoll fjellstue og litt under 15 % benyttet Kongsvoll – Knutshø/Pilegrimsleden⁷ som innfallsporarter til DSN. Siden respondentene kunne velge mer enn én innfallsporarter overstiger den totale prosentandelen 100 %. Dette viser at flere respondenter passere flere innfallsporarter når de var på besøk i DSN i 2022.

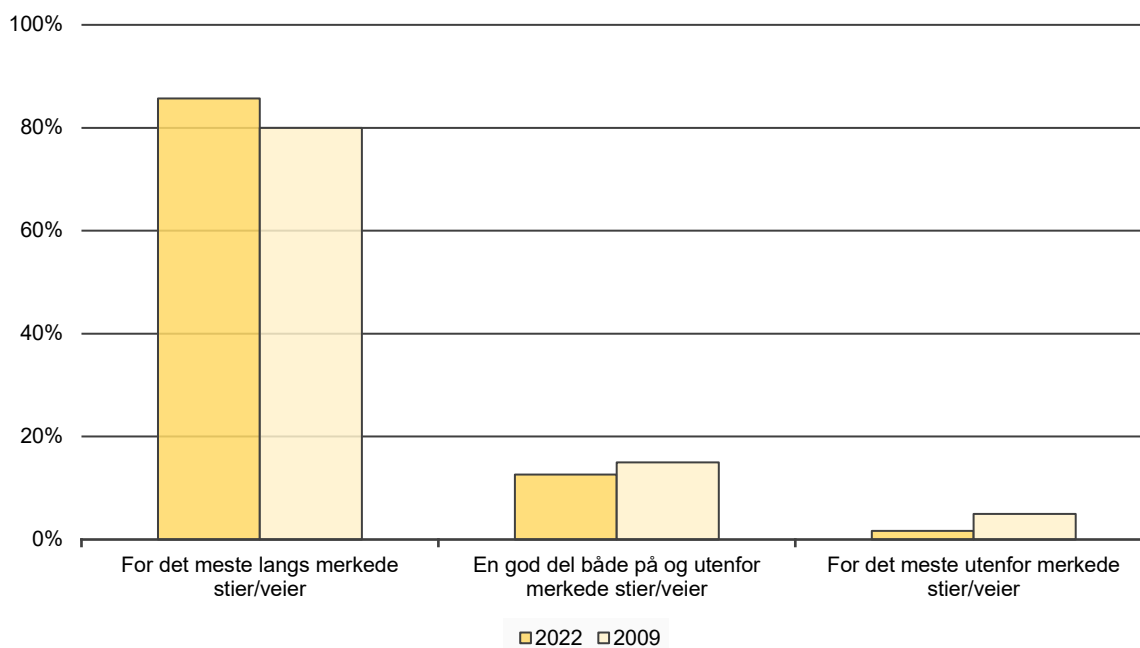

Figur 24. Innfallsporarterne til Dovrefjell nasjonalpark som ble benyttet av de besøkende i 2022.

⁷ Merk at svarkort fra kasseundersøkelsen som ble samlet inn på Kongsvoll-Knutshø/Pilegrimsleden og Storhøe/Folldal ikke er tatt med i analysene, men respondenter som har oppgitt i etterundersøkelsen at de har benyttet seg av disse innfallsporarterne likevel er tatt med.

3.2 Bruk av stier/veier

De besøkende ble i kasseundersøkelsen spurt om hvordan de skulle, eller hadde, ferdes når de var på tur i DSN i 2022 (**Figur 24**). De aller fleste oppga (som forventet) at de for det meste skulle ferdes langs merkede stier eller veier (86 %), mens en betydelig mindre andel skulle ferdes både på og utenfor merkede stier eller veier. 2 % hadde oppgitt at de for det meste skulle ferdes utenfor merkede stier eller veier. Dette er i hovedsak et utslag av at det meste av naturbruk/fri-luftsliv generelt skjer i tilknytning til stinettverket. Derfor blir selvregistreringskasser plassert ved stiene, men når det valget er gjort så fanger en også opp (bare) de som går på stien. De som ikke går på stien, vil dermed ikke bli fanget opp av kassene. Derfor er det sannsynlig at omfanget av de som går utenfor sti er noe større enn det som kommer frem her.

Figur 25. Hvordan de besøkende til DNS hadde/skulle ferdes når de var på denne turen? (n = 4204).

3.3 Sesongbruk i 2022

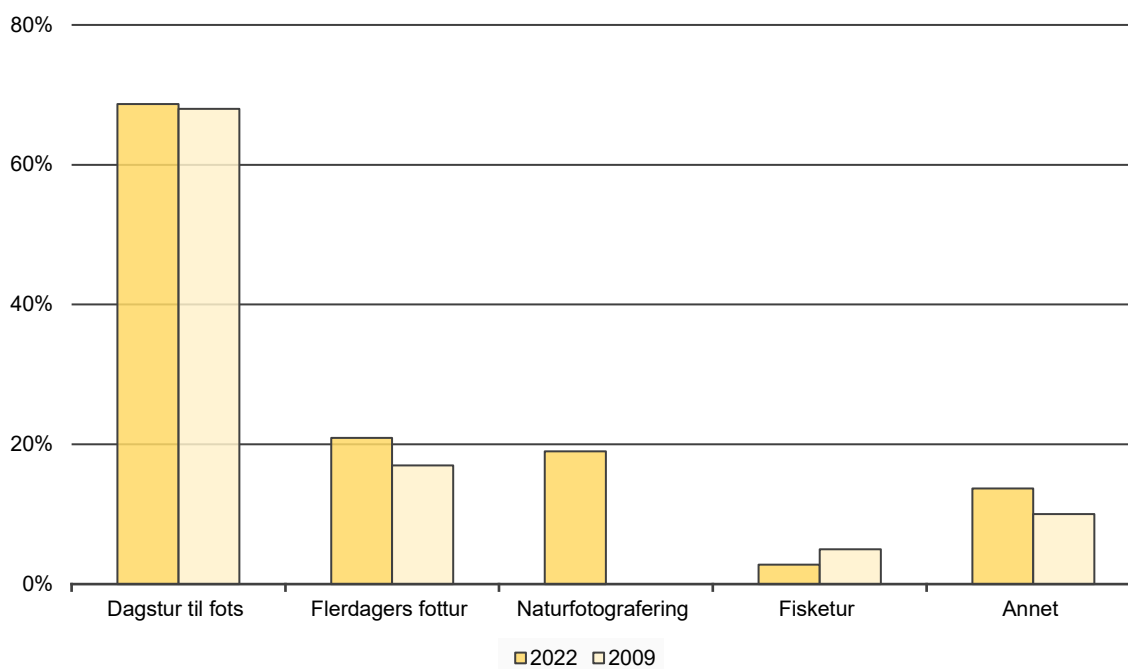
I etterundersøkelsen oppga i alt 72 % at de hadde besøkt DSN én gang i løpet av siste året, mens 28 % hadde besøkt området flere ganger. Uavhengig av hvor mange ganger de tidligere hadde besøkt området fikk de spørsmål om hvilke sesong(er) de hadde besøkt området (se **Tabell 5**). Siden kasseskjema ble distribuert i nasjonalparken sommerstid, har naturlig nok alle respondentene oppgitt at de har vært der om sommeren (97 %, n = 334). Det var relativt få som hadde vært i området i andre sesonger, med henholdsvis 13 %, 14 % og 16 % var der i vår-, vinter- og høstsesongen. Av de som brukte området til ulike årstider var gjennomsnittlig antall bruksdager i vintersesongen rundt 8 dager, litt over 4 dager i vårsesongen, 5 i sommer/høstsesongen og opp imot 5 dager på senhøsten.

Tabell 5. Bruken (antall dager) av DSN gjennom året.

	n	%	m	min.	max.	S. E.
Vintersesongen ⁸	47	14	8,15	1	45	1,34
Vårsesongen ⁹	45	13	4,44	1	15	0,58
Sommer- og høstsesongen ¹⁰	334	97	5,16	1	52	0,37
Senhøsten ¹¹	54	16	4,76	1	15	0,55

3.4 Type bruk

Figur 25 viser respondentenes hovedformål med turen til DSN. De klart fleste besøkende hadde i 2022 dagstur til fots som hovedformål (69 %), noe de også hadde i 2009 (68 %). Det er en noe større andel i 2022 (21 %) som kommer for å gå en flerdagers fottur enn i 2009 (17 %), mens andelen som kommer for å på fisketur har sunket fra 5 % i 2009 til 3 % i 2022. Naturfotografering (var ikke med i undersøkelsen fra 2009) var det rett i underkant av 20 % av de besøkende som hadde som hovedformål. 14 % av respondentene har oppgitt at de hadde andre formål med turen til Dovrefjell, disse formålene kan finnes i vedlegg 2.

Figur 26. Respondentenes hovedformål med turen til DSN. Respondentene kunne krysse av for mer enn ett alternativ.

I etterundersøkelsen ble respondentene bedt om å oppgi hvilke aktiviteter de hadde drevet med i DSN i løpet av det siste året (**Figur 27**). De aller fleste (90 %) oppga at de hadde vært på fottur,

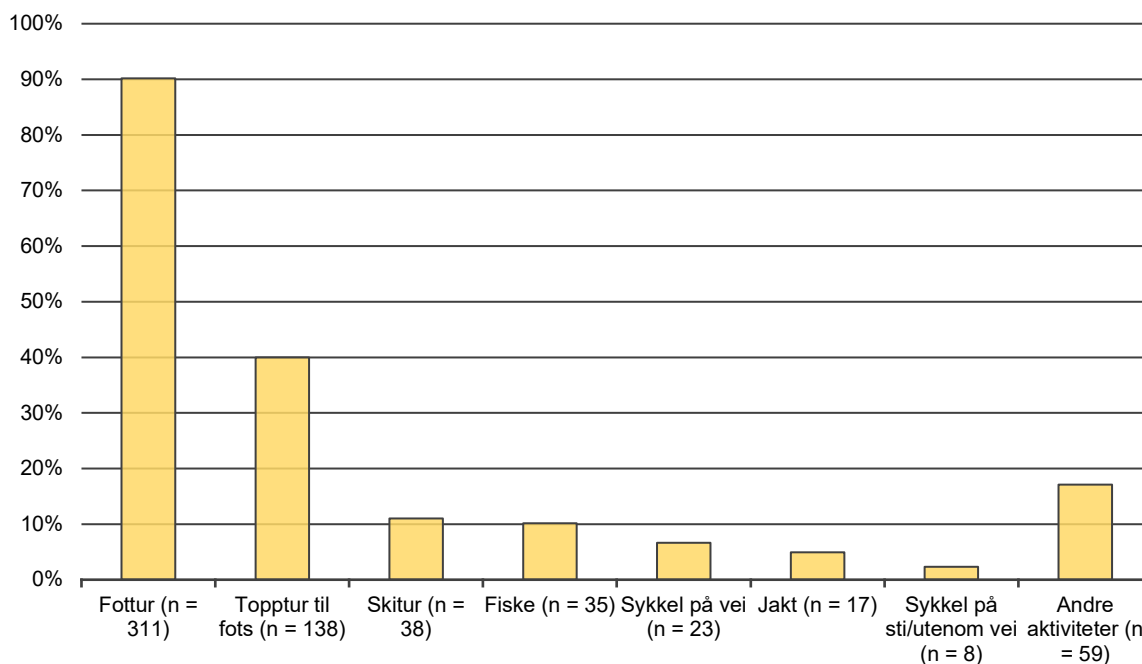
⁸ Mellom jul og påske

⁹ Etter påske, til og med ca. mai

¹⁰ Juni til september

¹¹ Mellom oktober og jul

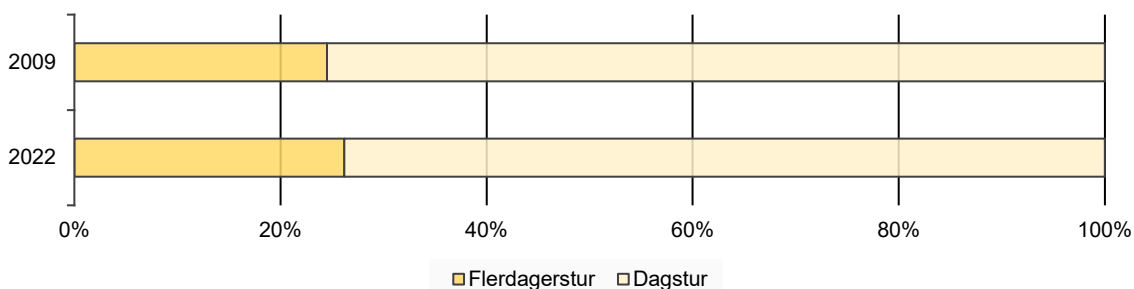
mens noe færre (40 %) hadde vært på topptur til fots. Rett i overkant av 10 % har oppgitt at de har vært på skitur, noe som mest sannsynlig har sammenheng med den lave andelen som har angitt at de har vært i området vintertid. 10 % har fisket og enda færre har jaktet eller syklet. Sykling er i Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark kun tillatt på steder og tider som er godkjent i forvaltningsplanen, jf. Forskrift om vern av Dovrefjell-Sunndalsfjella § 7. Dette gjelder Snøheimvegen og Vålåsjøvegen i tidsperioden mellom 1. juni til 15.juli. 17 % har utøvd andre aktiviteter mens de var i nasjonalparken i løpet av det siste året. Respondentene kunne her krysse av for mer enn én aktivitet, og med en total prosentandel på 182 % tilsier dette at flere av respondentene utøvde mer enn én aktivitet mens de besøkte DSN.

Figur 27. Hvilke aktiviteter de besøkende til DSN i 2022 har utøvd siste året (182 %).

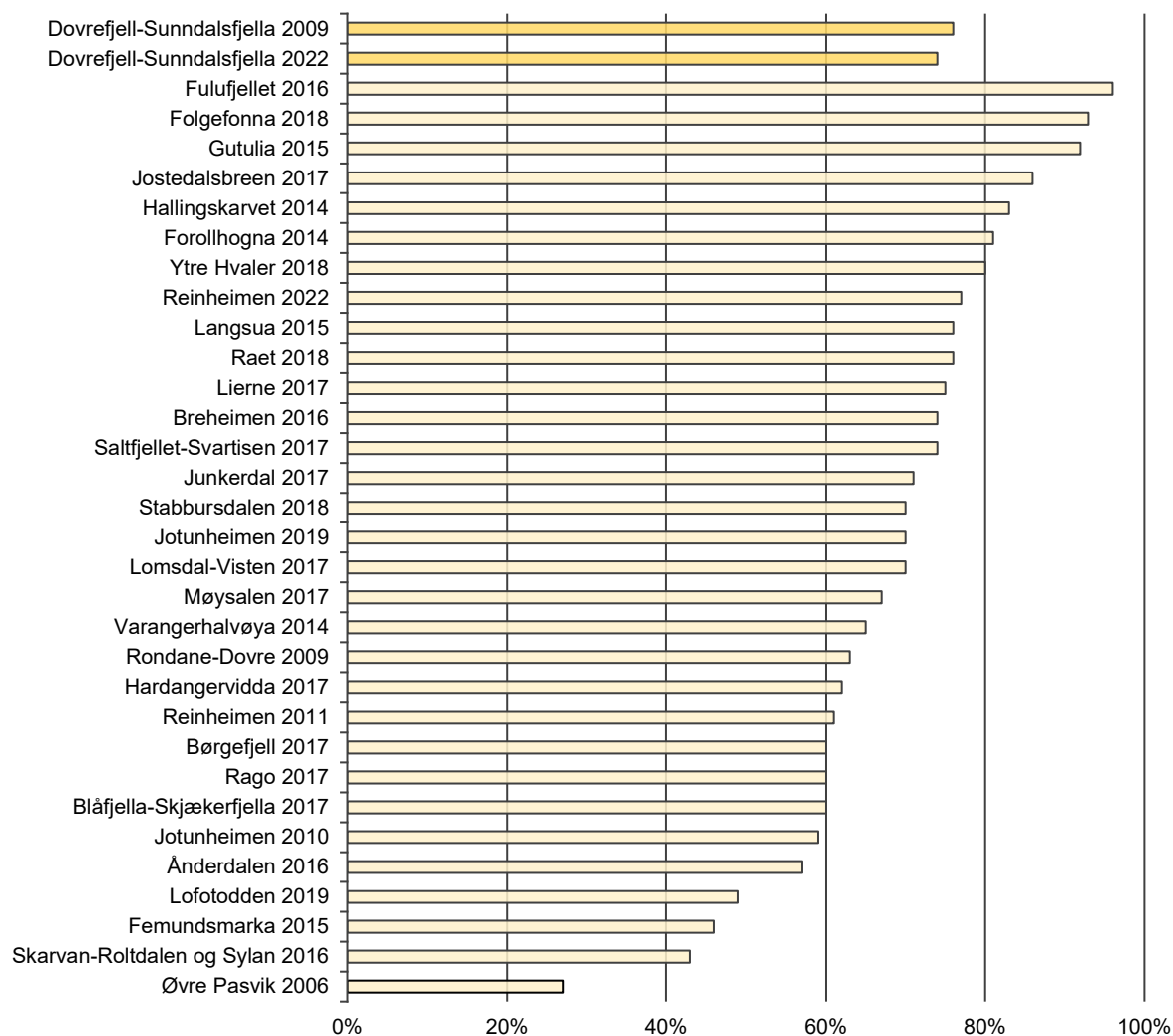
3.5 Lengde på besøket og overnatting

Figur 27 viser andelen besøkende som var på dagstur og flerdagerstur i DSN i 2022 og 2009. Andelen som er på dagstur har holdt seg relativt likt fra 2009 til 2022, med henholdsvis 76 % og 74 %. Respondentene som oppgir at de var på dagstur har i gjennomsnitt oppgitt at de tilbrakte 4 ½ time på turen ($m = 4,57$, S.E. 0,04, $n = 2240$). De som oppga at de var på en flerdagerstur oppgir i gjennomsnitt 4 dager ($m = 4,22$, S.E. 0,13, $n = 1051$).

Figur 28. Andelen som er på flerdagerstur og dagstur i DSN i 2022 (n = 4014) og 2009 (n = 5021).

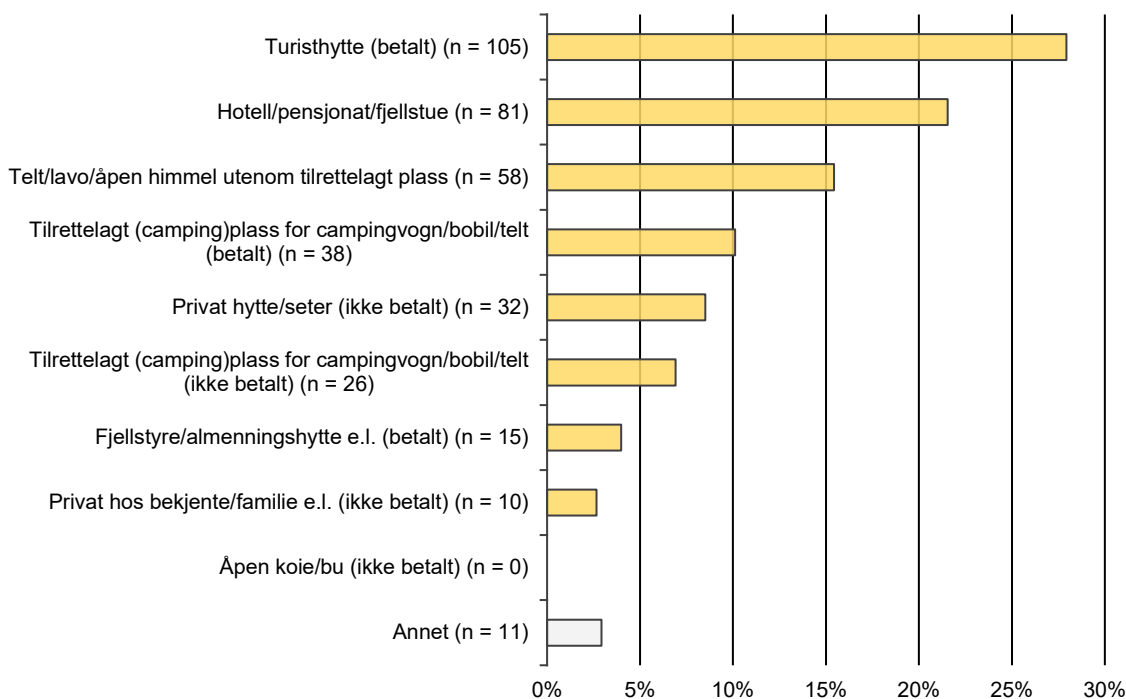
Figur 28 viser andelen besøkende som er på dagstur til DSN sammenlignet med andre norske nasjonalparker. Fulufjellet er den nasjonalparken som har flest besøkende som er på dagstur med 96 %, mens Øvre Pasvik (merk at denne undersøkelsen ble gjennomført i 2006 og at denne andelen kan ha endret seg) har flest besøkende på flerdagerstur. Med en nedgang i andel dagsbesøkende på kun 2% fra 2009, er DSN fortsatt en av de nasjonalparkene med størst andel dagsturister.

Figur 29. Andelen besøkende som er på dagstur til DSN i 2022 og 2009, sammenlignet med andre norske nasjonalparker.

Av de som svarte på etterundersøkelsen var det i alt 86 % (n = 295) som oppga at de hadde overnattet i eller i nærheten av DSN i forbindelse med besøket (eller besøkene) det siste året. Tilsvarende prosentandel i 2009 var 55%. **Figur 29** viser hvor de besøkende har overnattet, og skiller mellom betalt og ikke-betalt opphold. Flest respondenter oppgir å ha overnattet på en turisthytte (28 %) eller et hotell/pensjonat/fjellstue (22 %). I forbindelse med overnatting på turisthytte eller hotell/pensjonat/fjellstue oppgir flere respondenter at de har overnattet på Snøheim, Hjerkin fjellstue og Kongsvoll fjellstue (se vedlegg 3 for fullstendig liste over overnattingssteder respondentene har benyttet seg av i forbindelse med besøket til DSN i 2022). Det er også

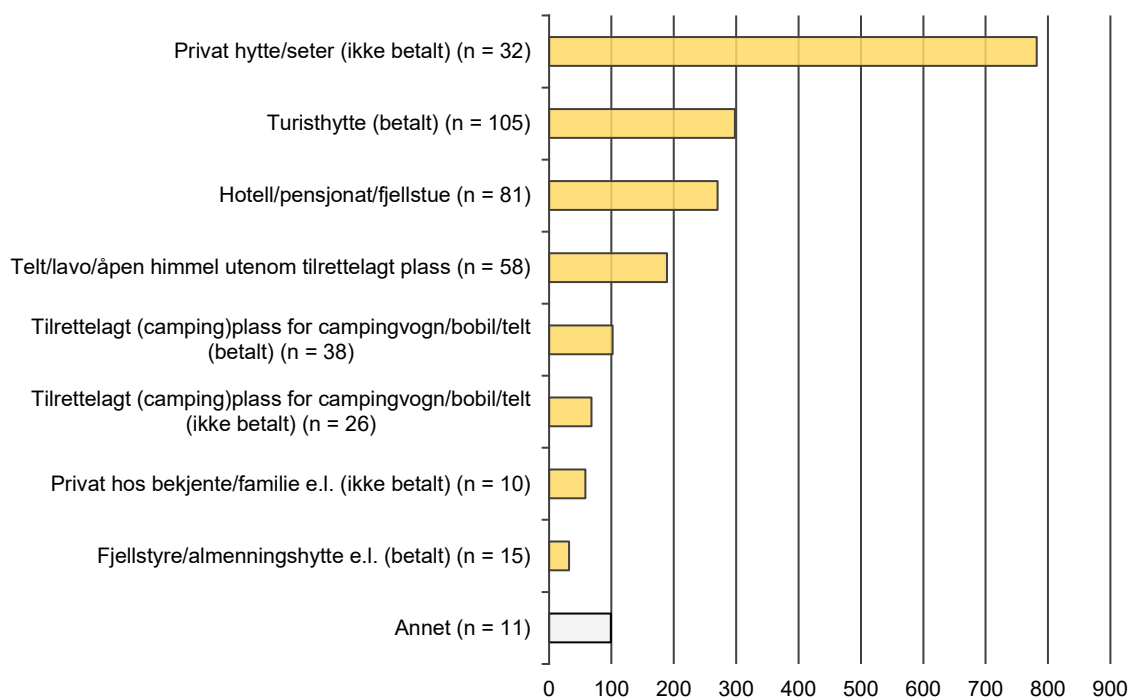
mange av de besøkende som har overnattet i telt/lavvo/under åpen himmel utenom tilrettelagte plasser (15 %). 9 % oppgir å ha overnattet på en privat hytte/seter. Det var ingen som har oppgitt at de overnattet i åpne koier eller buer, og det var svært få som hadde overnattet privat hos bekjente eller familie (3 %). 3 % har overnattet andre steder enn de som er presentert her.

Figur 30. Hvor de besøkende til DSN overnattet i forbindelse med besøket i 2022.

Figur 30 viser totalt antall overnattingsdøgn for de ulike overnattingsstedene, oppgitt av respondentene. Overnatting på privat hytte eller seter, som kun sto for 9 % av respondentene, har totalt flest overnattingsdøgn med nærmere 800 døgn totalt. Gjennomsnittlig antall overnattingsdøgn på private hytter eller setrer er relativt høyt med rundt 25 døgn, men her er variasjonen stor (2-90 døgn). Turisthytter og hotell/pensjonat/fjellstue har opp mot 300 overnattingsdøgn, mens betalte- og ikke-betalte tilrettelagte campingplasser har henholdsvis 102 og 68 overnattingsdøgn. Færrest overnattingsdøgn ble tilbrakt på betalte fjellstyre/almenningshytter.

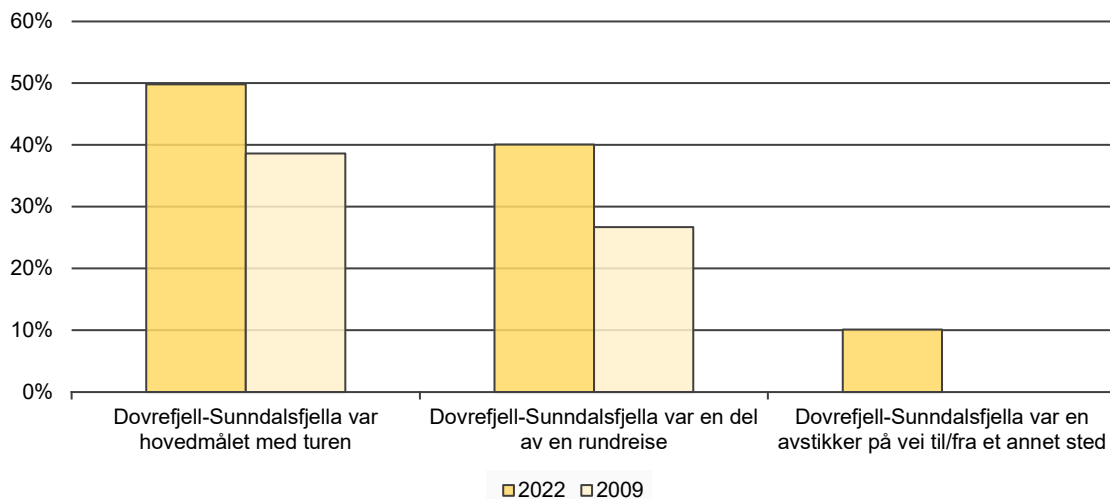
Det er ingen signifikante forskjeller i antall gjennomsnittlige overnattingsdøgn som norske- og utenlandske besøkende tilbringer på de ulike overnattingsalternativene. Likevel kan vi se, naturlig nok, en klar forskjell for overnatting på privat hytte/seter; her har de norske besøkende i gjennomsnitt 25 overnattingsdøgn, mens utenlandske besøkende i gjennomsnitt har 6 døgn.

Figur 31. Totalt antall overnattingsdøgn respondentene har tilbrakt på de ulike overnattingsalternativene i DSN i løpet av 2022.

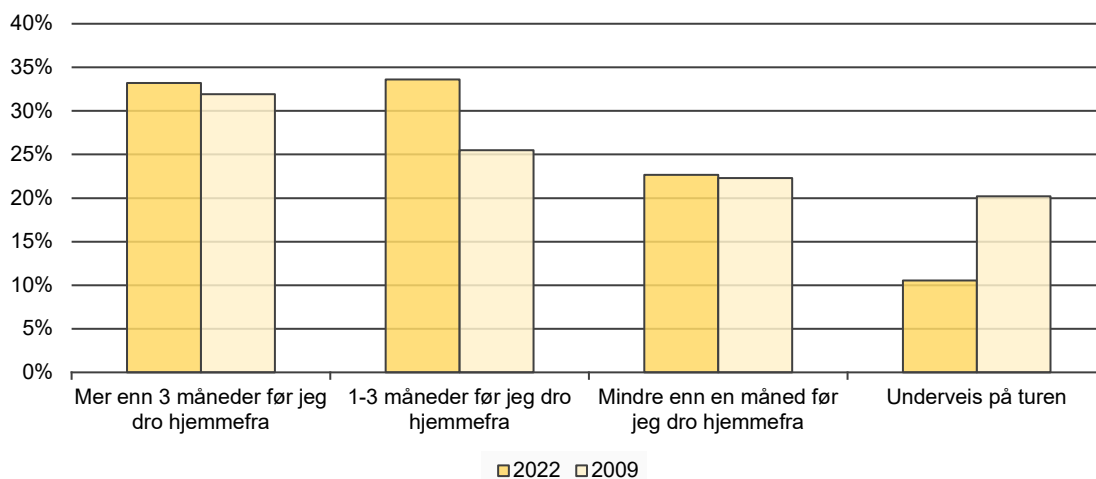
3.6 Dovrefjell-Sundalsfjella som besøksmål

De som tidligere har besøkt DSN kun én gang i løpet av det siste året ($n = 247$) fikk i etterundersøkelsen spørsmål om hvordan besøket til nasjonalparken inngikk i turen de var på (**Figur 31**). Halvparten oppga at DSN var hovedformålet med turen og 40 % oppga at det var en del av en rundreise. Kun 10 % har oppgitt at besøket i DSN var en avstikker på vei til eller fra et annet sted.

Figur 32. Fordeling som viser hvilken betydning DSN hadde som besøksmål på turen respondentene var på, i 2022 og i 2009. I 2009 var det også med to andre alternativer som ikke var med i 2022, «turen til DSN var ett av mange formål» og «turen til DSN var impulsivt» med henholdsvis 15 % og 9 % som oppga disse formålene. Andelen fra 2009 er hentet direkte fra datasettet fra undersøkelsen som var gjennomført i 2009, fordi rapporten presenterer kun fordeling av norske- og utenlandske besøkende og gir ikke den totale fordelingen.

De samme respondentene ($n = 247$) ble videre spurt om når de hadde bestemt seg for å besøke området (**Figur 32**). De aller fleste bestemte seg for at de skulle besøke området i god tid før besøket. 33 % bestemte seg mer enn 3 måneder i forveien og 34 % bestemte seg 1 – 3 måneder i forveien. 23 % bestemte seg mindre enn en måned før avreise, mens rett i overkant av 10 % bestemte seg underveis på turen. Dette er en relativt lik fordeling som i 2009, men det er flere i 2022 enn i 2009 (hhv. 34 % og 26 %) som bestemte seg for å besøke Dovrefjell mer enn 1-3 måneder i forkant, mens det er færre som bestemmer seg underveis på turen (hhv. 11 % og 20%).

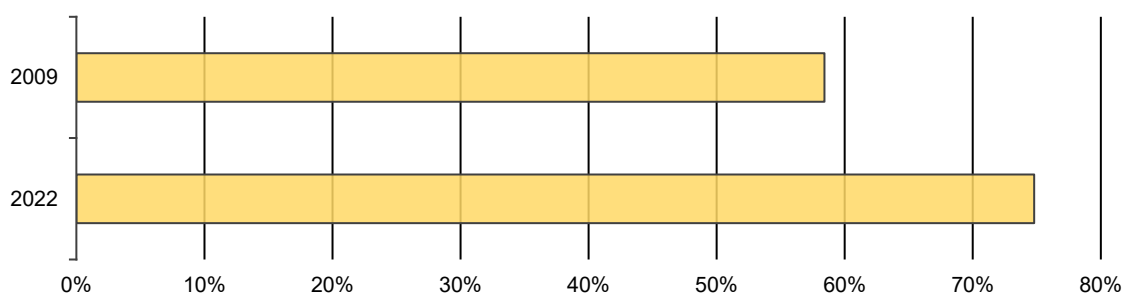

Figur 33. Tidspunkt for beslutning om å besøke DSN. Andelen i 2009 er hentet direkte fra datasettet fra undersøkelsen som ble gjennomført i 2009, fordi rapporten kun presenterer fordelingen av norske- og utenlandske besøkende og gir ikke den totale fordelingen.

4 Innhenting av informasjon og bruk av sosiale media

4.1 Innhenting og foretrukket informasjon

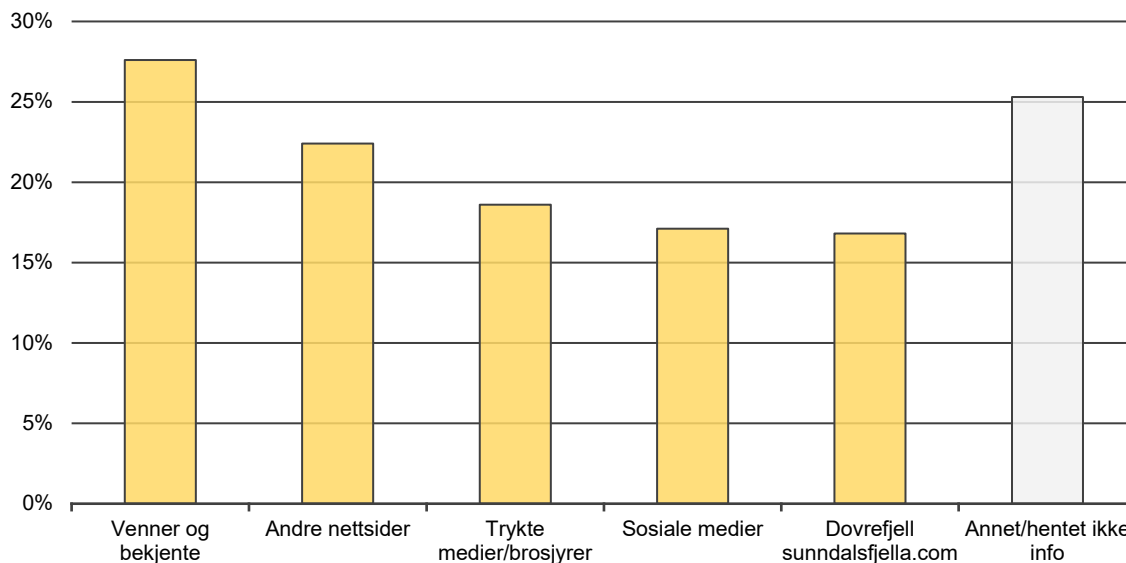
I etterundersøkelsen ble de besøkende til DSN i 2022 spurt om hvorvidt de skaffet seg informasjon før de kom til nasjonalparken. **Figur 33** viser at andelen som skaffet seg informasjon i forkant av besøket har økt med 17 % fra 2009 til 2022 (hhv. 58 %, n = 406 og 75 %, n = 258). Av de som skaffet seg informasjon i forkant av besøket i 2022 kunne vi se at det var omtrent like mange av de norske og utenlandske besøkende som skaffet seg informasjon i forkant (hhv. 73 % og 78 %). Av de som aldri har besøkt DSN tidligere oppgir 78 % at de skaffet seg informasjon før de besøkte området i 2022.

Figur 34. Andelen som skaffet seg informasjon om DSN før de besøkte området i 2022 (n = 345) og 2009 (n = 695).

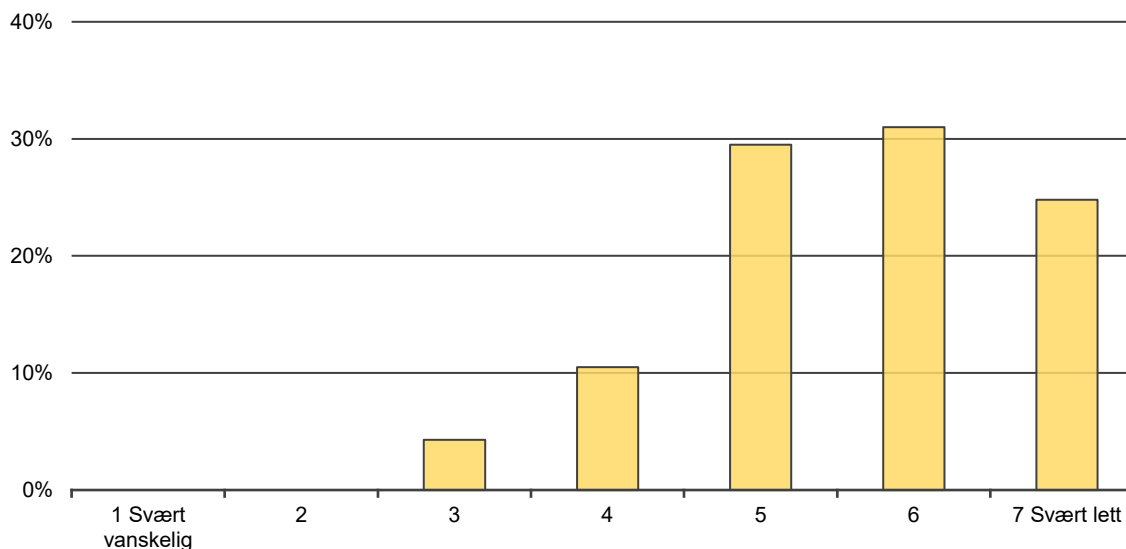
Kasseundersøkelsen kartla også hvor respondentene oppga å ha hentet informasjon om området i forkant av turen (**Figur 34**). Informasjon fra venner og bekjente er den mest brukte informasjonskilden (27 %), etterfulgt av nettsider (23 %). Av nettsider blir spesielt Ut.no og DNT.no nevnt, samt Alltrails.com, Komoot.com, Pilegrimsleden.no og Visitnorway.no. For uttømmende liste over nettsider respondentene har nevnt, se vedlegg 4. Rett i overkant av 15 % brukte nasjonalparkens egen hjemmeside til å skaffe seg informasjon før de kom til området (Dovrefjell-sunndalsfjella.no)¹². Én fjerdedel av respondentene har angitt at de enten ikke hentet informasjon før de kom til området eller at de brukte andre informasjonskilder.

¹² På grunn av layouten på skjemaet er det noe usikkerhet rundt hvorvidt respondentene som har valgt dette alternativet faktisk har ment å krysse av denne boksen. Merk også at det i skjema står «.com», mens det korrekte domenetillegget er «.no».

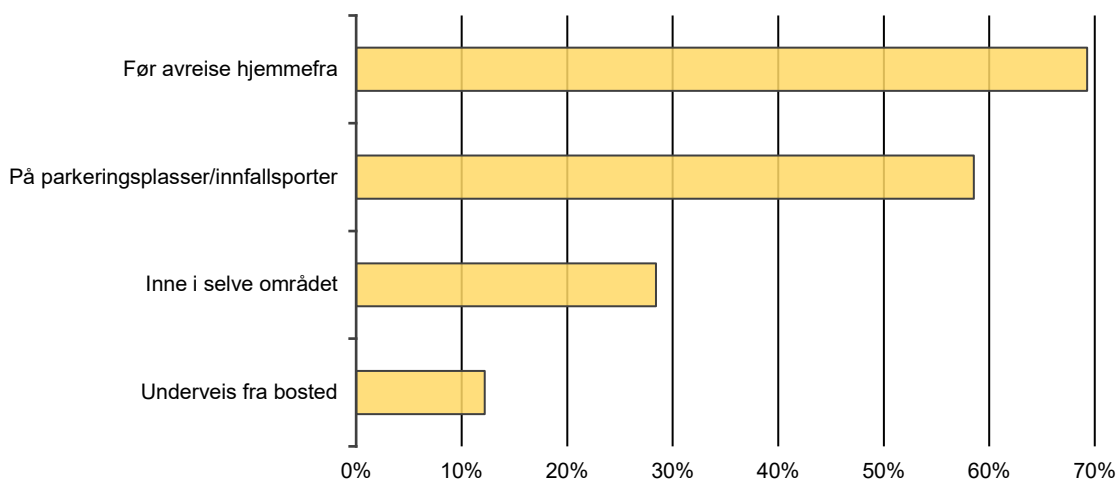
Figur 35. Hvor respondentene hentet informasjon om DSN i forkant av turen. Her kunne respondentene krysse av for mer enn én informasjonskilde.

Videre ble respondentene spurt om hvor lett (eller vanskelig) det var å skaffe den informasjonen de ønsket. Her svarte én fjerdedel at det var svært lett å skaffe informasjon (se **Figur 35**). Det var ingen av respondentene som svarte at det var svært vanskelig (verdi 1 og 2). Det var heller ingen signifikante forskjeller mellom norske og utenlandske besøkende i hvor enkelt (eller vanskelig) de synes det var å finne informasjon, og totalt gjennomsnittlig verdi blant respondentene var 5,62 (S.E. 0,07) og tilsier at respondentene synes det var enkelt å skaffe seg den informasjonen de ønsket i forkant av besøket til DSN.

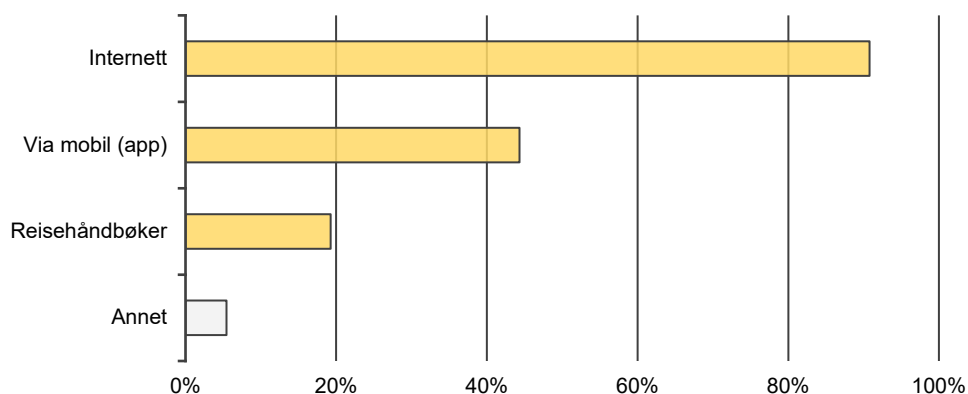
Figur 36. Fordeling som viser hvor lett (eller vanskelig) de besøkende til DSN mente det var å skaffe seg informasjon i forkant (n = 258).

I etterundersøkelsen ble respondentene spurt om hvor og når de helst ville motta informasjon dersom forvaltningsmyndigheten for DSN skulle gi mer informasjon om området (se **Figur 36**). Det var klart størst andel som ønsket å motta informasjon før avreise hjemmefra (69 %), etterfulgt av på parkeringsplasser/innfallsporter (59 %). Derimot var det mindre ønskelig å motta informasjon inne i selve området eller underveis fra bosted. Her hadde respondentene mulighet til å krysse av for flere foretrukne tidspunkt for å motta informasjon og den totale prosentandelen overstiger derfor 100 %.

Figur 37. De besøkende sitt foretrukne tidspunkt for å motta informasjon om området (168 %).

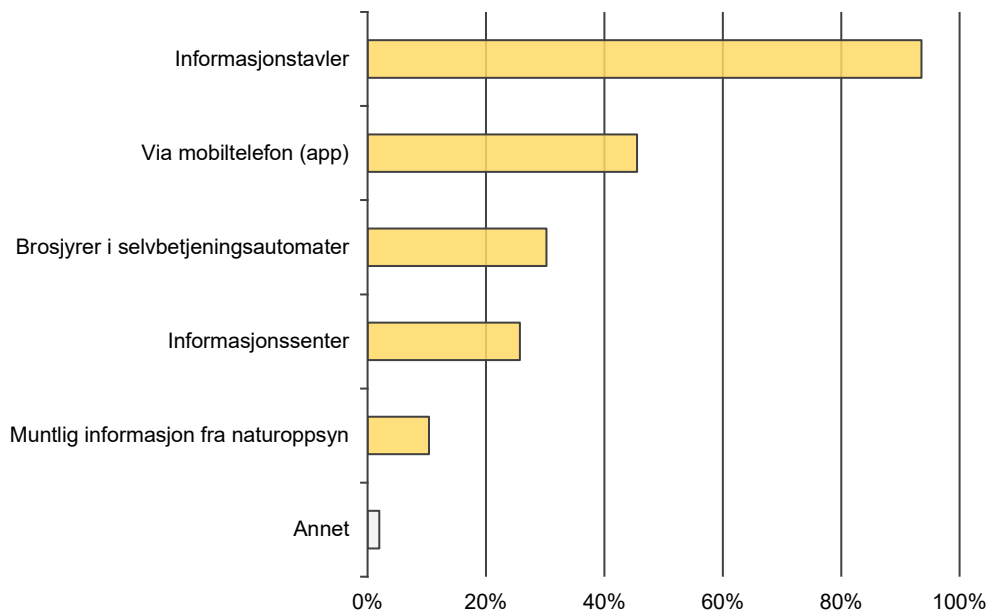
Videre ble respondentene spurt om hvordan de ønsker å motta informasjonen, på de gitte tidspunktene (hjemme, på parkeringsplasser/innfallsporter og inne i selve området). For alternativet om å motta informasjon om DSN før avreise hjemmefra var det tydelig at det var internett (91 %) og mobil (44 %) som var de dominerende kanalene hvor de besøkende ønsket å motta informasjon (**Figur 37**).

Figur 38. Preferanser for informasjonskilder når man søker informasjon hjemmefra før avreise (160 %).

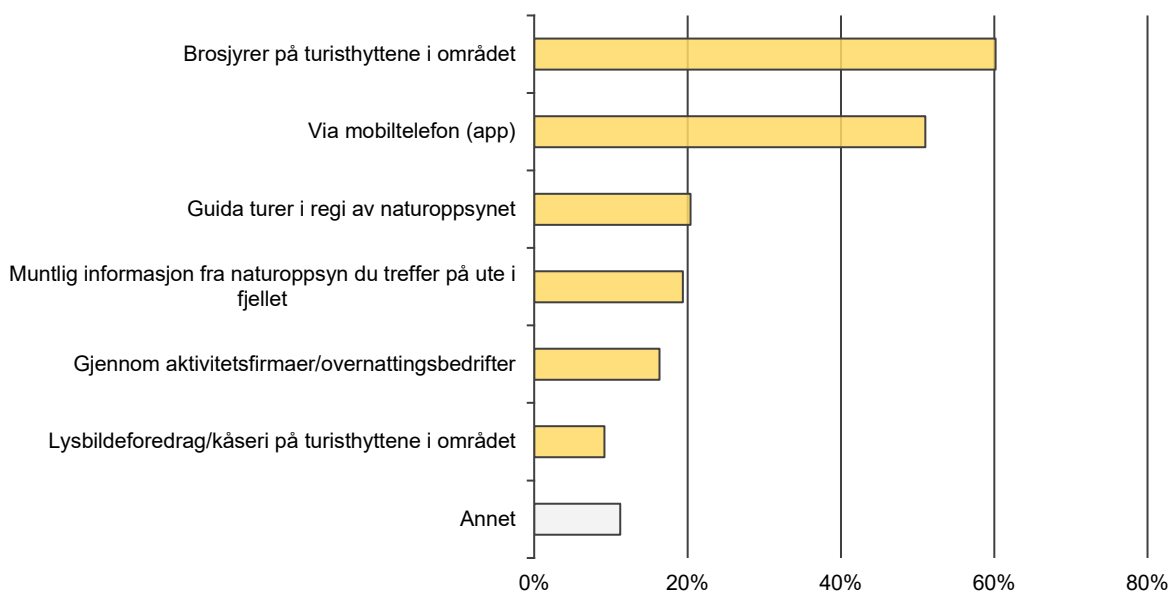
For alternativet om å motta informasjon om DSN ved parkeringsplasser/innfallsporter til DSN var det informasjonstavler som var høyest preferert blant respondentene (**Figur 38**). Her var også mobiltelefon høyt preferert (46 %) i likhet med når man søkte informasjon hjemmefra. Brosjyrer

(30 %), informasjonssenter (26 %) og spesielt muntlig informasjon fra naturoppsyn (10 %) var i liten grad en foretrukket kanal for informasjon.

Figur 39. Preferanser for informasjonskilder når man mottar informasjon på parkeringsplass/innfallsport.

Når de besøkende skulle motta informasjon om DSN inne i verneområdet foretrakk de besøkende informasjon via brosjyrer på turisthyttene (60 %) og via mobiltelefon (51 %) (se **Figur 39**). Det var rundt 20 % som har oppgitt at de ønsker informasjon inne i verneområdet via guidede turer i regi av naturoppsyn eller muntlig informasjon fra naturoppsyn (19 %).

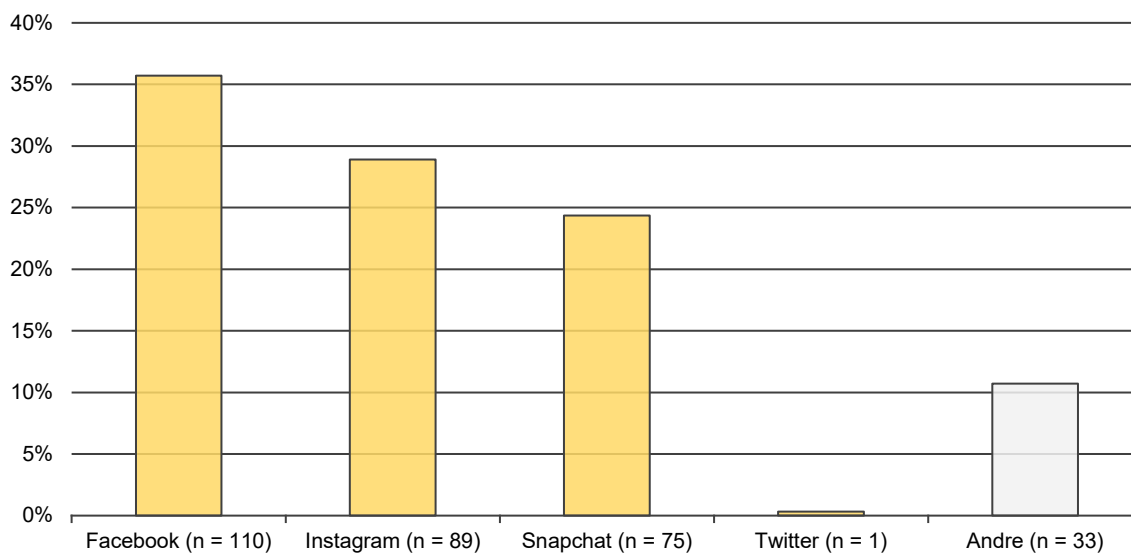

Figur 40. Preferanser for informasjonskilder når man mottar informasjon inne i verneområdet.

4.2 Bruk av sosiale medier

I etterundersøkelsen ble de besøkende spurt om deres bruk av sosiale medier til å dele opplevelser i DSN i 2022. Litt over halvparten av de besøkende (55 %, $n = 189$) oppga at de hadde delt sine opplevelser via sosiale medier. Hvor mange ganger de hadde delt sine opplevelser i sosiale medier varierte fra 1 til 20 ganger, med flest respondenter som oppga at de hadde delt sine opplevelser i sosiale medier 1 eller 2 ganger, som til sammen utgjorde 46 %.

Det mest brukte sosiale mediet for å dele opplevelser i DSN var Facebook, etterfulgt av Instagram og Snapchat (se **Figur 40**). Det var kun én respondent som har oppgitt å bruke Twitter. Litt over 10 % har oppgitt andre sosiale medier, som blant annet WhatsApp.

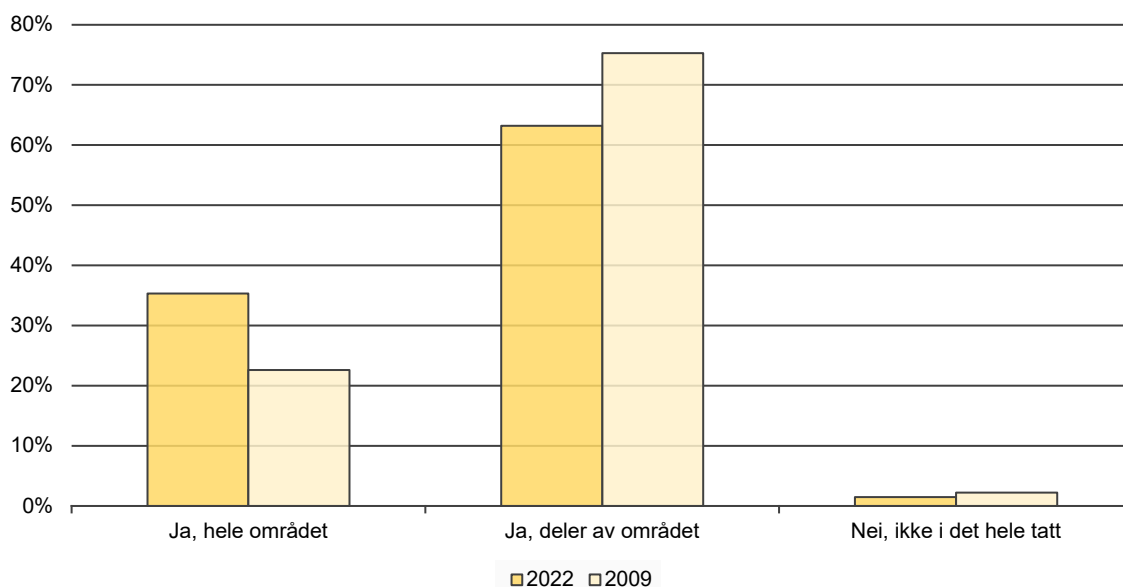

Figur 41. Hvilke sosiale medier som brukes til å dele opplevelser i DSN i 2022.

5 Opplevelser i Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark

5.1 DSN som villmarksområde

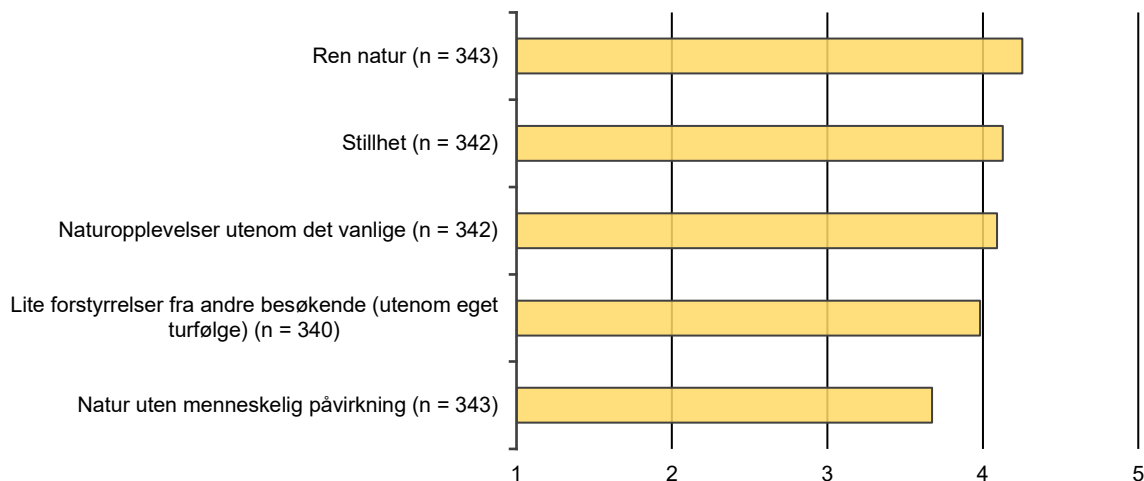
De besøkende ble i etterundersøkelsen spurt om hvorvidt de oppfatter DSN som et villmarksområde (se **Figur 41**). I alt 35 % oppga at de oppfatter hele området som et villmarksområde. Dette er liten økning fra 2009, hvor det kun var 23 % som oppga at de vurderte hele området som et villmarksområde. Den største adelen (63 % i 2022, 75 % i 2009) har oppgitt at de kun oppfatter deler av området som villmark. Rundt 1 % oppga at de ikke oppfatter DSN som et villmarksområde i det hele tatt i 2022.

Figur 42. Hvorvidt de besøkende regner DSN for å være et villmarksområde (n = 340). Andelen i 2009 er hentet direkte fra datasettet fra undersøkelsen som ble gjennomført i 2009, fordi rapporten kun presenterer fordelingen av norske- og utenlandske besøkende og gir ikke den totale fordelingen.

De som har oppgitt at de ikke regner hele området som et villmarksområde ble videre spurt hvilke områder i DSN de ikke regner som villmarksområder. Her ble det blant annet nevnt områder nær bebyggelse og infrastruktur, slik som stier, turisthytter og veier. Basert på respondentenes svar virker det som at de mener at det i stor grad er mye infrastruktur i området som gjør at hele området ikke har et villmarkspreget. Områder som spesielt gikk igjen i respondentenes besvarelser er områdene rundt Snøheim, Snøhetta (Viewpoint) og Hjerkin. Se ellers vedlegg 5 for respondentenes fullstendige besvarelser.

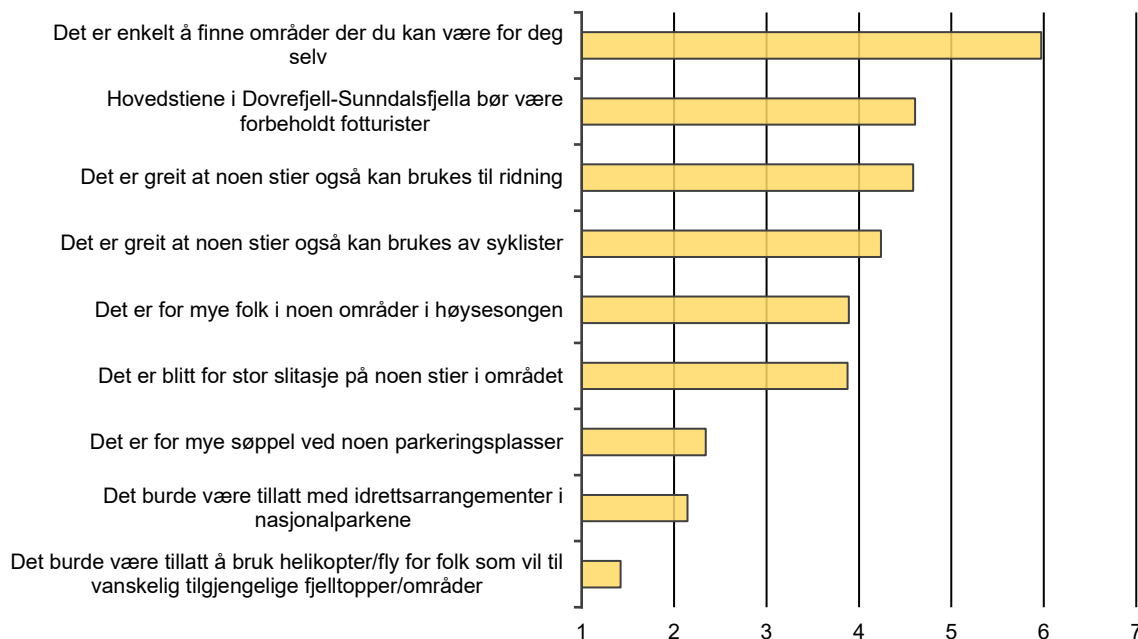
Videre ble respondentene spurt om i hvilken grad de opplevde forhold som stillhet, forstyrrelser osv. under sine besøk til DSN i 2022 (se **Figur 42**). Besvarelsene fra respondentene er oppgitt som et gjennomsnitt, basert på en femdelt skala fra 1 «ikke i det hele tatt» til 5 «hele tiden». Generelt sett oppga respondentene over gjennomsnittet (= 3) for alle forholdene. Det som de i størst grad mener å ha opplevd i DSN i 2022 er ren natur og stillhet, mens i noe mindre grad har de oppgitt å ha opplevd natur uten menneskelig påvirkning.

Figur 43. Gjennomsnittsfordeling som viser hvordan de besøkende opplevde ulike opplevelseskvaliteter i DSN i 2022, på en skala fra 1 (ikke i det hele tatt) til 5 (hele tiden). Utvalgsstørrelsen er $n = 345$, men n varierer for ulike variabler fordi noen respondenter har oppgitt at spørsmålet ikke er relevant og ble derfor tatt bort fra beregning av gjennomsnittsverdier.

I etterundersøkelsen ble respondentene spurt om de hadde møtt andre besøkende når de var på besøk i DSN, som de reagerte negativt på. De aller fleste hadde ikke møtt andre besøkende som de reagerte negativt på, men 6 % ($n = 21$) oppga at de møtte andre besøkende som de hadde reagert negativt på. Her ble det spesielt nevnt større grupper med mennesker (spesielt store grupper som kom med buss) og menneskers atferd ovenfor dyr (spesielt moskus). Se vedlegg 6 for fullstendige kommentarer fra respondentene.

Respondentene ble spurt om hvor enig eller uenige de var i et antall påstander som omhandler bruk og miljøtilstand i DSN. Svarene ble oppgitt på en skala fra 1 «helt uenig» til 7 «helt enig». Gjennomsnittsverdiene er presentert i **Figur 43**. Respondentene var i stor grad enige i at det var enkelt å finne områder hvor man kunne være for seg selv ($m = 5,97$). Respondentene var også relativt enige i at hovedstiene burde være forbeholdt fotturister, men de var også enige i at det var greit at noen stier kunne brukes til ridning og noe mindre til sykling. De besøkende mente i liten grad at det var mye søppel ved parkeringsplassene, men de var noe mer enige i at det var stor slitasje på noen stier i området. At det burde være tillatt å bruke helikopter/fly for folk som vil til vanskelig tilgjengelige fjelltopper i området var de besøkende i stor grad veldig uenige i.

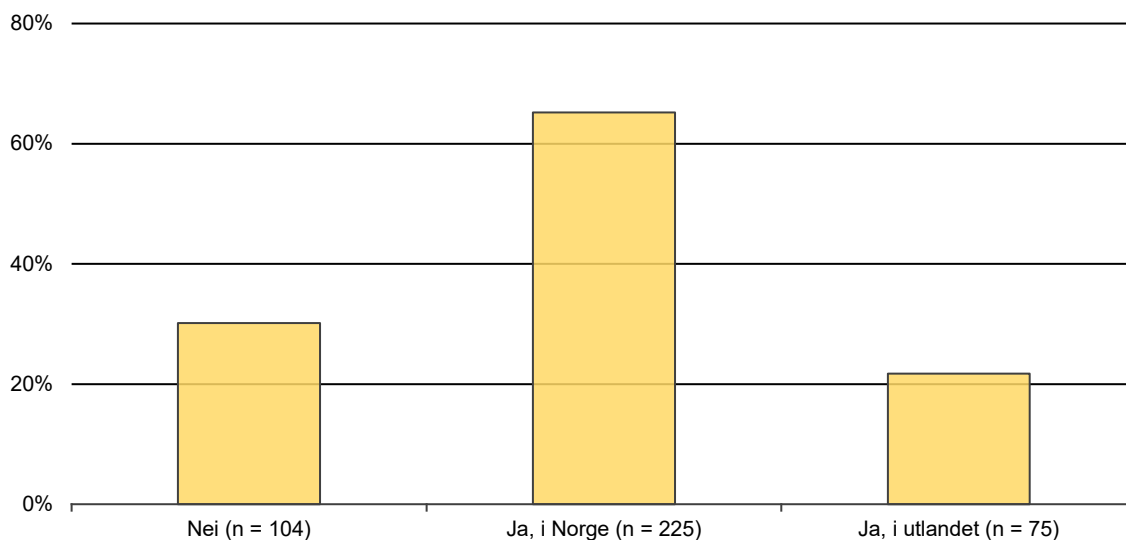

Figur 44. Hvor enige eller uenige respondentene var i ulike utsagn når det gjelder DSN i 2022, på en skala fra 1 «helt uenig» til 7 «helt enig».

5.2 Nasjonalparkstatusens betydning

I etterundersøkelsen ble de besøkende spurt om hvilken betydning DSNs status som nasjonalpark hadde for deres besøk til området. Et klart flertall av de besøkende (90 %) oppga at de var klar over at Dovrefjell var vernet som nasjonalpark før de besøkte området siste år. Derimot når de ble spurt om hvorvidt nasjonalparkstatusen påvirket de besøkende om å besøke området svarte 20 % i svært stor grad, mens 41 % oppga at nasjonalparkstatusen ikke påvirket valget om å besøke området i det hele tatt. 39 % oppga at nasjonalparkstatusen til en viss grad påvirket valget om å besøke området. Her så vi også at det var forskjeller mellom norske- og utenlandske besøkende. Av de som svarte at nasjonalparkstatusen ikke i det hele tatt påvirket deres valg om å besøke området var 80 % norske besøkende, mens 20 % var utenlandske besøkende. Av de som svarte at nasjonalparkstatusen påvirket deres valg i svært stor grad var derimot andelen norske og utenlandske besøkende relativt lik med henholdsvis 55 % og 45 %.

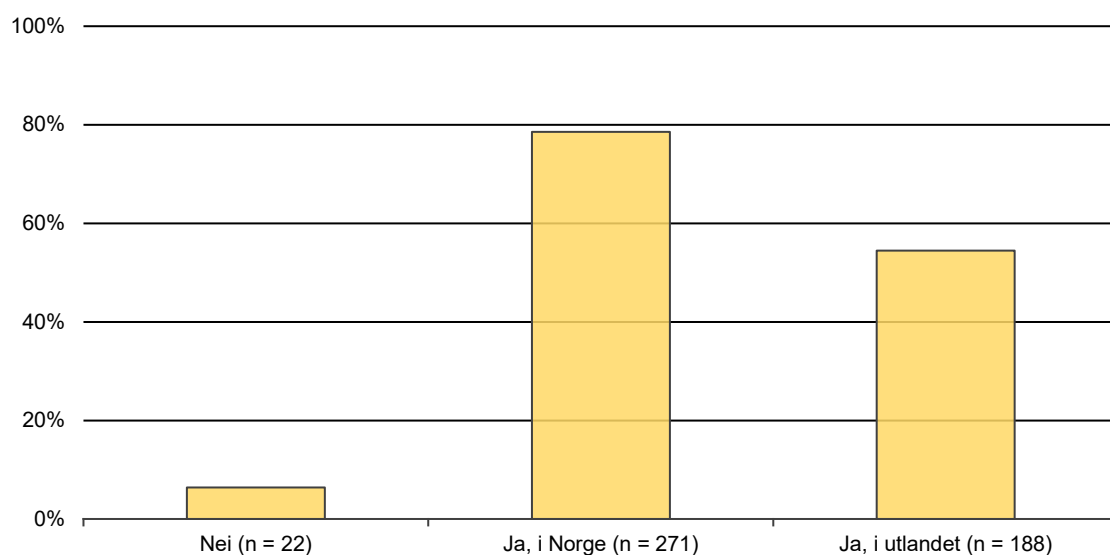
Videre ble respondentene spurt om de hadde besøkt andre nasjonalparker i – eller utenfor Norge i 2022 (se **Figur 44**). Totalt 30 % av respondentene hadde ikke besøkt andre nasjonalparker i 2022. Det var 65 % som hadde besøkt andre nasjonalparker i Norge og 22 % som hadde besøkt en eller flere nasjonalparker i utlandet. Noen av respondentene hadde besøkt andre nasjonalparker både i Norge og utlandet i løpet av 2022.

Figur 45. Andelen av respondenter som har besøkt andre nasjonalparker i – eller utenfor Norge i 2022.

Respondentene ble også spurt om de hadde besøkt andre nasjonalparker i Norge eller utenfor Norge før 2022 (se **Figur 45**). Det var svært få som ikke tidligere hadde besøkt andre nasjonalparker (6 %). Den største andelen hadde besøkt andre nasjonalparker i Norge før 2022 (79 %), mens andelen som hadde besøkt nasjonalparker i utlandet før 2022 var på 55 %.

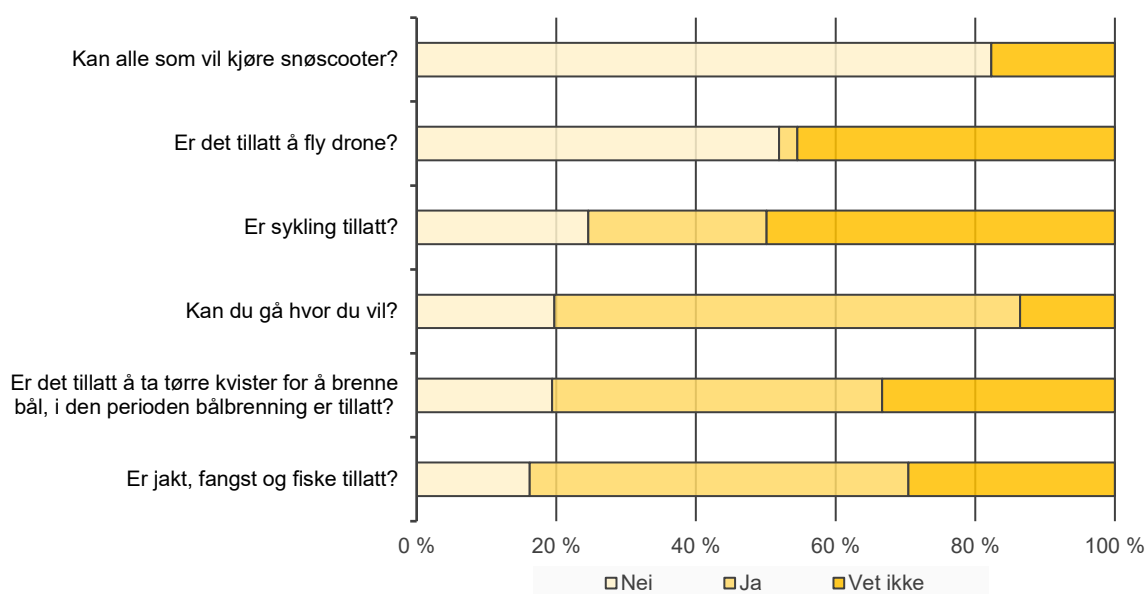
men også her var det flest som hadde besøkt andre nasjonalparker i Norge (79 %). Andelen som hadde besøkt nasjonalparker i utlandet før 2022 var 55 %. Det var også her flere respondenter som oppgir å ha besøkt andre nasjonalparker i både Norge og utenfor Norge før 2022.

Figur 46. Andelen av respondenter som har besøkt andre nasjonalparker i – eller utenfor Norge før 2022.

I etterundersøkelsen ble det listet opp seks aktiviteter med spørsmål om hva som er tillatt eller ikke tillatt i nasjonalparken (**Figur 46**). De aller fleste respondentene (82 %) mente at det ikke er tillatt å kjøre snøscooter i nasjonalparken, mens noen få (18 %) ikke visste om dette er tillatt eller ikke. Det var derimot noe mer usikkerhet rundt om det er lov å fly drone i nasjonalparken. 52 % av respondentene mente at dette ikke er tillatt, mens 46 % ikke visste om dette var tillatt. I Forskrift om vern av Dovrefjell nasjonalpark, Sunndal, Nesset, Oppdal, Dovre og Lesja går det frem av § 10 at «bruk av droner må ha særskilt tillatelse fra forvaltningsmyndigheten».

Halvparten av respondentene svarte at de ikke visste hvorvidt det er lov å sykle i nasjonalparken eller ikke, mens rett over en fjerdedel (26 %) mente at det er tillatt. Sykling i Dovrefjell nasjonalpark reguleres av § 7 som beskriver at «sykling er kun tillatt på traseer og til tider som er godkjent for slik bruk i forvaltningsplanen». I alt 67 % av respondentene svarte at man kan gå hvor man vil, mens henholdsvis 20 % og 14 % mente at dette ikke var tillatt eller ikke visste om dette er tillatt. På spørsmål om det er tillatt å ta tørre kvister for å brenne bål i den perioden dette er tillatt, svarte 47 % at dette er tillatt mens 19 % mente at det ikke er tillatt. Den resterende andelen visste ikke om dette er tillatt. På spørsmål om jakt, fiske og fangst er tillatt er det kun 16 % som svarte at dette ikke er tillatt, mens 54 % svarte at dette var tillatt. De resterende respondentene visste ikke om dette er tillatt i nasjonalparken.

Figur 47. Prosentfordeling som viser hvorvidt de besøkende mener ulike aktiviteter i DSN er tillatt eller ikke (n = 345).

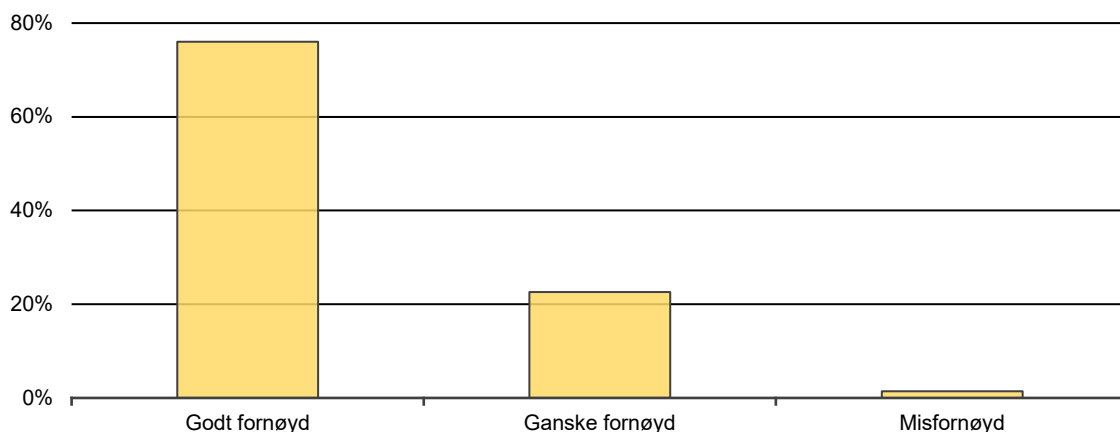
Det er gjennomgående for alle påstandene at en større andel av de norske besøkende svarer at aktivitetene som er listet opp er tillatt enn de utenlandske. Blant annet er det 75 % av de norske besøkende som svarer at man kan gå hvor man vil i nasjonalparken, mens det til sammenligning er 52 % av de utenlandske besøkende som svarer det samme. På spørsmålet om sykling er tillatt i nasjonalparken er det noe mindre forskjell, hvor henholdsvis 27 % og 23 % av de norske og utenlandske besøkende mener at dette er tillatt. Det er derimot noe større forskjell i andelen som ikke vet om dette er tillatt, hvor 43 % av de norske besøkende og 63 % av de utenlandske besøkende svarer at de ikke vet. På spørsmål om jakt, fangst og fiske er tillatt svarer 69 % av de norske besøkende og 27 % av de utenlandske besøkende at dette er tillatt, mens henholdsvis 22 og 43 % svarer at de ikke vet.

Her er det likevel verdt å merke seg de begrensningen det ligger i å stille spørsmål hvor respondentene kun har mulighet til å svare ja eller nei på påstandene. Blant annet kan spørsmålet «kan

du gå hvor du vil» gi ulike svar fordi allemannsretten også er gjeldende nasjonalparkene, men man har i nasjonalparkene større mulighet til å regulere ferdsel for områder og tidsperioder. Likens med påstanden om jakt, fangst og fiske, hvor det kan misforstås ved at dette kun er tillatt i visse perioder og at det kreves løsning av jakt- eller fiskekort. Om det er tillatt å ta tørre kvister kan også tolkes ulikt fordi det er lov til å bruke nedfalt virke og kvister, men ikke stående ved. Siden respondentene kun har mulighet til å svare ja eller nei på disse spørsmålene og man ikke kan være sikker på tolkningene som ligger til grunn, burde man ikke illegge disse svarene for stor vekt med hensyn til respondentenes kunnskap om regler i nasjonalparken, men kan likevel gi en indikasjon på kunnskapsnivået.

5.3 Tilretteleggingen for friluftsliv

De besøkende til DSN i 2022 ble i kasseundersøkelsen spurt om hvor fornøyd de var med tilretteleggingen for friluftsliv i nasjonalparken (**Figur 47**). De aller fleste har oppgitt at de er godt fornøyd med tilretteleggingen, mens rett over 20% har oppgitt at de er ganske fornøyd. 1 % av de besøkende er misfornøyd med tilretteleggingen for friluftslivsutøvere i DSN.

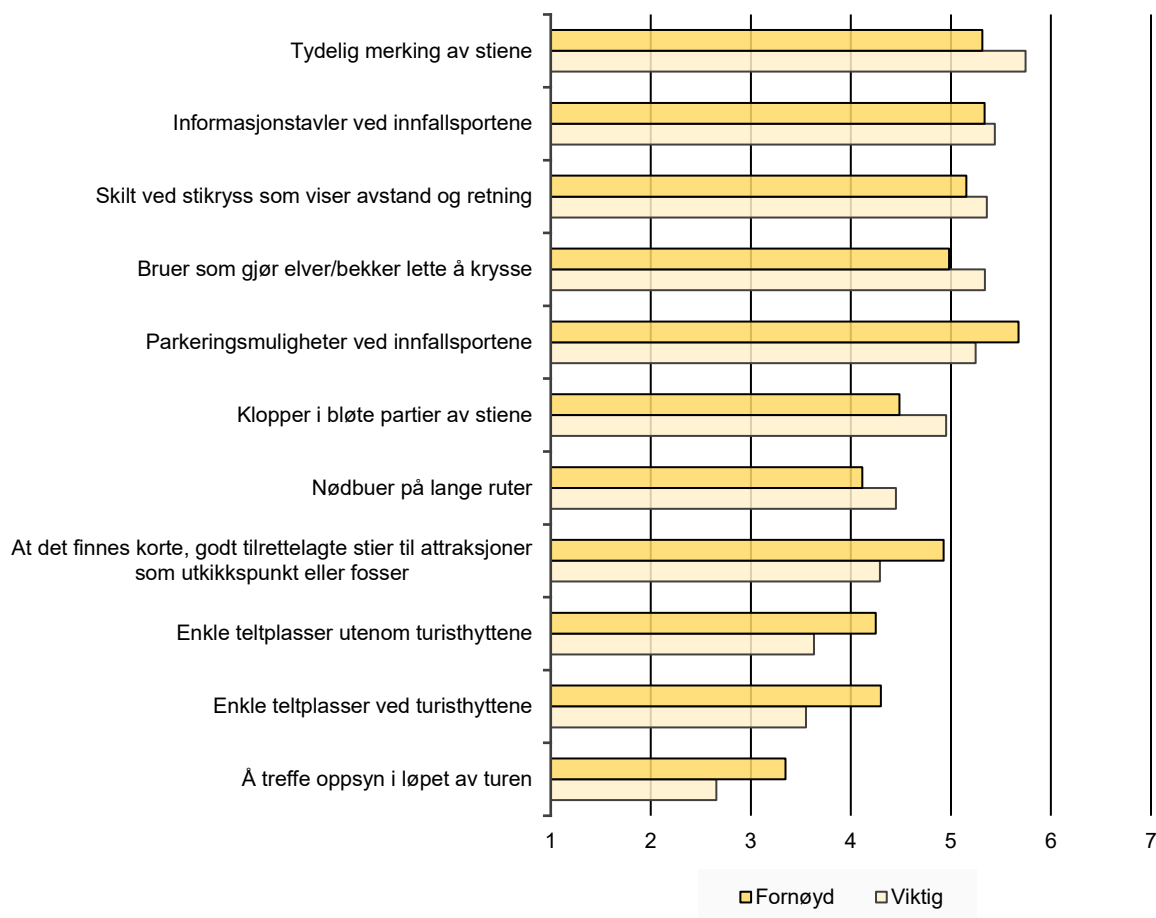
Figur 48. Hvor fornøyd de besøkende til DSN var med tilretteleggingen for friluftsliv (n = 4379).

I etterundersøkelsen ble respondentene spurt om hvor viktig ulike tilretteleggingstiltak var når de var på tur i DSN og hvor fornøyd de var med kvaliteten på de samme tiltakene (**Figur 48**). Her svarte de på en skala fra 1 «ikke viktig» til «7 svært viktig» og tilsvarende 1 «svært dårlig/mangelfullt» til 7 «svært bra».

Av eksisterende tilretteleggingstiltak som finnes i nasjonalparken i dag er brukerne i hovedsak godt fornøyd med *skilt ved stikryss som viser avstand og retning* (m = 5,32), *informasjonstavler ved innfallsportene* (m = 5,34) og *bruer som gjør elver/bekker lette å krysse* (m = 5,15), se mørk gul søyle Figur 48. For den opplevde kvaliteten er det verdt å merke at *nødbuer på lange ruter, enkle teltplasser ved- og utenom turisthyttene* og *å treffe oppsyn i løpet av turen* var det svært lav svarprosent. Tiltakene som de besøkende vurderer som *viktige* er i stor grad de samme som de har oppgitt at de er fornøyd med, i tillegg til *parkeringsmuligheter ved innfallsportene* (m = 5,34) og *tydelig merking av stiene* (m = 5,25), se lys gul søyle Figur 48.

Det var få forskjeller blant de norske- og utenlandske besøkende i hvordan de vurderte viktighetene av tiltakene. Vi fant likevel signifikante forskjeller i hvorvidt norske og utenlandske besøkende vurderte viktigheten av parkeringsplasser. Norske besøkende (m = 5,70, p < 0,001) mente

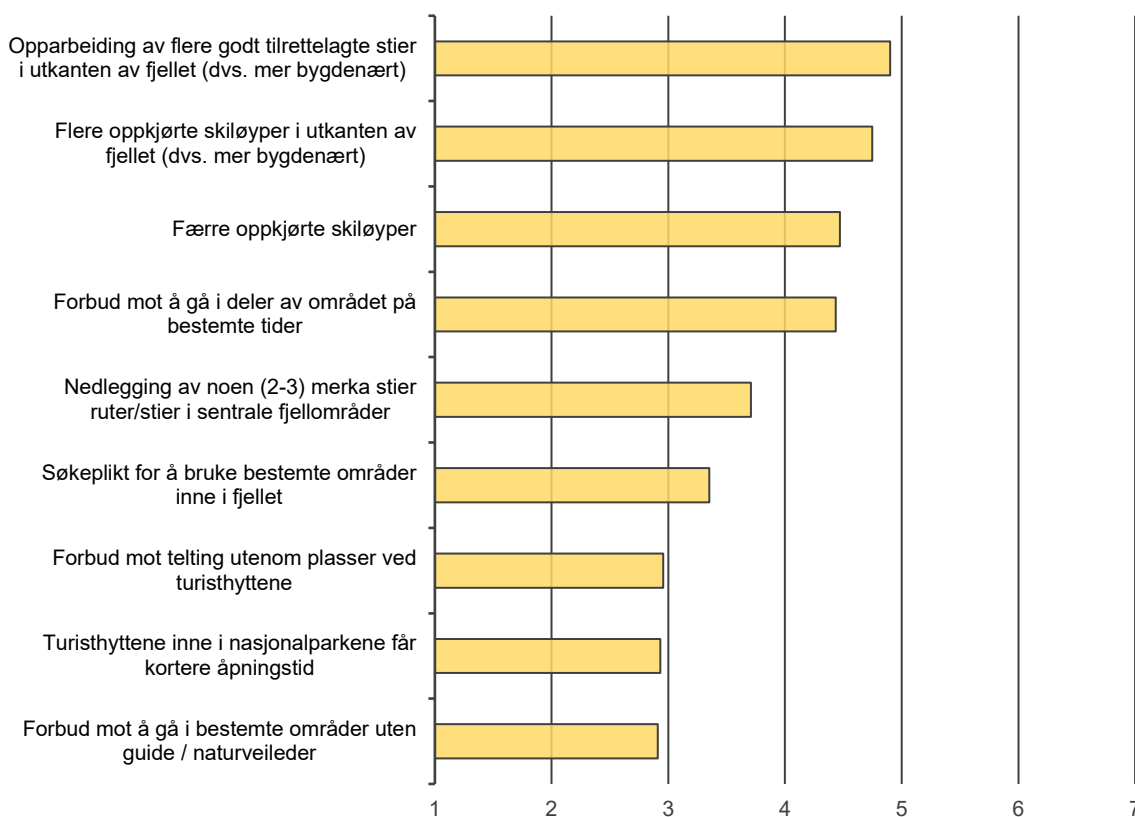
i større grad at det var viktig med parkeringsmuligheter ved innfallsportene, mens utenlandske besøkende vurderte dette som noe mindre viktig ($m = 4,34$). Det var derimot ingen forskjell i hvordan norske- og utenlandske besøkende vurdere kvaliteten på tiltakene i nasjonalparken.

Figur 49. Hvor viktig er og hvor fornøyd er de besøkende til DSN med kvaliteten på de ulike former for tilretteleggingstiltak i nasjonalparken.

6 Holdninger til forvaltningstiltak

I etterundersøkelsen ble respondentene spurt hvordan de stiller seg til ulike forvaltningstiltak i nasjonalparken (**Figur 49**). Påstandene som omhandler forvaltning av området, ble rangert på en skala fra 1 «svært negativ» til 7 «svært positiv» og verdiene presenteres som et gjennomsnitt. De besøkende til DSN er over gjennomsnittet positive til «*opparbeiding av flere godt tilrettelagte stier i utkanten av fjellet*» og «*flere oppkjørte skiløyper i utkanten av fjellet*». Det er noe mer positiv holdning til å legge ned et «*forbud mot å gå i deler av området på bestemte tider*» enn det det er å innføre en «*nedlegging av noen merke stier i sentrale fjellområder*». Ser man helt til bunnen av figuren finner man to forbud som de besøkende er negative til, både «*forbud mot telting utenom plasser ved turisthyttene*» og «*forbud mot å gå i bestemte områder uten guide/naturveileder*». De er også negative til at «*turisthyttene inne i nasjonalparkene får kortere åpnings-tid*».

Figur 50. Gjennomsnittlig fordeling på en skala fra 1 «svært negativ» til 7 «svært positiv» som viser hvor positive, eller negative, de besøkende er til ulike forvaltningstiltak i DSN.

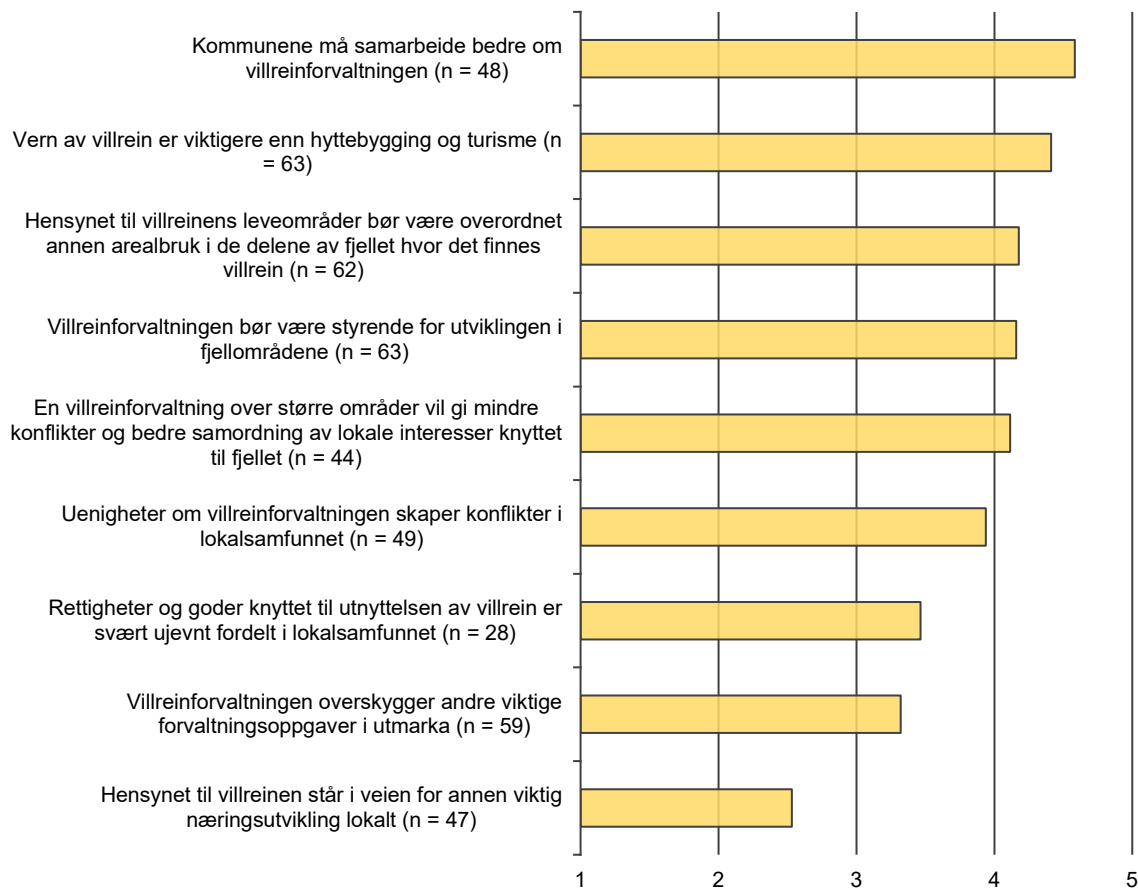
Det var signifikante forskjeller mellom norske- og utenlandske besøkende for noen av forvaltningstiltakene. For tiltaket som går ut på å legge ned noen stier er norske besøkende noe mer positive ($m = 3,89$, $p = 0,018$) enn utenlandske besøkende til dette ($m = 3,34$). Det tiltaket som generelt blant respondentene ble rangert som mest positivt var *opparbeiding av flere godt tilrettelagte stier i utkanten av fjellet*, hvor det også var signifikante forskjeller mellom norske- og utenlandske besøkende. Her var de norske besøkende var noe mer positive ($m = 5,14$, $p = < 0,001$) enn de utenlandske besøkende ($m = 4,46$). Videre når det gjelder tiltaket *flere oppkjørte skiløyper i utkanten av fjellet* er norske besøkende mer positive til dette tiltaket ($m = 5,15$, $p =$

<0,001) enn utenlandske besøkende ($n = 3,65$), noe som trolig kan forklares med at dette tiltaket er mer relevant for norske besøkende, spesielt hyttefolket.

7 Villrein

Spørsmålene i dette villreinkapittelet ble kun stilt til respondentene som i starten av etterundersøkelsen oppga at de var lokalt bosatt eller hadde hytte/seter i området ($n = 80$).

Respondentene i etterundersøkelsen ble bedt om å rangere hvor enige (eller uenige) de var i ni påstander knyttet til villreinens rolle i fjellbygdene, på en skala fra 1 «helt uenig» til 5 «helt enig» (**Figur 50**). Det var stor enighet i at *kommunene må samarbeide bedre om villreinforvaltningen* ($m = 4,58$). Her har hele 71 % av respondentene svart at de er helt enig (verdi 5), mens de resterende respondentene har oppgitt verdi 3 og 4. Derimot er det noe mindre enighet i påstanden om at *en villreinforvaltning over større områder vil gi mindre konflikter og bedre samordning av lokale interesser knyttet til fjellet* ($m = 4,11$). Det var også stor enighet om at *vern av villrein er viktigere enn hyttebygging og turisme* ($m = 4,41$), og på den andre siden liten enighet i at *hensynet til villreinen står i veien for annen viktig næringsutvikling lokalt* ($m = 2,53$). For sistnevnte var derimot respondentene relativt spredt i sine standpunkter.

Figur 51. Hvor enige eller uenige respondentene var på en skala fra 1 «helt uenig» til «5» helt enig i ulike påstander som omhandler villreinens rolle i fjellbygdene. Verdiene er oppgitt som gjennomsnitt

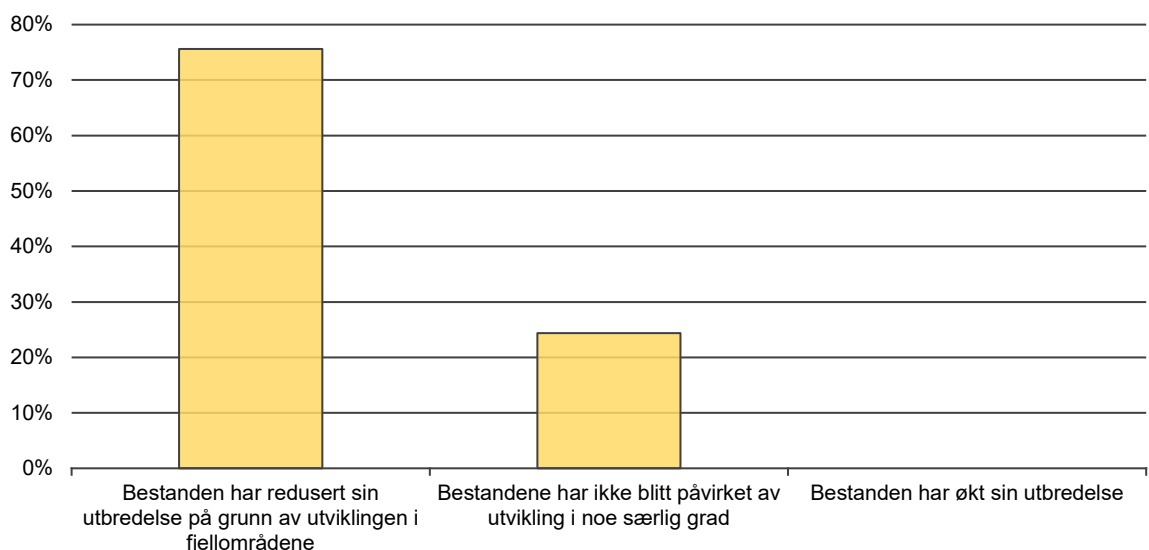
Respondentene ble bedt om å oppgi hvilke av tre påstander som best passet deres oppfatning når det gjelder dagens situasjon for villreinen i DSN (**Figur 51**). Flest respondenter oppga at de var enige i påstanden om at bestandene er sårbare og truet av utviklingen i fjellområdene (70 %). I alt 28 % har oppgitt at de er mest enige i påstanden om at bestandene er passe store og

godt tilpasset miljøet de lever i, mens en marginal andel mener at det er for mye villrein og de fortrenger delvis andre hensyn knyttet til miljø og næringsutvikling.

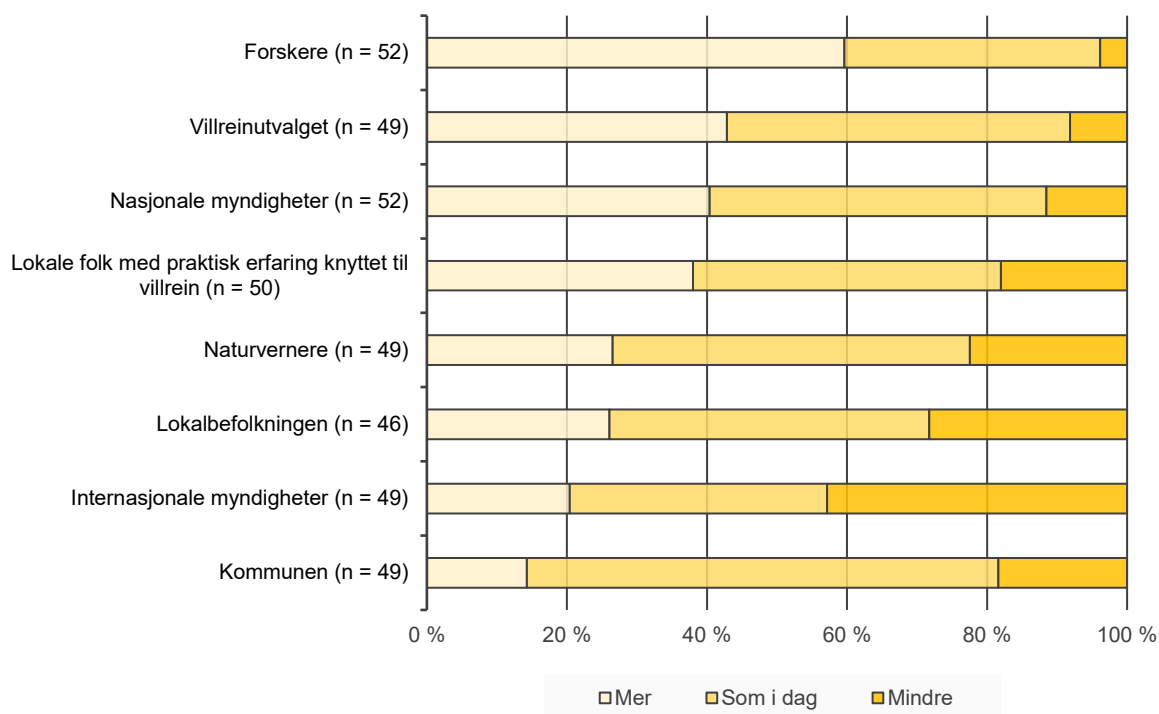
Figur 52. Hvilke påstander som best passer respondentenes oppfatning om dagens tilstand for villreinen i DNS ($n = 46$).

Videre ble respondentene spurt om hvilke av tre påstander som ifølge de selv best beskriver hva som har skjedd med villreinen i løpet av de siste 50 årene (**Figur 53**). De aller fleste mente at bestanden har redusert sin utbredelse på grunn av utviklingen i fjellområdene (76 %). Noen mente også at bestanden ikke har blitt påvirket av utviklingen i noe særlig grad (24 %), mens det var ingen som mente at bestanden har økt sin utbredelse.

Figur 53. Hvilke påstander som best passer respondentenes oppfatning om utviklingen for villreinbestanden i DSN i løpet av de siste 50 årene ($n = 41$).

Avslutningsvis ble respondentene spurt om hvilken innflytelse (mer, som i dag eller mindre) de mener ulike aktører burde ha når det gjelder medvirkning i avgjørelser om hvor store villreinbestandene skal være og hvordan man skal forvalte villreinen (**Figur 53**). Over halvparten av respondentene mente at forskere burde ha mer innflytelse og kun 4 % mente at de burde ha mindre. Respondentene mente også at villreinutvalget og nasjonale myndigheter burde ha mer, eller lik innflytelse som i dag, i motsetning til kommunen som størst andel mente burde ha den samme innflytelsen som de har i dag. Internasjonale myndigheter som EU og FN var de aktørene respondentene mente burde ha minst innflytelse (43 %).

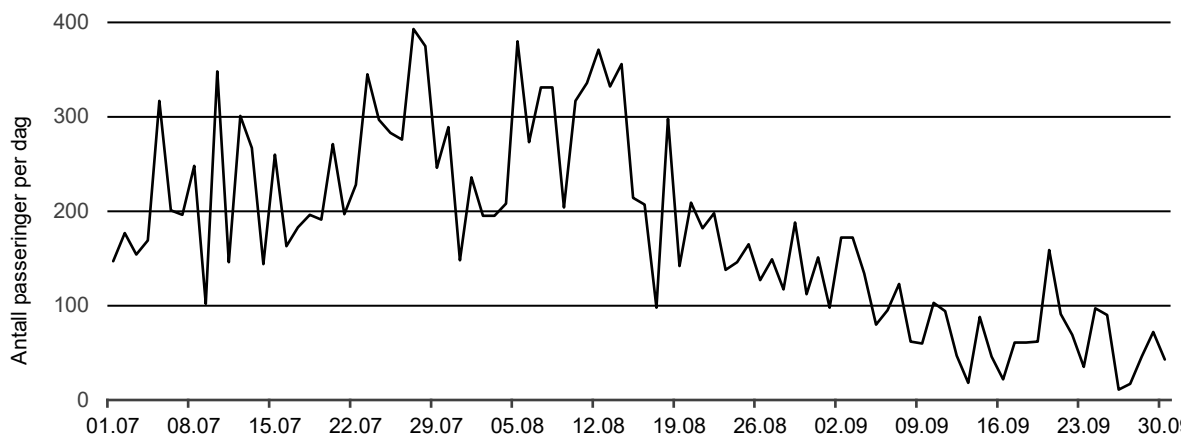

Figur 54. Hvilken innflytelse respondentene mener de ulike aktørene bør ha når det gjelder framtidig forvaltning av villrein.

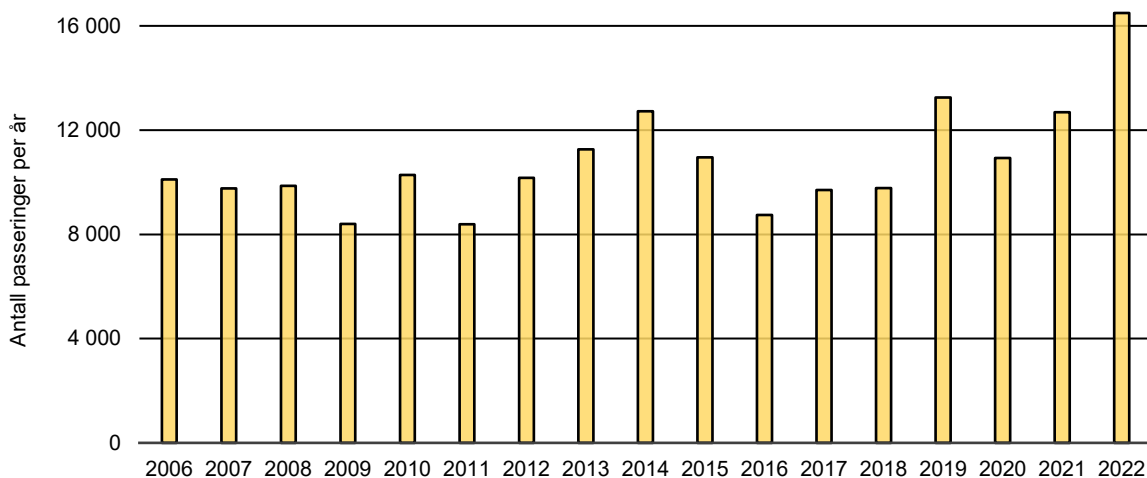
8 Ferdselsteller i Dovrefjell 2022

8.1 Kongsvoll fjellstue

Ferdsesteller fra Kongsvoll fjellstue i 2022 er presentert i **Figur 54** og ferdselsteller fra 2006 og frem til 2022 er presentert i **Figur 55**. Kongsvoll fjellstue var den første lokaliteten det ble satt ut automatisk teller på Dovrefjell i 2006. Telleren har stått på samme plass og telt kontinuerlig helt frem til i dag. Typisk utvikling av sommeren er at det blir forholdsvis tidlig bart i Drivdalen og det er ganske mange passeringer allerede i juni og begynnelsen av juli. I starten av august er det normalt flest folk som bruker denne innfallsporten, og bruken avtar suksessivt utover august og september. Trendutviklingen i denne lokaliteten siden 2006 er at det har vært pluss-minus 10 000 passering i løpet av juli, august og september til og med 2020. Det har vært en økning i antall passeringer i 2021 og 2022. Passeringer er definert som alle personer som passerer sensoren på telleren, dvs. i de tilfeller samme person går inn og ut av området på stien blir de telt to ganger per tur.

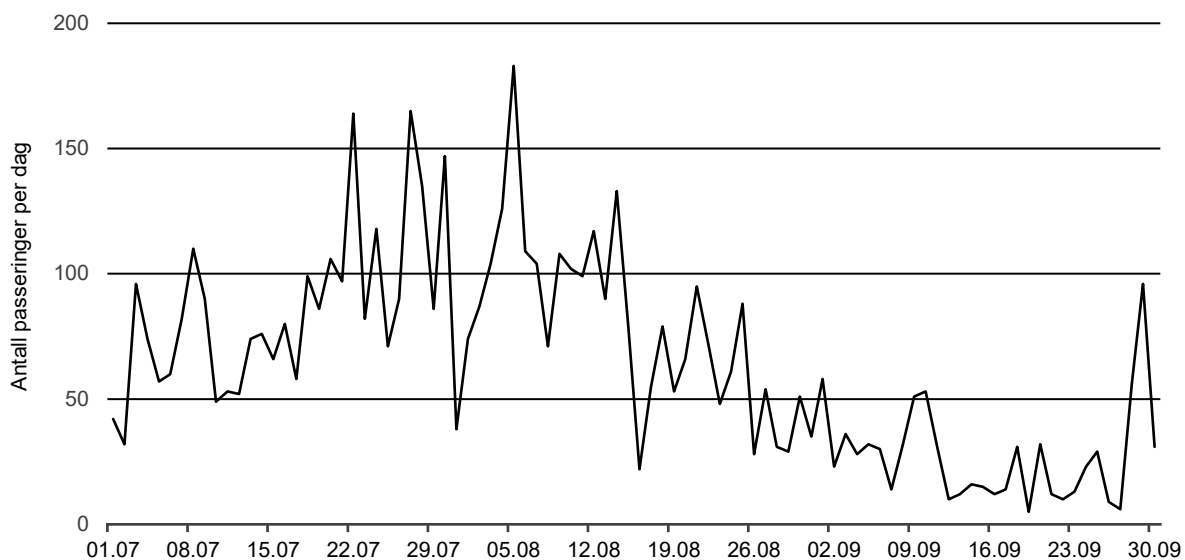
Figur 55. Ferdselsteller fra Kongsvoll fjellstue fra 1. juli til 30. september 2022. Totalt antall passeringer per dag.

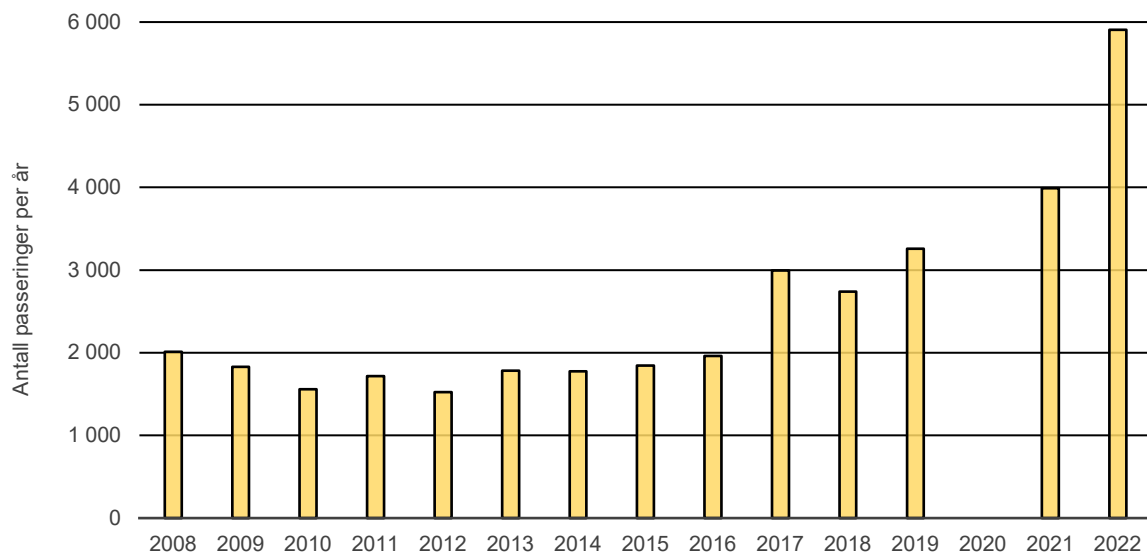
Figur 56. Ferdselsteller fra Kongsvoll fjellstue fra 2006 til 2022. Totalt antall passeringer per år.

8.2 Kongsvoll stasjon

Ferdseststillinger fra Kongsvoll stasjon i 2022 er presentert i **Figur 56** og ferdselsteller fra 2008 og frem til 2022 er presentert i **Figur 57**. Kongsvoll stasjon har samme utvikling gjennom sommeren som på Kongsvoll fjellstue, men med lavere antall besøkende. Trendutviklingen viser at det har ligget på om lag 2000 passeringer frem til 2016, men at det i årene etter dette har økt betydelig til om lag 6000 i 2022. Kongsvoll stasjon er viktig utgangspunkt for guida moskusturer.

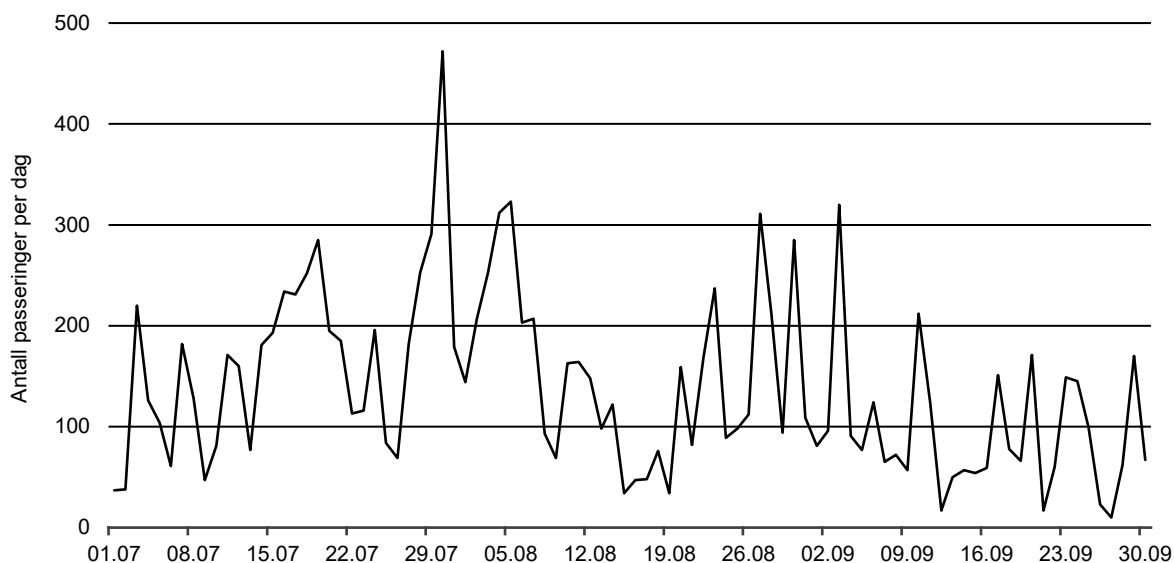
Figur 57. Ferdseststillinger fra Kongsvoll stasjon fra 1. juli til 30. september 2022. Totalt antall passeringer per dag.

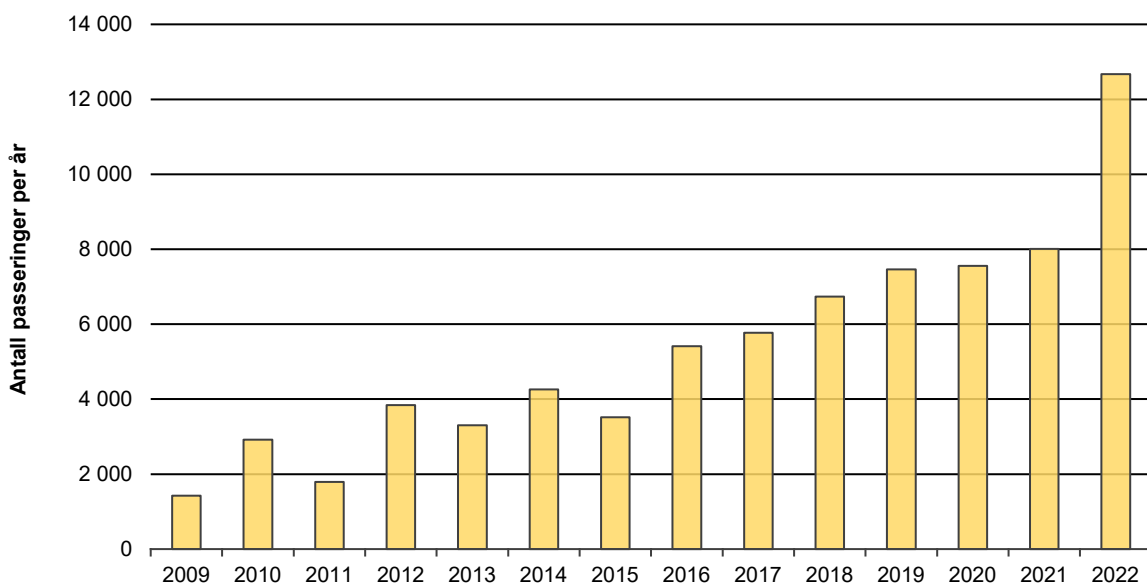
Figur 58. Ferdseststillinger fra Kongsvoll stasjon fra 2008 til 2022. Totalt antall passeringer per år.

8.3 Grønnbakken

Ferdsestellinger fra Grønnbakken i 2022 er presentert i **Figur 58** og ferdselsteller fra 2009 og frem til 2022 er presentert i **Figur 59**. Grønnbakken er en interessant lokalitet når det gjelder ferdsel. Lokaliteten var nesten ukjent som utgangspunkt for turer i 2009, med om lag 1500 passeringer. Siden den gang har besøksvolumet økt kontinuerlig fra år til år, og med om lag 12600 passeringer i 2022. Denne lokaliteten har blitt stadig viktigere som utgangspunkt for moskusguiding, og ellers mange som stopper ved E6 for å se etter moskus innover mot Kolla og Strop-sjødalen. Utviklingen gjennom sommeren viser tydelig hvor store variasjoner det er fra dag til dag, og som i stor grad skyldes grupper på tur med moskusguide.

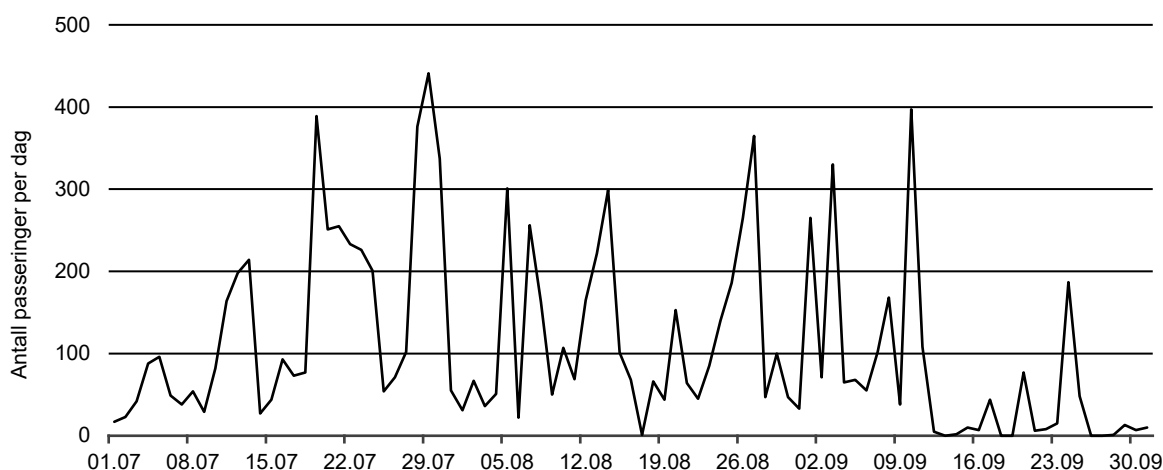
Figur 59. Ferdsestellinger fra Grønnbakken fra 1. juli til 30. september 2022. Totalt antall passeringer per dag.

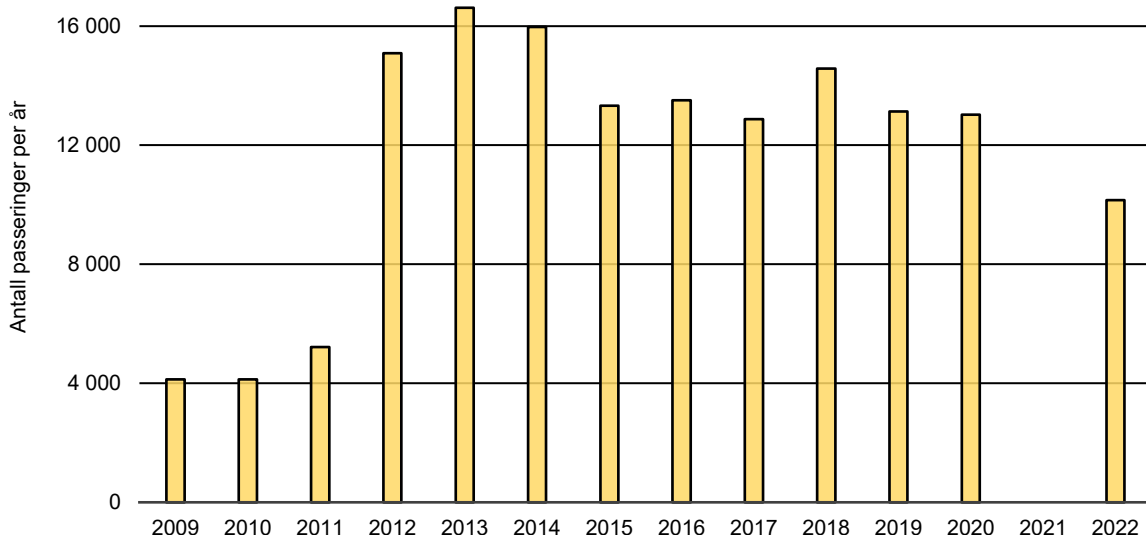
Figur 60. Ferdsestellinger fra Grønnbakken fra 2009 til 2022. Totalt antall passeringer per år.

8.4 Snøheim mot Snøhetta

Ferdselstillinger fra Snøheim mot Snøhetta i 2022 er presentert i **Figur 60** og ferdselstillinger fra 2009 og frem til 2022 er presentert i **Figur 61**. Turen fra Snøheim og opp mot Snøhetta foregår i værhardt høyfjell, og antall som går turen er sterkt avhengig av værforholdene. Dette gjør at det blir store svingninger i antall turgåere i løpet av sommeren. Også hverdag-helg slår ut her, med flest folk i helgene. Langtidstrenden viser at det i perioden 2009-2011 var om lag 4000 passeringer opp mot Snøhetta. I denne perioden var det tillatt med privatbil inn til nasjonalparkgrensen, og mange startet turen sin der. Etter åpning av Snøheim i 2012, og med busstransport helt inn til Snøheim, økt ferdselen til om lag 16 000 passeringer, altså 4x så mye. Siden den gang har trenden vært synkende fra år til år, til 10 000 passeringer i 2022.

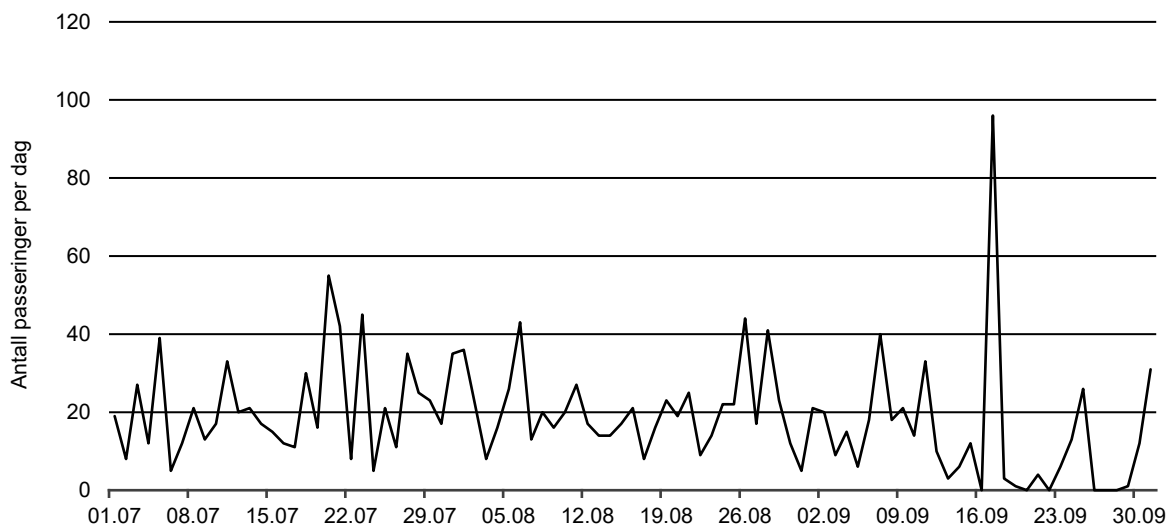
Figur 61. Ferdselstillinger fra Snøheim mot Snøhetta 1. juli til 30. september 2022. Totalt antall passeringer per dag.

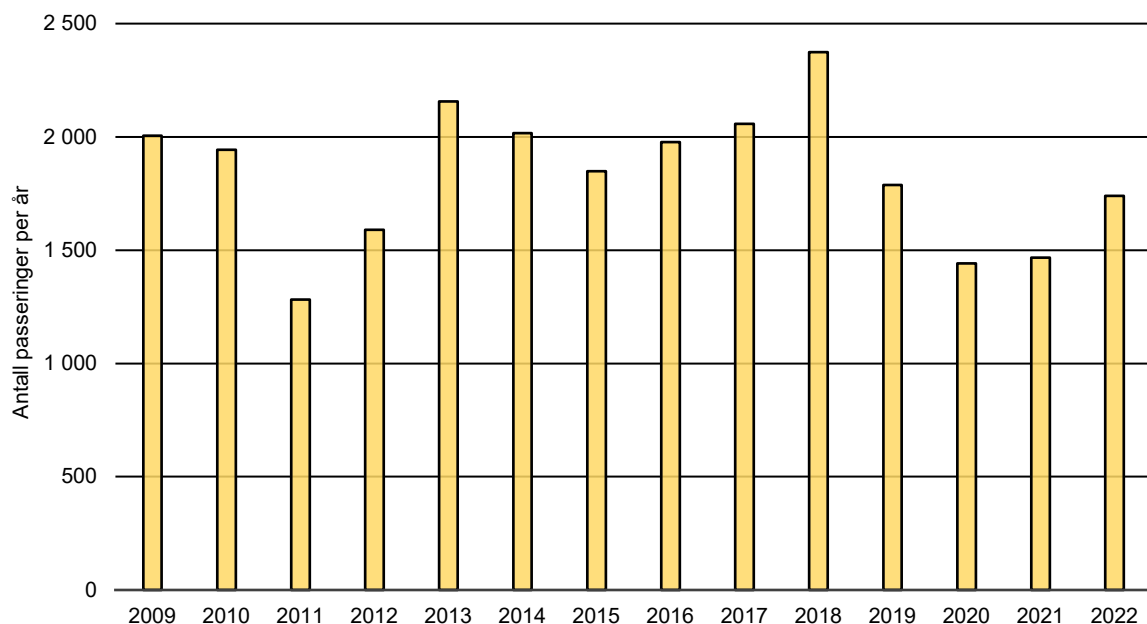
Figur 62. Ferdselstillinger fra Snøheim mot Snøhetta fra 2009 til 2022. Totalt antall passeringer per år.

8.5 Snøheim mot Reinheim

Ferdsestellinger fra Snøheim mot Reinheim i 2022 er presentert i **Figur 62** og ferdselstellinger fra 2009 og frem til 2022 er presentert i **Figur 63**. Ferdsesten på denne stien er ganske jevn gjennom sommeren. Trenden viser også jevnt besøksvolum langs denne stien, og det har stort sett ligget på mellom 1500 og 2000 passeringer i perioden. Legg merke til at i denne lokaliteten registrerte telleren ingen effekt av regimeskifte med etablering av Snøheim og buss.

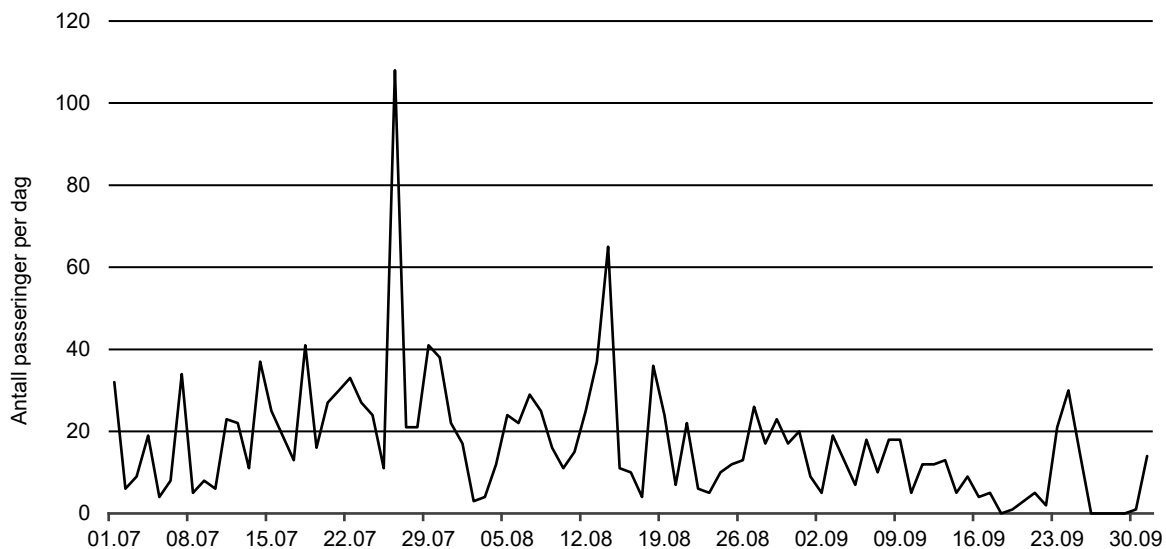
Figur 63. Ferdsestellinger fra Snøheim mot Reinheim 1. juli til 30. september 2022. Totalt antall passeringer per dag.

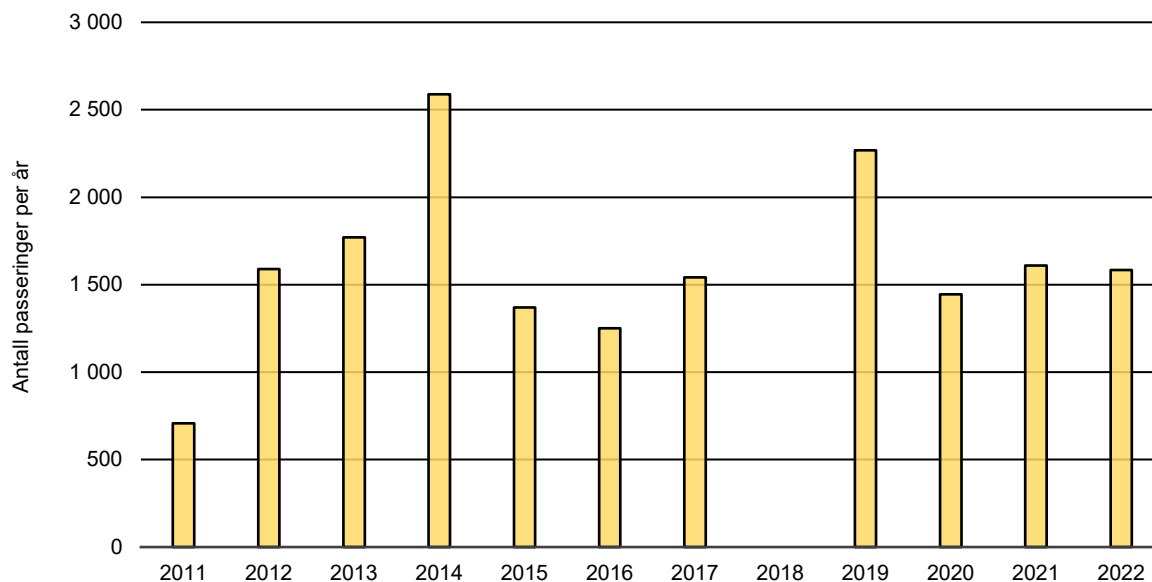
Figur 64. Ferdsestellinger fra Snøheim mot Reinheim fra 2009 til 2022. Totalt antall passeringer per år.

8.6 Snøheim mot Svånådalen

Ferdselstillinger fra Snøheim mot Svånådalen i 2022 er presentert i **Figur 64** og ferdselstillinger fra 2011 og frem til 2022 er presentert i **Figur 65**. Stien fra Snøheim over Kjølen og inn mot Svånådalen og Storstyggsvånådalen viser ganske jevnt besøksvolum gjennom sommeren, med om lag 20 passeringer om dagen. Også trendutviklingen over år viser en ganske jevn utvikling, etter en økning de første fire årene har det siste årene ligget på om lag 1500 passeringer.

Figur 65. Ferdselstillinger fra Snøheim mot Svånådalen 1. juli til 30. september 2022. Totalt antall passeringer per dag.

Figur 66. Ferdselstillinger fra Snøheim mot Svånådalen fra 2011 til 2022. Totalt antall passeringer per år.

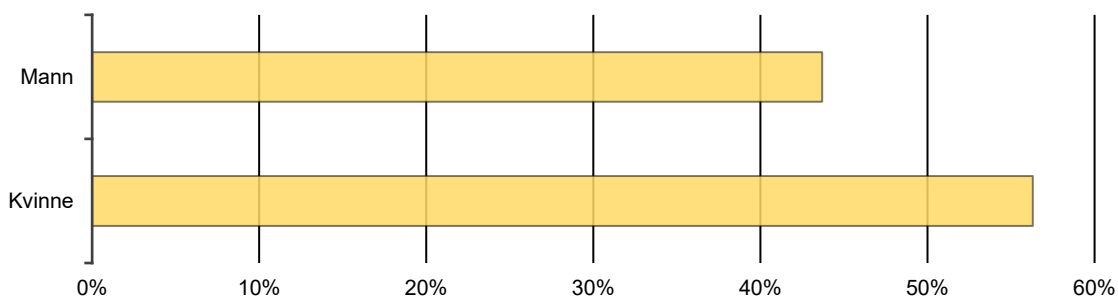
9 Viewpoint SNØHETTA

Viewpoint SNØHETTA ble etablert i 2011 med hensikt om å holde ferdselen i området til randsonene (Nasjonalparkstyret DS 2019). Det ble i 2015 gjennomført en brukerundersøkelse blant de besøkende til Viewpoint SNØHETTA som blant annet viste at rundt en tredjedel av de besøkende hit også planla flere turer i området, hvor de fleste hadde planer om å gå til toppen av Snøhetta (Gundersen mfl. 2016). Ifølge besøksstrategien for Dovrefjell har etableringen av Viewpoint SNØHETTA fungert på den måten man har ønsket med tanke på ferdsel i randsonen, men at tiltaket ikke er vist å ha verken positive eller negative effekter på nærområder på Hjerkinnsom er viktige beiteområder for villrein (Gundersen mfl. 2016).

I det følgende presenteres resultater fra brukerundersøkelsen som ble gjennomført blant de besøkende til Viewpoint SNØHETTA sommeren 2022. Totalt ble det samlet inn 3664 spørreskjema i tidsperioden mellom juli og oktober.

9.1 Generelle trekk ved de besøkende

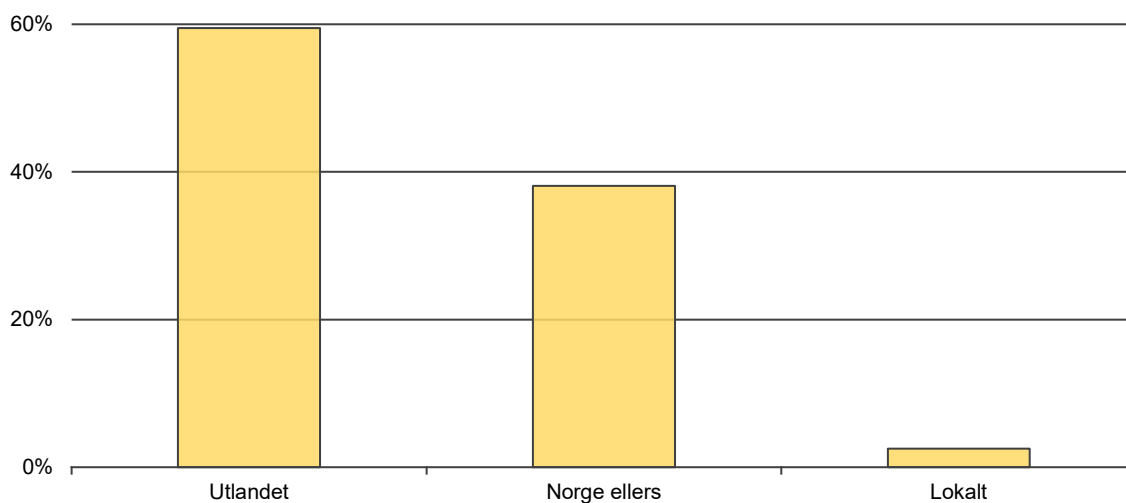
Figur 66 viser kjønnsfordelingen blant respondentene som har fylt ut skjema ved Viewpoint SNØHETTA sommeren 2022. Fordelingen viser at det er noe flere kvinner (56 %) enn menn (44%) som svarte på undersøkelsen.

Figur 67. Andelen kvinner og menn blant de som fylte ut skjema ved Viewpoint Snøhetta i 2022 (n = 3641).

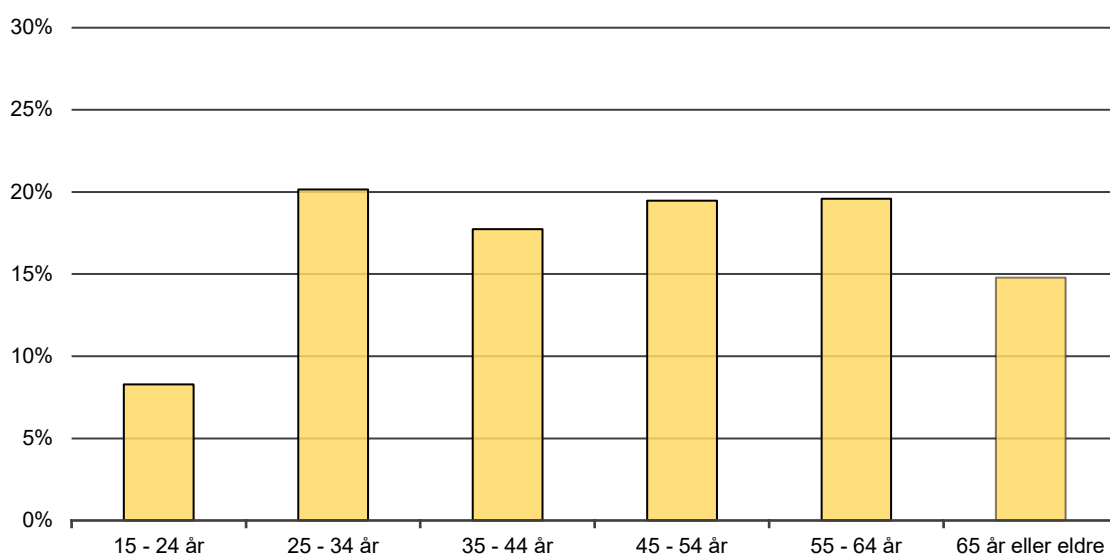
Figur 67 viser hvor de besøkende til Viewpoint SNØHETTA er bosatt. 60 % er bosatt i utlandet, mens 3 % er lokalt bosatt¹³. 38 % av respondentene er bosatt andre steder i Norge. Av de utenlandske besøkende er 36 % fra Tyskland og 18 % fra Nederland. Hhv. 3 %, 5 % og 6 % er fra Tsjekkia, Danmark og Sverige, mens under 1 % er fra Finland. Til sammen 32 % kommer fra andre land enn disse, hvor blant annet 5 % kommer fra Frankrike.

¹³ Besøkende som har oppgitt bosted med postnummer innenfor kommunene Lesja, Dovre, Rauma, Molde, Oppdal, Folldal, Tynset eller Sunndal.

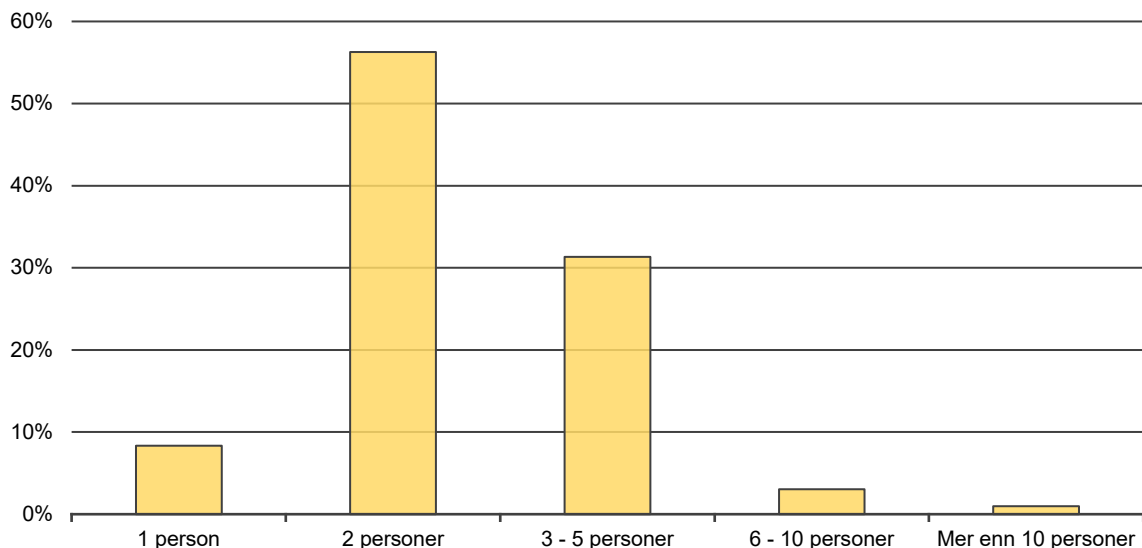
Figur 68. Respondentenes bosted ($n = 3614$).

Videre viser **Figur 68** aldersfordelingen blant respondentene. Det er en relativt jevn fordeling blant aldersgruppene 25 – 65 år eller eldre, mellom 15 % og 20 %. De yngste respondentene i aldersgruppen 15 – 24 år er den gruppen som er minst representert med 8 % av respondentene.

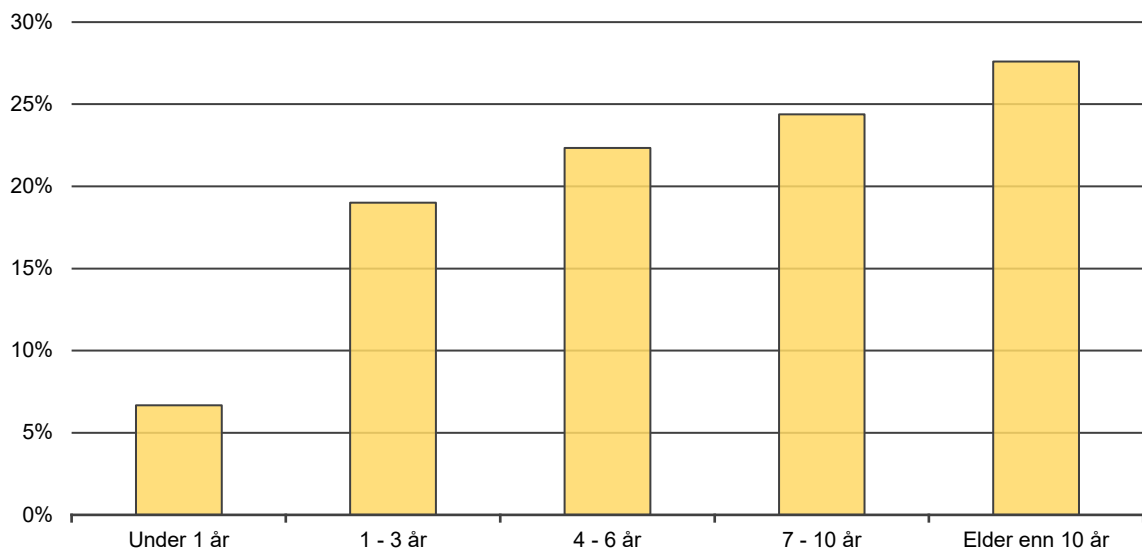
Figur 69. Aldersfordeling av respondentene på Viewpoint Snøhetta i 2022 ($n = 3395$).

Hvor mange personer respondentene oppga at de var på tur sammen med er presentert i **Figur 69**. Det var klart flest som var to personer på tur sammen (56 %), mens noe færre var en gruppe på 3 – 5 personer (31 %). Til sammen 4 % var over 5 personer, mens 8 % var alene på tur (oppgitt som 1 person). Kun 3 % av respondentene oppgir at de var med på en organisert tur (3%, $n = 106$). Gjennomsnittlig gruppestørrelse er 3 personer (S.E. 0,10).

Figur 70. Hvor mange personer i turfølget ($n = 3377$).

Rett i underkant av en fjerdedel av respondentene har med barn under 15 år i turfølget (24 %, $n = 3218$), mens flertallet av respondentene oppgir at de ikke har med barn i turfølget. **Figur 70** viser aldersfordelingen til barna som er med i turfølget. Verdiene er oppgitt for det minste barnet i turfølget. Barn under 1 år og opp til tre år utgjør til sammen 26 %, mens barn over 10 år alene utgjør 28 %.

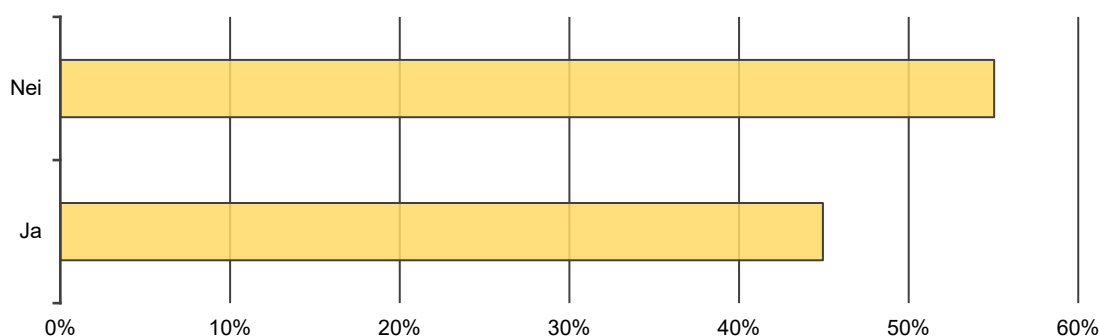

Figur 71. Fordeling av alder til det yngste barnet i turfølget ($n = 779$).

9.2 Viewpoint SNØHETTA som besøksmål

De fleste respondentene (93 %) oppga at de benyttet seg av privat bil eller annet motorisert kjøretøy når de kom til Dovrefjell i forkant av turen til Viewpoint SNØHETTA. Kun 2 % benyttet seg av kollektivtransport, mens 5 % ankom på andre måter ($n = 3629$).

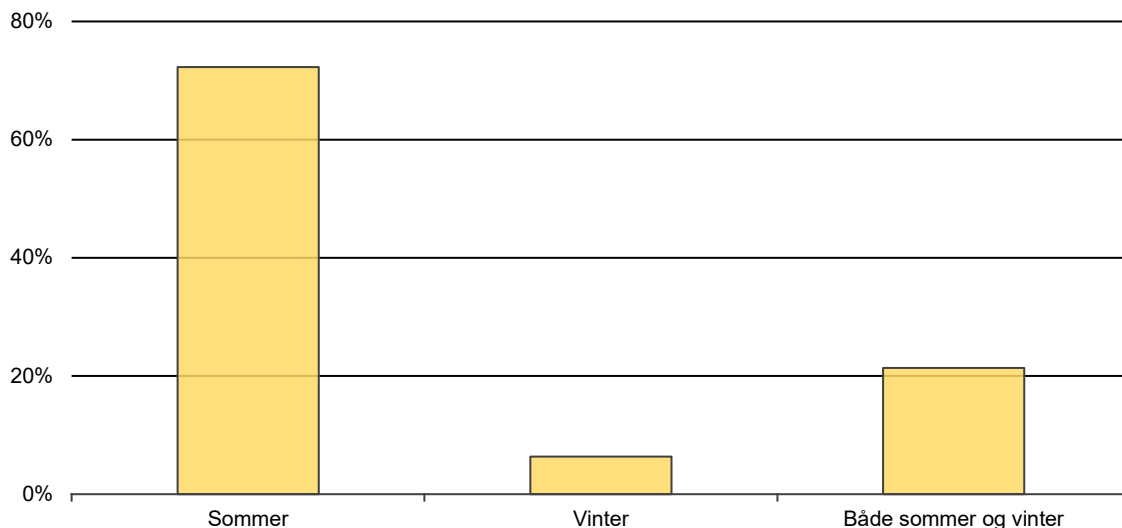
Videre ble respondentene spurt om hvorvidt Viewpoint SNØHETTA var hovedårsaken til turen de var på (**Figur 71**). I alt 45 % av respondentene oppga at Viewpoint SNØHETTA var hovedårsaken for besøket. Blant de norske besøkende var det 39 % som hadde Viewpoint SNØHETTA som hovedårsak for turen, mens det tilsvarende var 49 % av de utenlandske besøkende som hadde dette som hovedårsak. I alt 55 % besøkte området av andre grunner. Her ble det blant annet nevnt besøk (til venner eller familie), oppleve dyrelivet (blant annet moskus) og naturen (nasjonalparken), at de var på gjennomreise eller at det var del av en rundtur og at de skulle på fot – eller sykkelstur (se vedlegg 7 for fullstendig liste over andre årsaker til besøket).

Figur 72. Andelen som har oppgitt at Viewpoint Snøhetta var hovedformålet med turen (eller ikke) ($n = 3584$).

9.3 Tidligere besøk

Videre ble respondentene spurt om deres tidligere besøk i DS-området. 61 % ($n = 2000$) av de besøkende oppgir at de ikke tidligere har vært i DS-området. Av de som har besøkt området tidligere oppgir 72 % ($n = 941$) å ha vært i området sommerstid, mens kun 6 % ($n = 83$) har tidligere besøkt området vinterstid (**Figur 72**). I alt 21 % ($n = 278$) har besøkt området både sommer- og vinterstid tidligere. I gjennomsnitt har de som oppgir å ha besøkt området tidligere i gjennomsnitt besøkt området 6 somre (S.E. 0,28) og 10 vintre (S.E. 0,76).

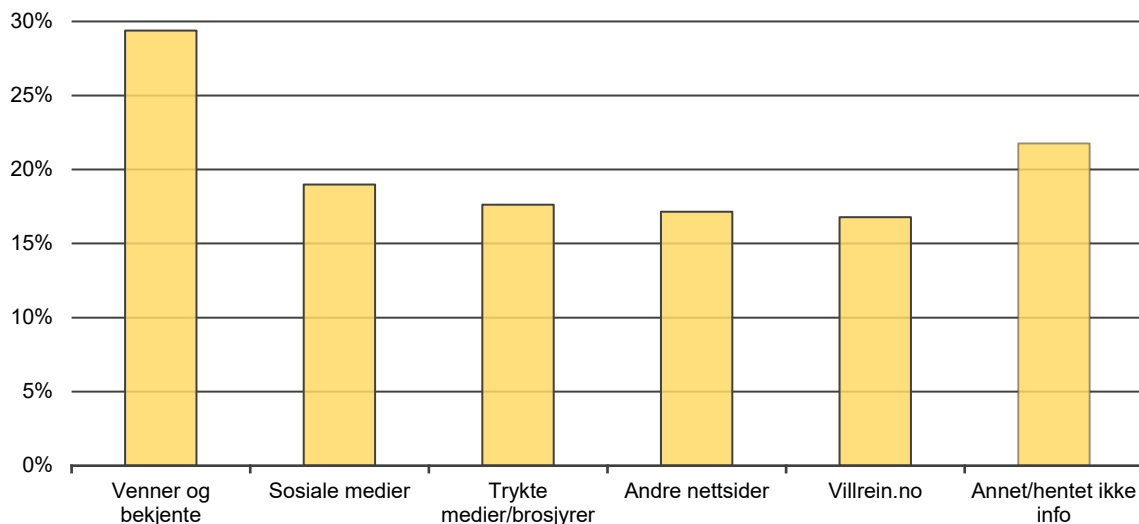

Figur 73. Andelen som har besøkt DS-området tidligere sommer – og/eller vintertid.

9.4 Innhenting av informasjon

Respondentene ble spurt om hvor de skaffet seg informasjon om Viewpoint SNØHETTA i forkant av turen (se **Figur 73**). Flesteparten skaffet seg informasjon fra venner og kjente (29 %). Noe færre skaffet seg informasjon via sosiale medier (19 %), trykte medier/brosyrer (18%) eller andre nettsider (17 %). Villrein.no, som er nettsiden til Norsk Villreinsenter, ble brukt av 17 % til å skaffe informasjon om området¹⁴. Vi ser også at 22 % brukte andre informasjonskilder eller ikke skaffet seg informasjon i forkant av besøket. Av de som har oppgitt at de brukte andre informasjonskilder ble det blant annet nevnt Google/Google Maps, Ut.no og Visit Norway sin nettside.

¹⁴ Her er det noe usikkerhet rundt dette tallet på grunn av at noen avkrysningsbokser har falt ut. Tallet her kan derfor være lavere.

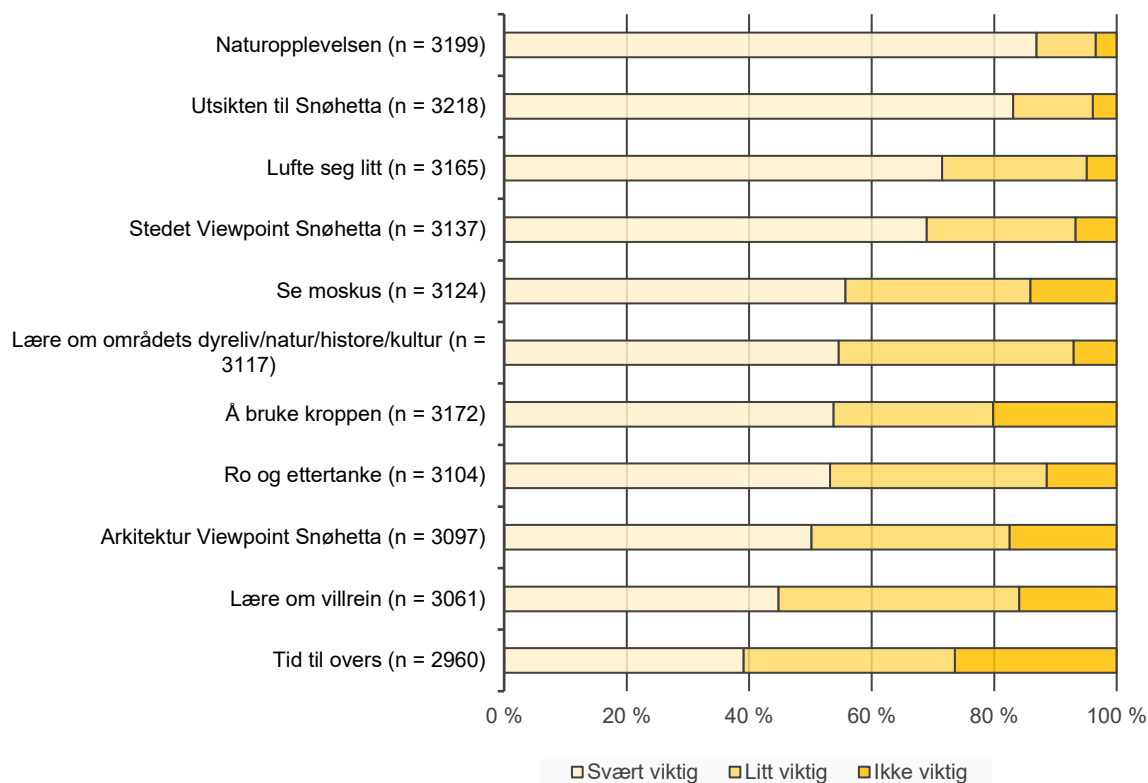

Figur 74. Hvor de besøkende til Viewpoint SNØHETTA hentet informasjon i forkant av turen i 2022. Her kunne respondentene krysse av for flere informasjonskilder.

9.5 Opplevelser på Viewpoint SNØHETTA

Hvor viktig følgende opplevelser var for de besøkende til Viewpoint SNØHETTA er presentert i **Figur 74**. *Naturopplevelsen og utsikten til Snøhetta* var svært viktig for de fleste respondentene (hhv. 87 % og 83 % har oppgitt at dette er svært viktig). I alt 69 % av respondentene synes at selve *stedet Viewpoint SNØHETTA* var en svært viktig opplevelse. Det er flere som vurderer det å *se moskus* som svært viktig, enn det å *lære om villrein* som svært viktig (hhv. 65 % og 45 %). Halvparten av respondentene oppgir at *arkitekturen Viewpoint SNØHETTA* var en svært viktig opplevelse, mens 18 % mente dette ikke var viktig.

Ser vi på norske- og utenlandske besøkende hver for seg, ser vi blant annet at det å *være i fysisk aktivitet (å bruke kroppen)* er blant 81 % av de norske besøkende et svært viktig motiv mens tilsvarende andel blant de utenlandske besøkende er 36 %. Å *lære om området* er svært viktig for 63 % av de utenlandske besøkende og 42 % av de norske besøkende. Å *lære om villrein* spesielt er svært viktig for 57 % av de utenlandske besøkende og kun 26 % av de norske besøkende. Det å *se moskus* er svært viktig for 61 % av de utenlandske besøkende, og 48 % av de norske besøkende.

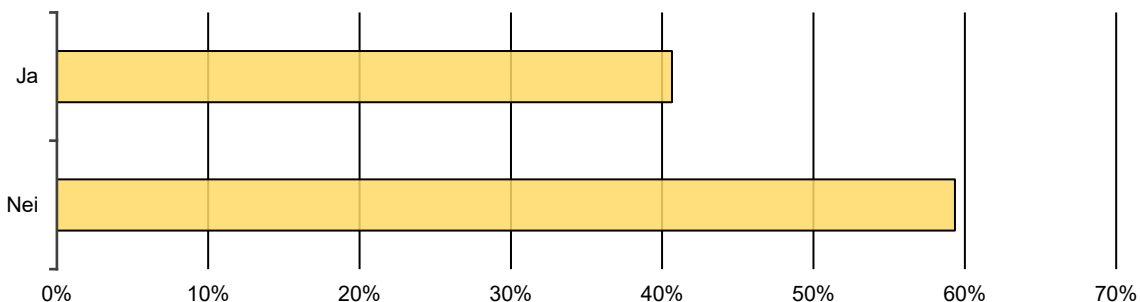

Figur 75. Hvor viktig ulike opplevelser er for de besøkende på turen til Viewpoint Snøhetta.

Videre ble respondentene spurt hvor fornøyd de var med tilretteleggingen i området. Et klart flertall (91 %) er godt fornøyd og i underkant av 1 % er misfornøyd med tilretteleggingen, mens 9 % oppgir at de verken er fornøyd eller misfornøyd med tilretteleggingen i området ($n = 3223$).

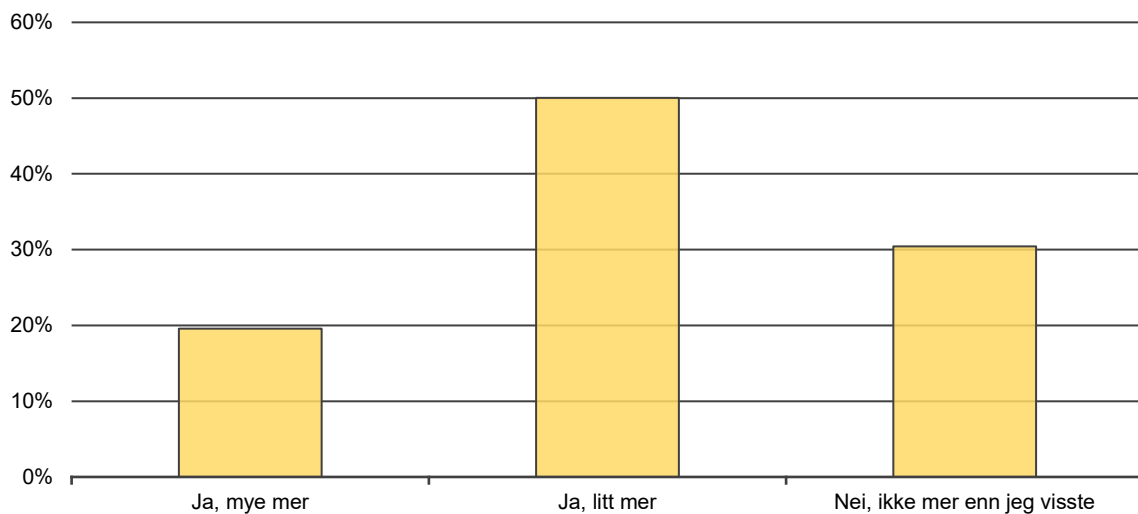
9.6 Erfaringer av besøket til Viewpoint SNØHETTA

Respondentene ble spurt om de i løpet av det samme året (2022) kom til å gå flere turer i Dovrefjellområdet som et resultat av opplevelsen de hadde hatt på Viewpoint SNØHETTA (**Figur 75**). I alt 41 % av respondentene oppga at de kom til å gå flere turer i Dovrefjellområdet. Blant de norske besøkende oppgir 57 % at de kom til å gå flere turer i området, mens blant de utenlandske besøkende er andelen relativt lavere med 29 % som oppga at de kom til å gå flere turer i området. Av disse var det flere som oppga at de blant annet skulle gå tur til Snøhetta, Rondane – og Dovre nasjonalpark eller Kongsvoll. En fullstendig opplisting av områder hvor de besøkende har oppgitt at de skal gå tur finnes i vedlegg 8. Flertallet oppga at de ikke kom til å gå flere turer i Dovrefjellområdet som et resultat av besøket på Viewpoint SNØHETTA (59 %).

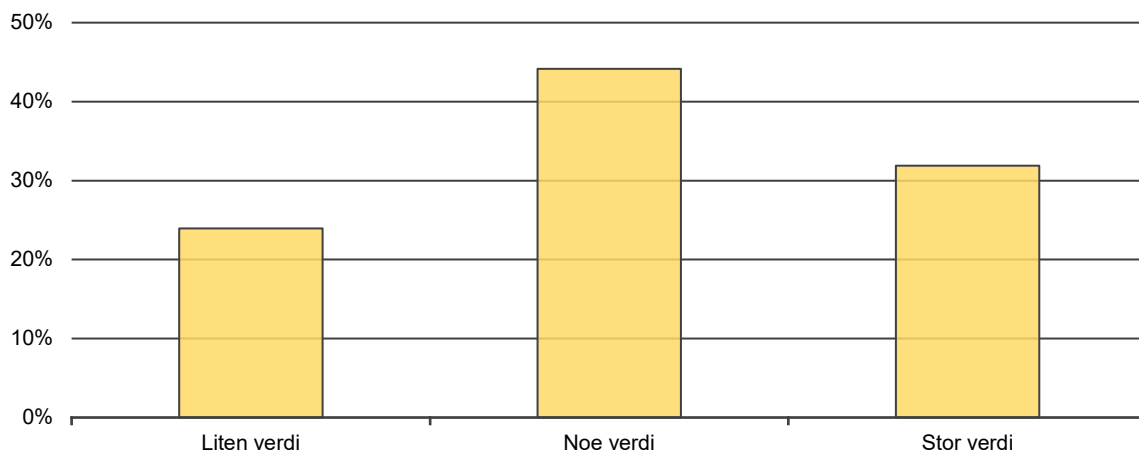
Figur 76. Andelen som har oppgitt at de kommer til å gå flere turer i Dovrefjellområdet som et resultat av opplevelsen de hadde på Viewpoint Snøhetta (n = 3085).

Hvorvidt besøket til Viewpoint SNØHETTA ga de besøkende mer kunnskap om villrein er presentert i **Figur 76**. Halvparten oppga at opplevelsen hadde gitt dem litt mer kunnskap om hvordan man tar vare på villrein, mens 30 % ikke fikk mer kunnskap enn de allerede hadde om villrein fra før. Blant de norske besøkende svarte 17 % at besøket til Viewpoint SNØHETTA ga dem mye mer kunnskap om hvordan man tar vare på villrein, og 21 % av de utenlandske besøkende svarte det samme. På andre siden av skalaen svarte 36 % av de norske besøkende at de ikke fikk mer kunnskap enn hva de allerede hadde, mens tilsvarende prosentandel for de utenlandske besøkende er 27 %.

Figur 77. Om besøket på Viewpoint Snøhetta ga de besøkende mer kunnskap om hvordan man tar vare på villrein (n = 3119).

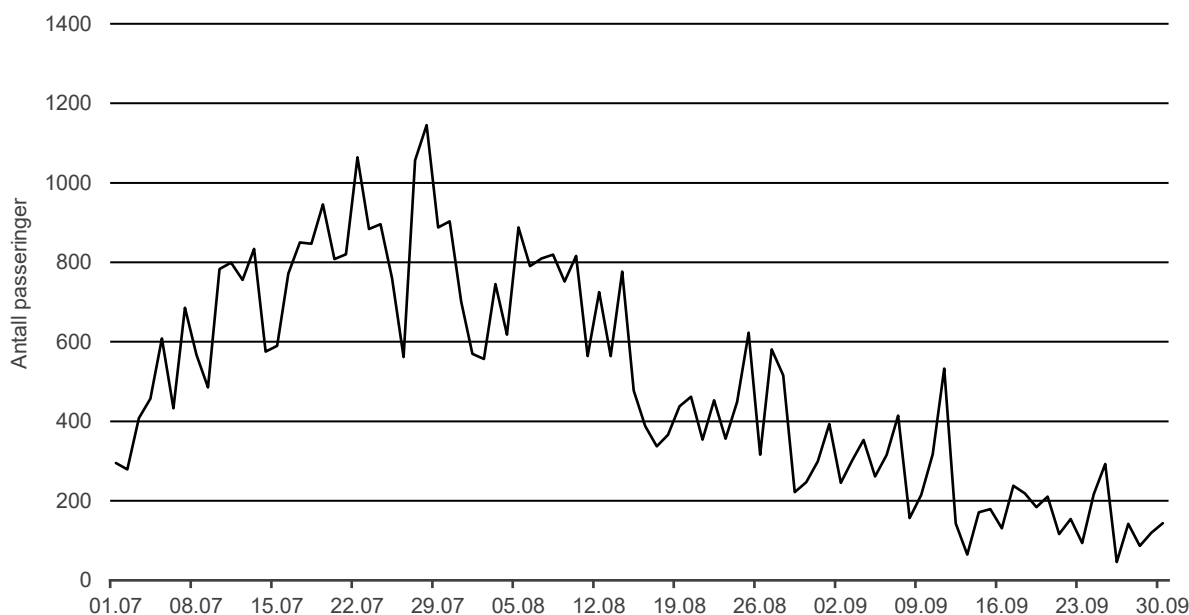
Avslutningsvis ble respondentene spurt hvorvidt det hadde noen verdi for dem at det var en naturveileder til stede når de besøkte Viewpoint SNØHETTA (**Figur 77**). Rett i underkant av en fjerdedel av respondentene oppga at det hadde liten verdi, mens 44 % syntes at det hadde noe verdi. I alt 32 % oppga at det hadde stor verdi for dem at det var en naturveileder til stede. Her er det verdt å merke seg at vi ikke har noe kunnskap om hvorvidt det faktisk var en naturveileder til stede når respondentene fylte ut skjema. Det er også 68 % som har fylt ut skjema når de var på vei opp til Viewpoint SNØHETTA. Dette spørsmålet burde derfor leses som en generell vurdering av hvor mye verdi tilstedeværelse av en naturveileder tilfører de besøkendes opplevelser, heller enn den spesifikke naturveilederen som var på Viewpoint SNØHETTA denne sommeren.

Figur 78. Respondentenes vurdering av verdien av å ha en naturveileder til stede (n = 3155).

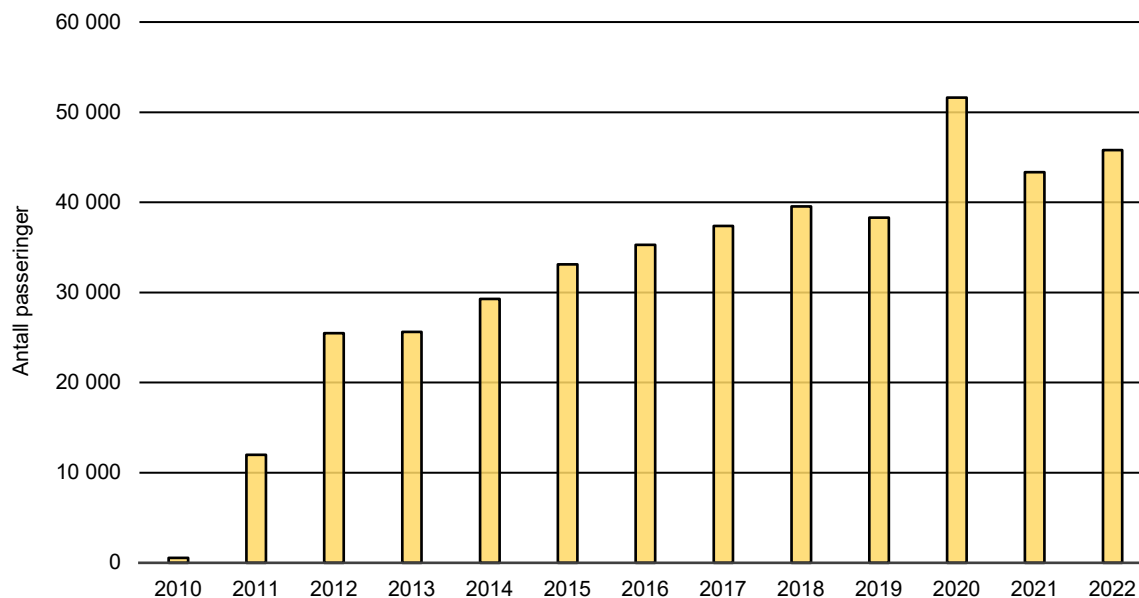
9.7 Ferdsestelling Viewpoint SNØHETTA

Figur 78 viser ferdselsteller fra Viewpoint SNØHETTA sommeren 2022. I tidsperioden 1. juli til 30. september 2022 ble det totalt registrert 45795 passeringer på Viewpoint SNØHETTA. Dette er passeringer både på vei inn og ut, som vil si at antall personer som har passert vil være halvparten av dette. Dagene med flest passeringer er i slutten av juni med høyeste antall passeringer på 1145 passeringer på en dag.

Figur 79. Ferdsestillinger fra Viewpoint SNØHETTA fra 1. juli til 30. september 2022. Totalt antall passeringer per dag.

Figur 79 viser ferdselsteller fra Viewpoint SNØHETTA fra 2010 (før etableringen av Viewpoint SNØHETTA) og fram til 2022. Viewpoint SNØHETTA ble etablert i 2011 og denne sommeren ble det registrert 11980 passeringer, og året etter hadde antallet mer enn doblet seg med 25493 passeringer. Året hvor det har blitt registrert flest passeringer på Viewpoint SNØHETTA er sommeren 2020 med 51611 passeringer.

Figur 80. Ferdsesteller fra Viewpoint SNØHETTA fra 2010 til 2022. Totalt antall passeringer per år.

Totalt antall passeringer i sommermånedene 2022 var altså på 45 795, og hvis vi forutsetter at langt de fleste går opp og ned langs tilrettelagt trasé utgjør dette 22 898 personer. Fra spørreundersøkelsen viser det seg å være en gjennomsnittlig gruppestørrelse på 3 personer, slik at det dermed er 7 632 grupper som tok turen. Videre kan vi forutsette at de som svarte på skjemaet gjorde det på vegne av gruppen (noen ganger kan det være flere som har svart). Dette vil si at med i alt 3 664 skjemaer på Viewpoint SNØHETTA hadde vi en svarprosent på 48 %.

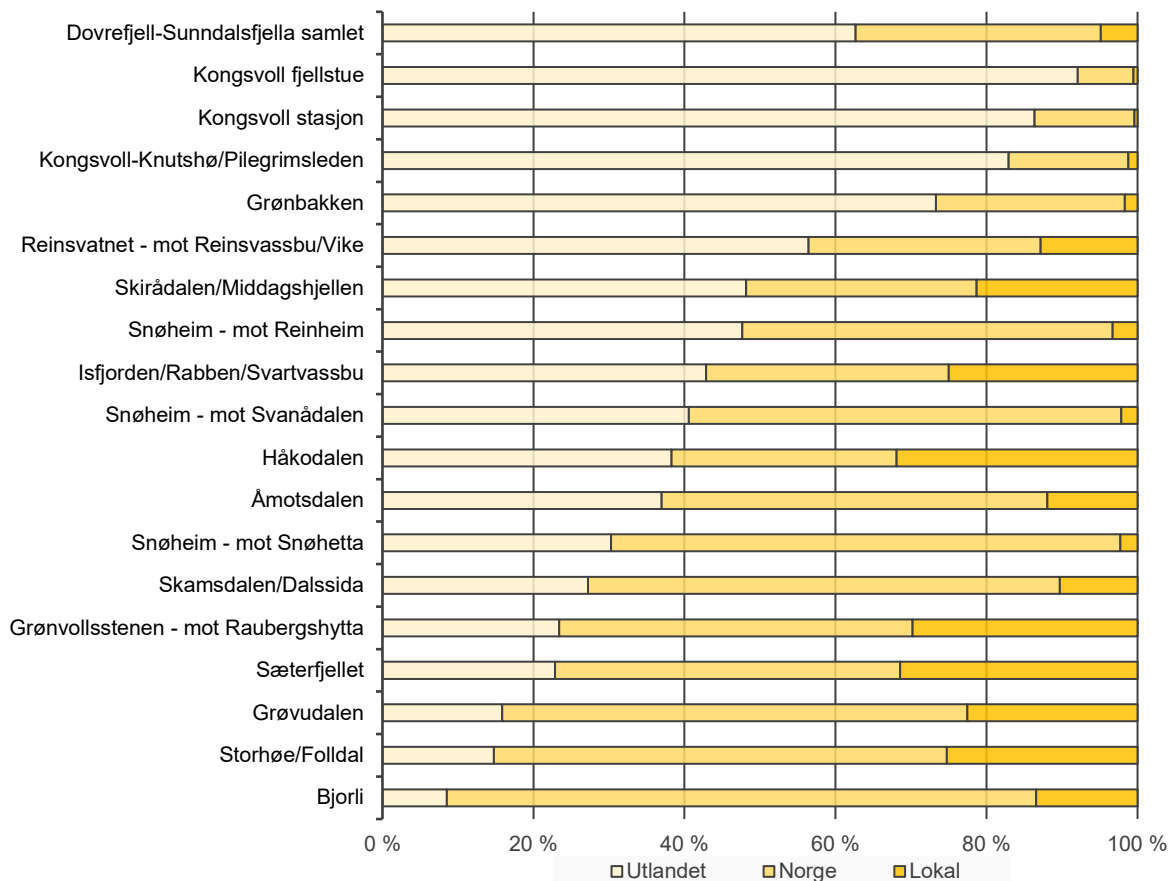
10 Sammenligning av ulike lokaliteter i Dovrefjell-Sunndalsfjella

På grunn av at antallet besøkende som har fylt inn skjema ved enkelte av innfallsportene er lavt så har ikke disse blitt tatt med i sammenligningen av innfallsportene i DSN. Disse innfallsportene er Dindalen/Dindalshytta ($n = 14$) og Aursjøhytta/Gjøvudalen ($n = 5$). Flere av lokalitetene har få respondenter, men er likevel tatt med i sammenligningen. Dette er Åmotsdalen ($n = 35$), Håkodalen ($n = 48$), Grønvollsstenen mot Raubergshytta ($n = 49$), Reinsvatnet mot Reinsvassbu/Vike ($n = 40$) og Isjorden/Rabben/Svartvassbu ($n = 32$). Det er derfor verdt å merke seg at tallene fra disse kassene er noe mer usikre på grunn av lavt antall respondenter, spesielt ved utregning av purismeklasser hvor man deler respondentene i tre grupper. For de to lokalitetene som har blitt utelatt av analyse materialet, Storhøe/Folldal og Kongsvoll – Knutshø/Pilegrimsleden, er disse inkludert her og den totale prosentandelen for DSN samlet er derfor noe endret for noen av indikatorene.

10.1 Utvalgte indikatorer

Bosted/nasjonalitet

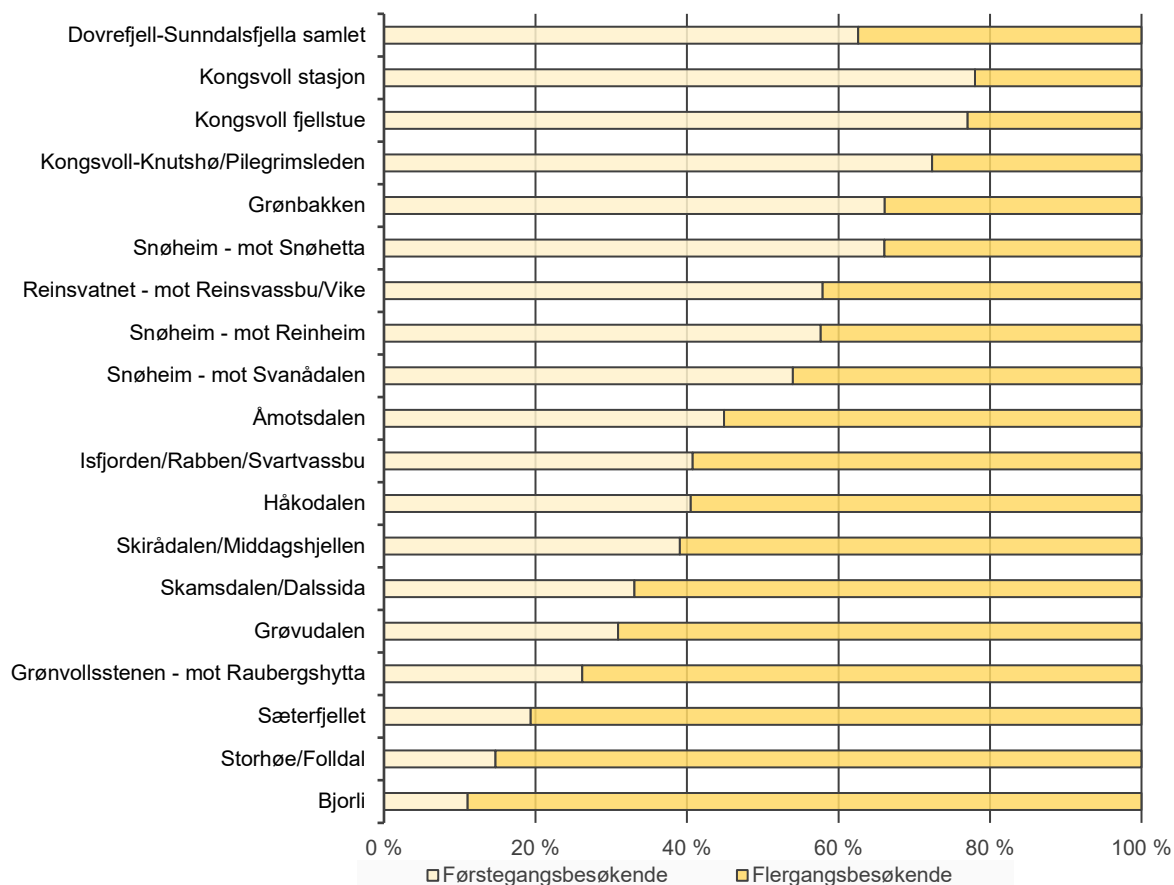
Bosted og nasjonalitet blant de besøkende ved de ulike innfallsportene til DSN varierer stort (se **Figur 80**). Blant annet ser vi at innfallsportene Kongsvoll fjellstue, Kongsvoll stasjon og Kongsvoll-Knutshø/Pilegrimsleden har flest utenlandske besøkende med henholdsvis 87 %, 79 % og 74 %. Storhøe/Folldal og Bjorli er de innfallsportene hvor det er flest norske besøkende, og Håkodalen Grønvollsstenen mot Raubergshytta og Sæterfjellet har flest lokale besøkende med henholdsvis 21 %, 23 % og 31 %.

Figur 81. Bosted/nasjonalitet for de ulike innfallsportene i DSN.

Tidligere besøk

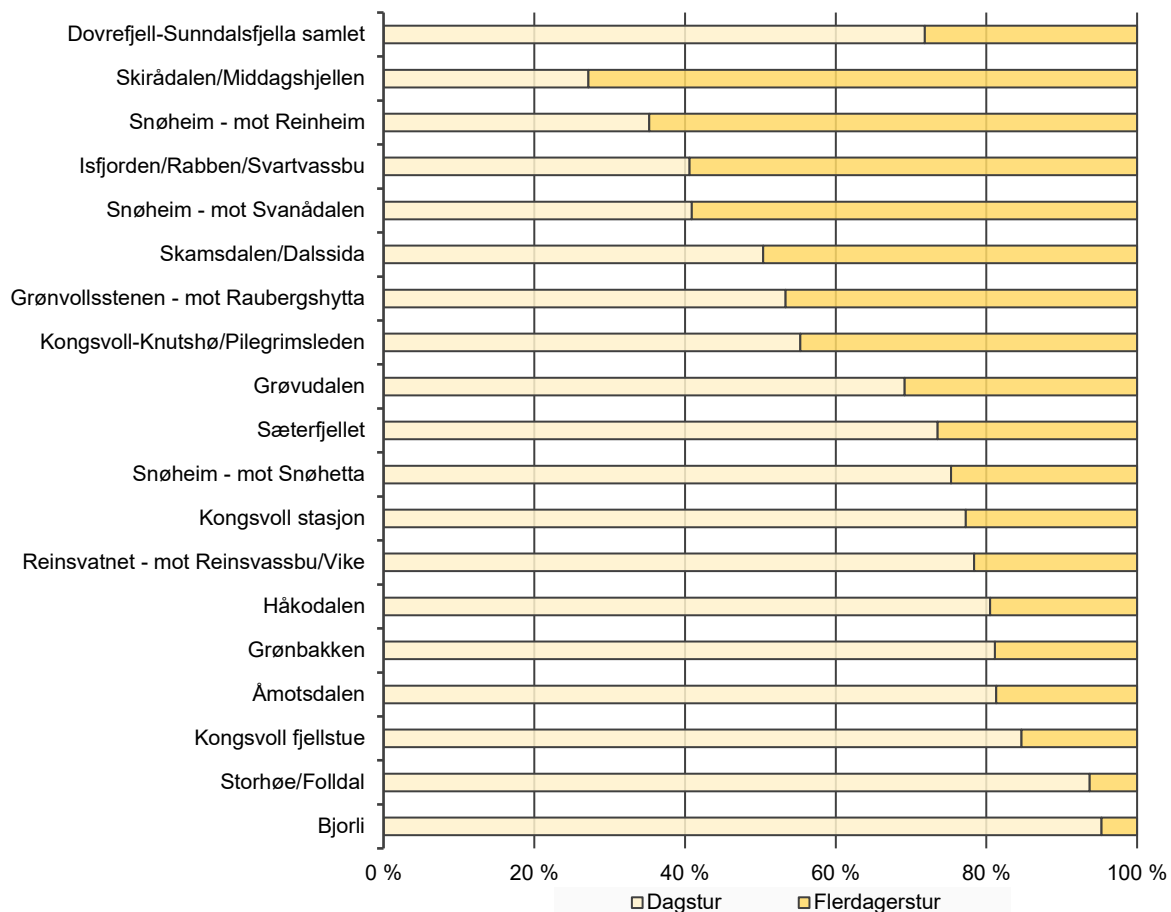
Førstegangsbesøkende er den vanligste indikatoren på om lokaliteten er preget av tilreisende turister. I DSN ser vi at innfallsportene som har høy andel av førstegangsbesøkende er lokalitetene ved Kongsvoll med over 70 % førstegangsbesøkende (-stasjon, -fjellstue-, Knutshø/Pilegrimsleden). I motsatt ende ser vi at innfallsportene Sæterfjellet, Storhøe/Folldal og Bjørli er de innfallsportene som har flest besøkende som har besøkt området tidligere, med over 80 % flerstegangsbesøkende.

Figur 82. Andel første- og flergangsbesøkende vist for de ulike innfallsporene i DSN.

Turlengde

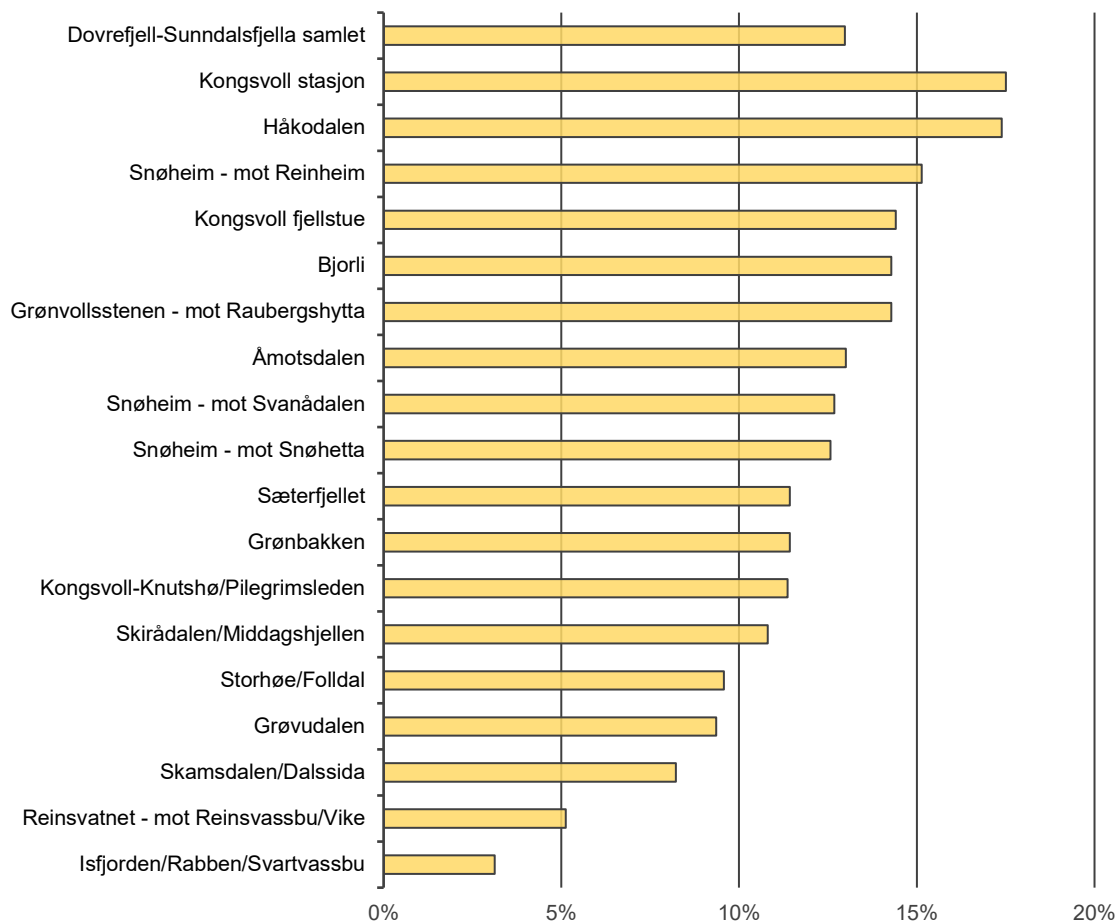
Det er stor variasjon mellom innfallsporene i DSN når det gjelder turlengde. Innfallsporene med høyest andel dagsbesøkende Bjørli og Storhøe/Folldal, med henholdsvis 95 % og 94 %. Dette er lokaliteter med enten hyttefolk eller lokalbefolkning. Kongsvoll fjellstue har 85 % dagsturbesøkende, Kongsvoll stasjon 77 % og Kongsvoll-Knutshø/Pilegrimsleden har rundt halvparten dagsturbesøkende (55 %). Motsatt ser vi at innfallsporene med besøkende over flere dager er Skirådalen/Middagshjellen, Snøheim (mot Reinheim over Svanådalen) og Isfjorden/Rabben/Svartvassbu.

Figur 83. Turlengde (dagstur/flerdagerstur) vist for de ulike innfallsporsportene i DSN.

Barn i turfølget

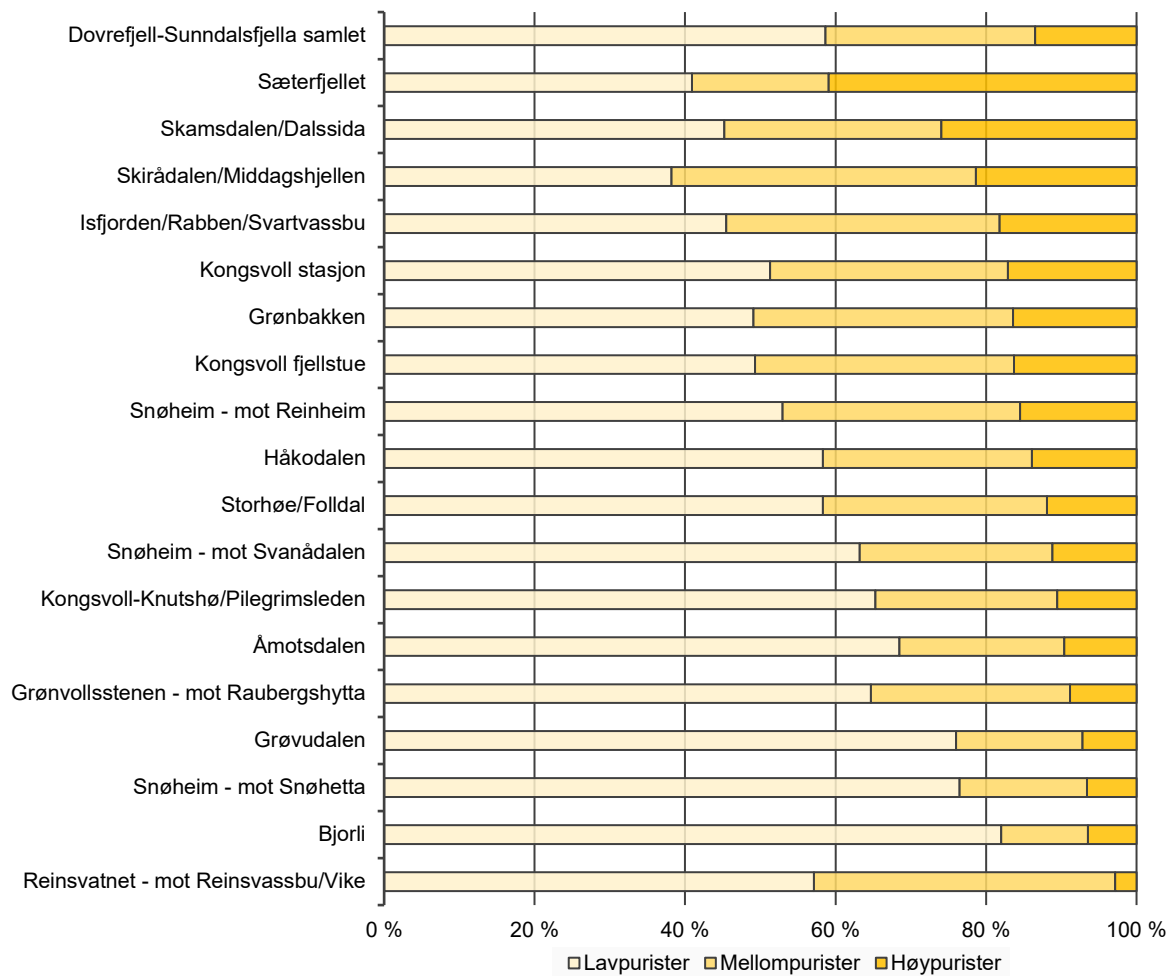
Innfallsporsporter med størst andel barn i følge kan brukes som en indikator på familier på tur. Generelt er det en lav andel besøkende som har med seg barn på tur i DSN, men innfallsporsportene med flest familier på tur er Kongsvoll stasjon og Håkodalen med henholdsvis 18 % og 17 %. Innfallsporsportene med færrest familier på tur er Isfjorden/Rabben/Svartvassbu og Reinsvatnet (mot Reinsvassbu/Vike) med henholdsvis 3 % og 5 %.

Figur 84. Andel av de besøkende som har med barn i følge på de ulike innfallsportene i DSN.

Purisme

Innfallsportene med flest lavpurister indikere de besøkende som, uavhengig av sted, er mest positive til tilrettelegging og det å treffe andre besøkende på turen. Bjorli, Snøheim (mot Snøhetta), Grøvdalen, Åmotsdalen og Kongsvoll-Knutshø/Pilegrimsleden er blant de innfallsportene som har flest lavpurister. I motsatt ende finner vi innfallsportene med flest høypurister som er Skirådalen/Middagshjellen med 21 % lavpurister, Skamsdalen/Dalssida med 26 % og Sæterfjellet med 41 % lavpurister. De to sistnevnte er typisk lokaliteter som utgangspunkt for jakt og fiske.

Figur 85. Purismeklasser fordelt på de ulike innfallsportene i DSN.

11 Diskusjon – om bruk og forvaltning

11.1 Bruk, verneverdier, sårbarhet og tilrettelegging

Det ble satt ut kasser med selvregistreringskort ved 20 av innfallsportene til Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark (DSN) – inkludert to utenfor selve verneområdet. De mest brukte innfallsportene, blant de som fylte ut selvregistreringskortene, var lokalitetene ved Kongsvoll og Snøheim. Til sammen ble 63 % av alle skjemaene fylt ut ved de fem kasselokalitetene i disse to områdene.

De besøkende til DSN var i stor grad fornøyd med tilretteleggingen for friluftsliv. Tiltakene som brukerne anså som viktige tilretteleggingstiltak i nasjonalparken omhandlet god skilting, merka stier og klopper i våte partier av stiene. I tillegg var det viktig med parkeringsmuligheter ved innfallsportene og broer for å krysse elver og bekker. Av eksisterende tilretteleggingstiltak som finnes i parken i dag er brukerne i hovedsak godt fornøyd med kvaliteten på det de vurderte som de viktigste tiltakene. De aller fleste går sammen med andre, turen er en sosial aktivitet og de som går langtur overnatter på hytter eller i telt. Ifølge våre data er det nesten dobbelt så mange som overnatter på turisthytter enn telt i området. Under forutsetning at de aller fleste holder seg til merkede stier kan vi anta at også teltning foregår mest intensivt i nærhet til stien. Av erfaring vet vi at nærhet til vann eller bekk er en tilleggskvalitet ved turfolks valg av teltplass, uten at det er spurt om dette er gyldig også her.

Prinsippene for ivaretagelse av verneverdiene relatert til besøksforvaltningen for DSN, bygger på et hovedmål om å ta vare på villreinstammen i områdene (Dovrefjell nasjonalparkstyre 2021). Brukerundersøkelsene i 2022 viste at mye av bruken er knyttet til innfallsportene langs E6-aksen og det er også i dette området det er særlig tilrettelagt for bruk, blant annet gjennom tiltak som Viewpoint SNØHETTA, skyttelbuss til Snøheim og moskusstien (Gundersen mfl. 2016). En del av den eksisterende bruken i området er altså knyttet til randområdene av parken og viser at de tiltakene som er gjort de senere årene er attraktive og i tråd med et av målene for besøksforvaltningen i området (Besøksstrategi for verneområdene på Dovrefjell 2021). En nylig publisert NINA rapport viser at selv om ferdselen har økt på alle innfallsportene langs E6 akse på Hjerkin, så har ferdselen lenger inn i fjellet blitt redusert som følge av etablering av Moskusstien i 2016 (Gundersen & Rød-Eriksen 2022). Både ferdselstillingen og brukerundersøkelsen som ble gjort på Viewpoint SNØHETTA viste også at det var svært mange besøkende i dette området, de fleste hadde ikke besøkt lokaliteten tidligere og nesten samtlige var tilreisende besøkende.

Også stiene ved Snøheim er populære utgangspunkt og dataene viste at mange både hadde fylt ut kort ved en av stiene her og at overnatting på turisthytte er den mest populære overnattingsformen. Skyttelbussregimet langs Snøheimveien inn til nasjonalparkgrensa ved Snøheim er undersøkt og beskrevet i andre rapporter (Gundersen mfl. 2016) og viser at det er mye besøk også i dette området, selv om trenden er synkende for de som går tur mot Snøhetta-toppen.

I perioden 2009-2013 ble det gjort noen grundige analyser av sammenhengen mellom ferdsel og forstyrrelse av villrein for hele Snøhetta villreinområde, og som inkluderer Snøhetta Øst og Snøhetta Vest (Strand mfl. 2013). Resultatene viste blant annet at nord-sør villreintrekket over Stroplsjødalen og Snøheimvegen ble forsinket og forhindret på grunn av ferdsel langs disse akser, og det ble satt i gang tiltak som det er redegjort for i innledningen. Dette er senere bekreftet i arbeidet med kvalitetsnorm for villrein og klassifisering av Snøhetta villreinområde (Roaldsen mfl. 2022). Området følges opp med tellinger av ferdsel på de viktigste stiene, og ferdselen øker stadig. Brukerundersøkelsen gir nyttig informasjon og sammen med tellingene får vi data om atferden til de besøkende i området. De aller fleste besøkende benytter det merka stinettet, noe som gjør ferdselen forutsigbar, samtidig kan det bli høyt trykk og mye ferdsel i enkelte områder. Ferdselen fra Kongsvoll og Grønnbakken og videre inn Stroplsjødalen på sensommeren medfører fortsatt forstyrrelser for villreinen (Gundersen mfl. 2022).

11.2 Sammenligning med forrige brukerundersøkelse fra 2009

Den forrige tilsvarende brukerundersøkelsen i Dovrefjell-Sunndalsfjella ble gjennomført i 2009 (Gundersen mfl. 2013a). Den gang fant man at i underkant av halvparten var i området for første gang, 3 av 4 var på dagstur og at om lag 20 % bestemte seg for å besøke området på impuls. Nordmenn utgjorde om lag 60 % av de besøkende. Disse tendensene ser ut til å være i endring. Andelen som besøker Dovrefjell-området for første gang og besøkende fra andre land har steget. Samtidig ser besøkene ut til å ha endret seg i den forstand at flere nå har planlagt besøket i forkant og det er høyere andel som overnatter i området.

Den store endringer i andelen utenlandske besøkende er trolig også årsak til endring i flere andre forhold. De utenlandske besøkende skiller seg fra norske besøkende både når det gjelder (få/ingen) tidligere besøk, liten kjennskap til området og mangelfull kunnskap om regler og forvaltningen av området. De utenlandske besøkende opplever større grad av villmark, søker å oppleve spesiell natur, gjerne spektakulære landskap og attraksjoner, mens nordmenn er mer opptatt å gjøre et vidt spekter av aktiviteter. Likeledes skiller utenlandske besøkende seg fra de norske på hvor de henter informasjon om området, og holdning til verneområde, villrein, tilrettelegging og forvaltning.

På spørsmål om hvorvidt ulike aktiviteter var tillatt i norske nasjonalparker var det gjennomgående forskjeller mellom svarene til norske og utenlandske besøkende. Norske besøkende mente i større grad at man kunne gå hvor man ville, og at jakt, fangst og fiske var tillatt, mens utenlandske besøkende i mindre grad mente at dette var tillatt. Dette kan forklares med nordmenns generelt gode kjennskap til allemannsretten som gir rett til ferdsel, høsting, telting og rasting, mens utenlandske besøkende ofte er mer vant med strengere begrensninger og reguleringer i nasjonalparkene. Hva som faktisk er tillatt og ikke bare i den enkelte nasjonalpark er derfor viktig å informere de besøkende om, og dette gjelder spesielt ved de innfallsportene der det er flest utenlandske besøkende.

Det er rundt 14 % flere førstegangsbesøkende i 2022 enn det var i 2009, og av disse er det særlig flere utenlandske førstegangsbesøkende. Dette gjenspeiler en generell trend ved de besøkende som vi har observert i flere norsk nasjonalparker det siste tiåret, men også spesielt i etterkant av koronapandemien når det gjelder førstegangsbesøkende (Selvaag mfl. 2021). DSN har i 2022 hele 62 % førstegangsbesøkende og dette er en særlig høy andel sammenlignet med andre norske verneområder. Til sammenligning var andelen i Jotunheimen 56 % (Vorkinn 2020) og Breheimen 54 % (Vistad mfl. 2017), mens den i Reinheimen var tilsvarende høy, 64 % (Zouhar mfl. 2023). Førstegangsbesøkende er en gruppe som ikke er kjent i området fra før og vil trolig søke mer informasjon i forkant, samt være mer tilbøyelige til å ta til seg informasjonen underveis på turen. Undersøkelsen viste at 78 % av de som ikke har vært i området tidligere skaffet seg informasjon før de kom dit. Dette gir bedre mulighet til å kanalisere ferdselen, fordi disse besøkende sannsynligvis vil bruke informasjonen og tilpasse eget bruksmønster i området.

Siden andelen utenlandske besøkende og førstegangsbesøkende har økt i DSN fra 2009 til 2022, kan vi kanskje tolke dette som en sterkere «turistifisering» av området? Dette kan nok stemme for noen lokaliteter, da særlig i områdene nær E6. Trolig kan dette dels være en effekt av den tilretteleggingen og besøksforvaltningen som er gjort i området de senere årene. Både Viewpoint SNØHETTA, moskus og Snøhetta (fjelltoppen) er utpekt i besøksstrategien som hovedattraksjoner (Dovrefjell nasjonalparkstyre 2021) og det er gjennomført flere tiltak knyttet til besøksopplevelser langs E6-aksen de senere årene. Det å se moskus har i flere undersøkelser vist å være svært viktig for de som besøker Hjerkinnområdet (Pettersen 2011; Todnem 2020), og det er også vist at dette er langt viktigere for utenlandske besøkende (61 %) enn for de norske (48 %). Tallene fra undersøkelsen her er noe lavere enn for de undersøkelsene som er gjennomført på Hjerkin, og det skyldes at moskusen sjelden beveger seg ut fra Hjerkinområdet og er dermed mindre relevant som attraksjon for de mange andre innfallsportene i DSN området. Samtidig ser vi også tilsvarende tendenser også i enkelte andre områder. Trolig kan sosiale

media og samfunnstendensen med deling av bilder og spektakulær natur bidra til en form for ukontrollert markedsføring av flere av verneområdene våre, inkludert Dovrefjell? Shott (2016) så nærmere på dette i sin mastergrad fra Dovrefjellområdet (Flickr), og fant ut at bildedeling på sosiale medier bidrar til at flere besøkende reiser til de samme områdene, der som bildene er tatt.

Generelt sett var det langt flere i 2022 enn 2009 som skaffet seg informasjon før de kom til nasjonalparken. Kanalene hvor de henter informasjon er først og fremst fra venner og bekjente, etterfulgt av internett. Respondentene benytter seg også i stor grad av sosiale medier for å dele sine opplevelser i nasjonalparken, både via Snapchat, Facebook, og ikke minst Instagram. Deling av bilder i sosiale medier bidrar til at flere blir kjent med nasjonalparken og turene/områdene som finnes, men kan også bidra til markedsføring av områder hvor forvaltningen ikke ønsker ferdsel og kan derfor utgjøre en utfordring i henhold til verneverdiene. Videre vil internett og bruk av venner og bekjente som en kilde til informasjon også kunne være utfordrende kanaler for forvaltningen å håndtere, fordi de naturlig nok kun rår over den informasjonen de selv formidler. Men det er flere eksempler fra utenlandske nasjonalparker at også forvaltning bidrar til å styre formidlingen via sosiale medier på ulikt vis (Selvaag mfl. 2023).

Basert på respondentenes oppgitte preferanser ønsker de å få informasjon enten før avreise hjemmefra (via internett) eller på parkeringsplasser eller innfallsporter til nasjonalparken (via informasjonstavler). Det er bred enighet om at det er greit og enkelt å finne den informasjonen de føler de har behov for om DSN. Informasjon på innfallsportene er fortsatt viktig, og i økende grad viktig, fordi så mange av de besøkende viser at de ønsker denne type informasjon. Dette er et litt overraskende resultat, da man skulle forvente at flere ønsker informasjon via ulike apper, men altså trenden ser ut til å ha snudd til at flere ønsker å få info på stedet de besøker.

Hvor de besøkende skaffer seg informasjon er viktig for forvaltningen, for å vite hvordan man bedre når ut til de besøkende på en effektiv måte. I likhet med funn fra 2009 ser vi at de besøkende i stor grad benyttet internett, og at spesielt DNT (Ut.no) sine sider er mye brukt. Dette går også igjen i andre nasjonalparker (se blant annet Vorkinn 2011; Selvaag mfl. 2018; Selvaag & Wold 2018a; Selvaag mfl. 2018b; Zouhar mfl. 2023). Utfordringen blir da å ha oversikt og kommunikasjon med de ansvarlige rundt den informasjonen som blir formidlet i disse kanalene. Dette for å kunne påvirke at bruken ledes til de områdene man ønsker mye besøk, og kanalisere ferdselen bort fra de mer sårbare områdene, f.eks. områder som er viktige for villrein, rovfugl, våtmarksfugl eller der det er sårbar vegetasjon (Hagen mfl. 2019).

Når det gjelder nettopp villreinen indikerer undersøkelsen at de besøkende er positive til å hensynta villreinen, for eksempel ved et forbud mot å gå i deler av området på bestemte tider. De er derimot noe mindre positive til å legge ned stier i sentrale fjellområder. Dette gir forvaltningen en indikasjon på muligheten for å kunne styre og kanalisere brukerne. Det er selvsagt forskjell på den intensjonen man har når man svarer på et spørreskjema, og det man faktisk velger å gjøre i praksis. Holdning er ikke det samme som handling, men intensjonen er i hvert fall positiv.

11.3 Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark i det store bildet

Det er gjennomført tilsvarende undersøkelser i om lag 35 fjellprega nasjonalparker i Norge siden 2009, og dette gir et godt grunnlag for å sette resultatene fra DSN inn i en større sammenheng av verneområder (Zouhar mfl. manuskript). Som i andre områder med lange tradisjoner med lokal bruk, ser vi altså at det er tilreisende som ser ut til å dominere bruksmengden i DSN. Stemmer dette eller er ikke indikasjonen helt representativ? Det vi vet er at lokale ofte har «sine faste» områder de bruker, og med sin lokalkunnskap kan de velge områder de liker spesielt godt, som tilfredsstillende deres ønsker for tilrettelegging og det å møte/styre utenom andre folk. Lokale brukere gjør oftere mer tradisjonelle aktiviteter (de har i utgangspunktet lav deltakelse) som jakt,

fiske og landbruk, og disse aktiviteten kan komme i konflikt med friluftsliv/turisme. Det er også slik at følelsen av tilknytning henger sammen med lang tids bruk og erfaring fra et område, og resultatene fra undersøkelsen viser at de lokale og gjengangere i området har sterk tilknytning. Det vil være potensiale for fortrenging av lokalbefolkning noen steder i DSN, for eksempel i områdene ved Snøheim og Kongsvoll (se også Gundersen mfl. 2016), men om en slik fortrenging gjelder her lar seg ikke avdekke i vår undersøkelse.

I alt 32 nasjonaliteter ble registrert i tillegg til nordmenn. Dette viser at DSN generelt er et attraktivt besøksmål for mange tilreisende turister, men med en ferdsel som foregår på svært konsentrerte arealer – hovedsakelig langs E6 akse. Når det gjelder fordelingen mellom tilreisende (norske og utenlandske) og lokalbefolkning ser vi at sammenlignet med andre områder er det veldig lav andel lokale brukere i DSN¹⁵. Andelen er om lag 5 %, og den har også sunket siden 2009 (8 %). Dette skyldes delvis at typiske lokaliteter med stor andel lokale, slik som Gardsenden, Grønsetra, Nysætra, Gåsbue, Lesjaskog og Fjellvegen har falt ut. Et annet forhold er at det har vært mange undersøkelser og tiltak i Dovrefjellområdet de siste 10-12 årene (Gundersen mfl. 2016; 2022). Det er derfor ikke usannsynlig at det blir en tretthetseffekt blant lokalbefolkningen og at de allerede føler at de har deltatt, bidratt og kommet med sine synspunkt tidligere. Likevel, tallet er lavt, og er på et lavere nivå enn hva man finner i de aller fleste andre områder. Det er bare Lofotodden, Femundsmarka, Hardangervidda og Jostedalbreen som har like lave andeler av lokale brukere (Zouhar mfl. manuskript).

Like «overraskende» som lav andel lokale, er den høye andelen utenlandske besøkende (58 %) og besøkende som er i DSN for første gang (62 %). Begge disse andelen har også økt betydelig siden tilsvarende undersøkelse i 2009. Hva den økningen skyldes kan man bare spekulere i, men det er rimelig å anta at en del av tiltakene som er gjennomført i «E6-området» (Viewpoint SNØHETTA, etablering av nye Snøheim turisthytte og moskusstien) kan ha bidratt til å gjøre området enda mer attraktivt og tilgjengelig for (spesielt utenlandske) tilreisende. At besøkene i stor grad er planlagte og at en del har innhentet informasjon i forkant av besøket kan også støtte opp om denne antagelsen.

Et annet viktig trekk ved bruken er at ferdselen i det store og hele er relativt sterkt knyttet til merkede stier og veier, selv om dette ikke er noe som skiller DSN vesentlig fra andre tilsvarende fjellområder. Vi ser også at denne tendensen i DSN har vært svakt økende siden 2009, da det da var noe høyere andeler som dels eller for det meste gikk utenfor stier. At store deler av ferdselen er knyttet til sti/veg gjør eventuell kanalisering av ferdsel til et relativt godt verktøy ved behov for å lede de besøkende vekk fra for eksempel sårbare områder. I Stroplsjødalen er det for eksempel diskutert å legge ned noen merke stier, noe som vil være et godt tiltak for villreinens arealbruk (Gundersen mfl. 2022). Denne undersøkelsen viser at slike tiltak har stor aksept blant de besøkende.

Relativt mange av de besøkende ser ut til å tilbringe litt ekstra tid i området, da mange oppga å ha overnattet i eller i nærheten av nasjonalparken. Mange av de som er overnatter benytter i private hytter, turisthytter, hoteller eller telt. Samlet sett tegner det seg et bilde av at DSN har noen spesielt attraktive, lett-tilgjengelige områder for langveisfarende turister som er i området for første gang, som ønsker å gå en dagstur i et område som er tilrettelagt for besøk, mens det meste av arealet beholder en lavere bruksintensitet preget av lokal bruk, samt også en viss grad av hytte til hytte turisme. Bjorli skiller seg ut ved å ha mange hyttefolk. I tillegg har Middagshjellan mange utenlandske besøkende.

11.4 Forskjellene ligger i innfallsportene

¹⁵ Samme metodikk er benyttet i alle områder, så den lave andelen lokalt bosatte er reell sammenlignet med andre tilsvarende fjellområder.

Forvaltningen har ofte begrenset nytte av generelle beskrivelser på områdenivå. Konkrete tiltak trenger spesifikk kunnskap som kan knyttes til et sted, eller i dette tilfelle, en innfallsport. Vi har brukt relativt mye plass i denne rapporten på å beskrive forskjellene i brukerprofiler mellom innfallsporene. Dette fordi slik informasjon er viktig for at forvaltningen og de med myndighet og ansvar skal kunne håndtere brukere og besøkende slik at de får enda bedre opplevelser, legge til rette for bærekraftig næringsutvikling dersom det er ønskelig, og ikke minst for å ta vare på verneverdiene.

I de tilfeller det er konflikt mellom ferdsel og verneverdiene, er det (jfr. verneformålet) ferdselen som må vike. Profilen i den enkelte innfallsport sier videre noe om karaktertrekkene ved de besøkende, og denne varierer veldig mye mellom innfallsporene. Noen innfallsporer er sterkt preget av turisme, mens andre har et mer lokalt preg og er utgangspunkt for lange turer inn i fjellet. Forvaltningen har en verktøykasse de kan bruke for å håndtere ulike besøksgrupper, og ulike profiler/besøksgrupper kan kreve/ønske ulike verktøy. For eksempel er områder med mange førstegangsbesøkende turister «lettere å forvalte» (styre/lede ferdselen) enn lokaliteter med lokale brukere som går utenfor sti. Disse to typene av innfallsporer vil kreve ulik forvaltning og bruk av ulike verktøy.

Overordnet ser vi stor forskjell mellom delområdene i DSN. Områdene i vest slik som Dalsida landskapsvernområde og Torbudalen er preget av liten tilrettelegging og stor andel lokale brukere, slik som de fire lokalitetene i Torbudalen. Bjorli på Lesja har stor konsentrasjon av hytter, noe som gir høy andel nordmenn som er på dagstur på innfallsporten der. Folk som skal på langtur starter oftest turen på Middagshjellan, Isfjorden eller de to lokalitetene mot Svånådalen og mot Reinheim fra Snøheim turisthytte. De store turistmengdene (preget av førstegangsbesøkende på dagstur) er langs E6 akse; Kongsvoll stasjon, Kongsvoll fjellstue, Kongsvoll pilegrimsleden, Grønnbakken, samt lokalitetene med utgangspunkt i Snøheim turisthytte.

Typiske turistlokaliteter med stor andel utenlandske besøkende som er i DSN for første gang, er også lokalitetene langs E6 akse, samt Reinsvatnet og Middagshjellan. I andre enden av skalaen har vi lokaliteter som brukes av lokalkjente og folk som har vært i området tidligere, slik som Storhøe/Folldal, Sæterfjellet, Grønvollstenen, og Skamsdalen. Disse hovedforskjellene mellom innfallsporene kan veilede forvaltningen til å sette inn målrettede tiltak som både kan være avbøtende når det gjelder å ta vare på naturmiljøet, men også kunne skape gode opplevelser for de besøkende.

Det er også spesielle brukergrupper i den enkelte lokalitet som kan ha behov for en spesiell form for tilrettelegging. Et eksempel kan være informasjon på ulike språk ved innfallsporer med mange nasjonaliteter, slik som lokalitetene langs E6 akse, Middagshjellan og Reinsvatnet. Et annet eksempel kan være å tilrettelegge for barn og familier, og dette ser ut til å være spesielt aktuelt på lokaliteter som Kongsvoll fjellstue, Bjorli og Åmotsdalen. En tilrettelegging for barn krever kortere rundturer i varierte omgivelser, og kan dermed foregå nede i dalen og nær eksisterende infrastruktur.

11.5 Tilrettelegging, opplevelsesverdier og informasjon

De besøkende var stort sett veldig fornøyde med tilretteleggingen i DSN. Negative opplevelser knyttet seg i hovedsak til at det var for mye folk i høysesongen og at det var stor slitasje på enkelte stier. De besøkende ønsker i første rekke å oppleve urørte naturomgivelser med enkel tilrettelegging og få mennesker, og de ønsker også gjerne å oppleve noe som er nytt for dem. Dette underbygges av purisme-spørsmålene som ble gitt i kasseundersøkelsen, samt mer detaljerte spørsmål rundt tilrettelegging i etterundersøkelsen. Det er likevel viktig å huske på at de fleste ønsker enkel tilrettelegging i form av merkede stier, klopplegging, bruer og informasjon/skilting i Dovrefjell. Et mønster vi ser i alle områder er at utenlandske besøkende faktisk i

større grad ønsker urørt natur og lite tilrettelegging enn norske besøkende, og i DSN er det mange utenlandske besøkende (61 %). Det kan være slik at de utenlandske besøkende har litt annen forståelse av hva som er stor-middels-liten tilrettelegging, da de ofte kommer fra urbane områder med sterk tilrettelegging (Aasetre mfl. 2016). For en nordmann kan merka stier, bruer og turisthytter oppleves som stor grad av tilrettelegging, mens for en utlending vil dette fortone seg som liten grad av tilrettelegging. Det samme gjelder opplevelse av mye-lite folk og mye-lite søppel og mye-lite støy osv. Men uansett vil en viktig utfordring i DSN området være å holde graden av tilretteleggingen på et lavest mulig nivå og på et mest mulig naturnært og diskrete nivå, for å oppfylle ønskene til de besøkende.

Undersøkelsen viser at de utenlandske besøkende har klare forventninger til besøket, og det er en viktig grunn til at de valgte å reise til Norge. Nemlig at det her er tilgang til store arealer med enkel infrastruktur. Det er stor tilslutning blant de besøkende om å bevare områdets urørte karakter, fordi dette er av de viktigste opplevelseskvalitetene folk søker i området. Det er langt færre som betrakter Dovrefjell som et villmarksområde enn for eksempel i Reinheimen; i Reinheimen betrakter nesten 60 % hele området å være et villmarksområde, mens tilsvarende tall for Dovrefjell er 35 % (Zouhar mfl. 2023), og dette skyldes nok de store turistmengdene og tilretteleggingen som finnes på de lokalitetene som de fleste har svart på. Eventuell utvikling og tilrettelegging for lokal næring må ifølge respondentene skje i randområdene og på de lokalitetene som allerede er preget av store besøksmengder og stor grad av tilrettelegging.

Vi ser at det nå er langt flere som planlegger i god tid turen til DSN sammenlignet med en mer spontan bruk av området som ble registrert i 2009 (Gundersen mfl. 2013). Når det gjelder innhenting av informasjon om DSN brukte de aller fleste internett, og informasjon i planleggingsfasen før de reiste hjemmefra er svært viktig. Bruken av sosiale medier er noe som øker raskt i alle nasjonalparker, og 55 % av de besøkende oppga at de delte bilder og innslag fra DSN via sosiale medier. Det er viktig at forvaltningen jobber med å gi de som planlegger turen god informasjon via internett. De fleste opplevde at de fant god informasjon om DSN på internett, og det de i første rekke etterspør er turforslag, kart og spesielle attraksjoner, samt overnattingsmuligheter.

Det synes klart at selv om folk var fornøyd med informasjonen, viser antall utfylte skjemaer at mange blir kanalisert til de samme populære stedene og det er et betimelig spørsmål om det er andre innfallsporter/områder som i større grad bør markedsføres for bruk, enten som avbøtende tiltak eller for å åpne opp nye attraksjoner for de besøkende. Et eksempel her er etablering av dagsturhytta på Rånåkkollen, som kan virke avlastende for dagsturer inn i fra Bjorli.

En annen problemstilling en kan reise er denne: Det store volumet av besøkende er i dag knyttet til attraksjoner og infrastruktur langs E6-aksen (førstegangsbesøkende, utlendinger). De samme gjestene, og særlig utlendinger, uttrykker samtidig at de foretrekker mer urørt natur, med en enkel og god infrastruktur (stier, bruer og skilting). Dessuten synes de det er for mye folk visse steder til visse tider. Kan dette være tegn på at preferansen og turistadferden vil endre seg? At flere etter hvert vil søke mot områder som er mindre besøkt? Det kan i tilfelle gi forvaltningen nye utfordringer og kanskje gjøre det vanskeligere å styre ferdsele i denne og andre store verneområder? Eller er dette bare et uttrykk for at noen («utlendinger»?) legger andre ting i 'urørt natur', 'mye folk' enn andre («nordmenn»?), og at en sannsynligvis ikke vil få noen særlig endring i styringsmulighet og turistadferd?

11.6 Fare for konflikter mellom ulike brukere?

Ett spørsmål i undersøkelsen tar for seg opplevd miljøtilstand og preferanser for bruk i DSN kan peke i retning av hvor tolerante de besøkende er overfor andre former for bruk og brukere. I dette spørsmålet ble det blant annet spurt om det burde være tillatt med bruksformer som sykling og ridning på noen av stiene i området. I prinsippet er det åpnet for flere friluftaktiviteter, også innenfor nasjonalparker, men også med mulighet til å regulere bruken hvis forvaltningen ønsker det.

De besøkende mente i stor grad at det var enkelt å finne områder hvor man kunne være for seg selv, men samtidig opplevde mange at det var for mye folk i høysesongen i enkelte områder. Selv om de besøkende mente at hovedstiene i DSN burde være forbeholdt fotturister, mente de stort sett at det var greit at noen stier også kunne brukes til ridning. De besøkende var derimot mer enige i at det ikke burde være tillatt med idrettsarrangementer i nasjonalparken, heller ikke at det burde være tillatt å bruke helikopter eller helikopter/fly for de som hadde vanskelig for å nå fjelltopper eller områder til fots.

I gjennomsnitt var de besøkende nær midt på skalaen i synet på om stiene også kunne brukes av syklister. Men i realiteten er brukerne noe delt, hvor noen pekte mer i retning av at de ikke synes at syklister skulle kunne bruke stiene mens andre pekte i motsatt retning. Flertallet falt på midten. Dette samsvarer med resultater fra andre nasjonalparker der forholdet mellom gående og syklister er studert inngående, for eksempel ved Glitterheim i Jotunheimen (Gundersen mfl. 2022) og i Grimsdalen ved Rondane (Zouhar mfl. 2023). Som tidligere nevnt er sykling er i DSN kun tillatt på steder og tider som er godkjent i forvaltningsplanen jf. Forskrift om vern av Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark § 7.

Siden det primært er hensynet til naturen (og eventuelt andre verneinteresser) som kan begrense for eksempel sykling eller ridning, så krever det god dokumentasjon på at denne aktiviteten har negativ påvirkning på naturmiljøet. Sett fra et besøksperspektiv er det viktig at man har en god plan i forvaltning for å håndtere de ulike aktivitetene for å dempe/forhindre konflikter (Gundersen mfl. 2011).

De besøkende til DSN kommer for å oppleve stillhet og ro i naturomgivelser og er i stor grad interessert i turfriluftsliv. Det er under 10 % som er interessert i moderne friluftsliv, og dette gjenspeiler også nasjonale trender for de besøkende til nasjonalparkene i Norge. Men som alltid er det fotturer som er den desidert dominerende aktiviteten blant de besøkende. Det ble også vist at 98 % av tiden de besøkende gikk mens de var i nasjonalparken oppholdt de seg alltid eller som oftest på merkede eller tydelige stier. Det var svært få av respondentene i denne undersøkelsen som oppga at de hadde syklet mens de var på besøk i nasjonalparken. De besøkende oppga svært sjelden at de hadde en opplevelse av negative forhold mellom brukerne som kan antyde brukerkonflikt på stiene.

11.7 Representativiteten

Hvem som har/ikke har fylt ut kasseskjema er tidkrevende og kostbart å kontrollere. Her er det ikke gjort og dermed vet vi heller ikke hvor godt denne undersøkelsen dekker hele brukergruppen i Dovrefjell sommeren 2022. Men vi kan vurdere ut fra lang erfaring med slike undersøkelser. Generelt har planleggingen og gjennomføringen av en undersøkelse mye å si for vellykketheten. Nasjonalparkforvaltning i området har gjort grundige vurderinger av hvilke innfallsporter som skulle med, hvordan kassene skulle plasseres langs stien og hvilken utforming skjema og plakater på kassene skulle ha. Her hadde man erfaringer fra undersøkelsen i 2009, og også bruk av manualer (Miljødirektoratet 2018). Dette er alle faktorer som kan virke inn på svarprosenten. Det

er noen færre lokaliteter i Dovrefjell i 2022 (18 stk.) enn i 2009 (24 stk.) og i 2000 (22 stk. og på turisthytter).

Tabell 6 viser antall besvarelser, gjennomsnittlig gruppestørrelse og antall passeringer registrert av ferdselstellingene i 2022 for de innfallsportene hvor det også ble gjennomført ferdselstelling i 2022. Dette gir oss muligheten til å beregne svarprosenten for disse innfallsportene. Som nevnt tidligere kan vi forutsette at de som svarte på skjemaet gjorde det på vegne av gruppen, og svarprosenten har derfor blitt beregnet både basert på gruppestørrelse: (antall passeringer/gruppestørrelse)/antall utfylte skjema, og siden det også er en mulighet for at det er mer enn én person i gruppen som har svart, har vi også beregnet svarprosent for hver enkelt person. Gjennomsnittlig gruppestørrelse lå på rundt 3 personer. Antall besvarelser varierte stort fra 146 besvarelser fra Snøheim mot Svånådalen, til 1186 besvarelser ved Kongsvoll fjellstue. Svarprosenten justert for gruppestørrelse viser at det var henholdsvis 74 % og 78 % som svarte på kasseundersøkelsen ved Snøheim mot Reinheim og Kongsvoll stasjon, mens det kun var 25 % av de som var på Grønbakken som svarte på kasseskjema.

Tabell 6. Antall besvarelser, gjennomsnittlig gruppestørrelse, ferdselstelling i 2022 og stipulert svarprosent for seks av innfallsportene i Dovrefjell. For de resterende innfallsportene har det ikke blitt gjennomført ferdselstelling slik at vi har muligheten til å beregne svarprosent.

Lokalitet	Antall besvarelser	Gjennomsnittlig gruppestørrelse	Antall passeringer	Svarprosent 1	Svarprosent 2*
Snøheim – mot Snøhetta	682	2,8	10155	7 %	38 %
Snøheim – mot Reinheim	222	2,9	1739	13 %	74 %
Snøheim – mot Svånådalen	146	2,8	1583	9 %	52 %
Grønbakken	677	2,3	12669	5 %	25 %
Kongsvoll fjellstue	1186	2,5	16492	7 %	36 %
Kongsvoll stasjon	519	3,5	5908	9 %	78 %

*Svarprosent justert for gruppestørrelse

Det er noen skjevheter med tanke på hvem som ikke fyller ut skjema i kassene (Vistad 1995, Fredman mfl. 2009, Kaxrud 2010, Vorkinn & Andersen 2010), og spesielt lokalbefolkningen er, som tidligere nevnt, ofte underrepresentert i denne type undersøkelse. Den delen av lokalbefolkningen som er på dagsturer på godt kjente innfallsporther har nok likevel bedre representativitet enn de som bedriver høstingsaktiviteter i fjellet, som jakt, fiske, sopp- og bærplukking eller holder på med vedlikehold, landbruk og oppsyn. Normalt er det også en overvekt av de som er spesielt interessert i friluftsliv i slike undersøkelser. Vi har valgt å ikke korrigere for disse skjevhetene, men heller gjøre mottakeren oppmerksom på at de finnes når man skal presentere og tolke resultatene. Når det gjelder lokalbefolkningen gir metoden mulighet for å sammenligne mellom verneområder/nasjonalparker, da samme metode er brukt alle steder. Det er derfor vi kan si at Dovrefjell har få lokale besøkende sammenlignet med den totale besøkmengden til området.

Vi kan direkte vurdere hvem som svarer på etterundersøkelsen sammenlignet med hvem som har fylt ut kasseskjema, fordi noen spørsmål er like i begge undersøkelsene. Vi har alt konstatert at det er en noe lavere gjennomsnittsalder blant respondentene i etterundersøkelsen og noe av grunnen til dette kan være at det var flere av de «yngre» som skrev ned e-postadressen sin i kasseskjemaet. Det var også frafall av utenlandske besøkende og førstegangsbesøkende i etterundersøkelsen. Sannsynligvis har dette bortfallet sammenheng med at disse besøkende har mindre motivasjon for å bruke tid på å fylle ut en etterundersøkelse, både fordi de var der på et veldig kort besøk, sannsynligvis har mindre kjennskap til Dovrefjell og/eller at de har mindre interesse for temaene. Likevel er dette bare en side ved representativiteten.

Det er påvist ganske store forskjeller på noen demografiske kjennetegn mellom de som svarte på kasseundersøkelsen og de som svarte på etterundersøkelsen. Blant annet alder og andel utenlandske besøkende. Slike forskjeller gjenkjenner vi i alle områder der denne type metodikk er blitt brukt, for eksempel i Reinheimen (Zouhar mfl. 2023), selv om forskjellene på disse stedene er noe større enn det vi har funnet i andre områder. Dette tror vi kan skyldes en relativ stor endring i brukerprofilen til Dovrefjell i perioden fra 2009 til 2022, i første rekke knyttet til at andel førstegangsbesøkende har økt fra 47 % til 62 % i 2022. Førstegangsbesøkende har en ganske ulik brukerprofil enn de som har vært i området flere ganger, for eksempel ved at det er større andel utenlandske besøkende, lavere alder, og også familier som er på korte turer. Vi mener derfor forskjellene som er observert mellom de to utvalgene kan delvis forklares av dette. Konsekvensen er at utvalget fra kasseundersøkelsen er mer representativt enn utvalget fra etterundersøkelsen.

12 Referanseliste

- Berget, M. 2012. Naturorientering hos ulike grupper av naturbrukere i Dovrefjell sommeren 2012 - holdninger og preferanser uttrykt gjennom dybdeintervju og purismeskalaspørsmål. Masteroppgave Institutt for Naturforvaltning, Universitetet for Miljø- og Biovitenskap, Ås. 94 sider + vedlegg
- Båtstad, K. R. 2001. Dagens ferdsel i Doverfjellområdet sammenlignet med bruksområdet til villrein 1999-2000. Hovedoppgave, Høyskolen i Telemark.
- Dovrefjell nasjonalparkstyre. 2021. Besøksstrategi for verneområdene på Dovrefjell. Hentet fra Nasjonalparkstyre | Besøksstrategi for verneområdene i Dovrefjell
- Dovrefjellrådet. 2006. Forvaltningsplan for verneområdene på Dovrefjell. Hentet fra https://www.nasjonalparkstyre.no/uploads/files_dovrefjell/Forvaltningsplan/Forvaltningsplan_Dovrefjell-Sundalsfjella_2006.pdf
- Fredman, P., Romild, U., Emmelin, L. & Yuan, M. 2009. Non-compliance with on-site data collection in outdoor recreation monitoring. *Visitor Studies* 12(2): 164–181.
- Gundersen, V., Andersen, O., Kaltenborn, B. P., Vistad, O. I. & Wold, L. C. 2011. Målstyrt-forvaltning - Metoder for håndtering av ferdsel i verneområder. – NINA Rapport 615. 92 s.
- Gundersen, V., Andersen, O., Wold, L. C., Nerhoel, I., Fangel, K., Vistad, O. I. & K. R. Båtstad. 2013. Ferdsel i Snøhettaområdet – Del 1. Dokumentasjonsrapport fra 12 spørreundersøkelser - NINA Rapport 933. 101 s.
- Gundersen, V., Nerhoel, I., Wold, L. C. & A. J. Mortensen. 2013. Ferdsel i Snøhettaområdet – Del 2. Fokusområder og lokaliteter- NINA Rapport 934. 133 s.
- Gundersen, V., Nerhoel, I., Strand, O. & M. Panzacchi. 2013. Ferdsel i Snøhettaområdet – Sluttrapport. NINA Rapport 932. 70 s.
- Gundersen, V., Strand, O., Panzacchi, M. & I. Nerhoel. 2013. En sti er ikke en sti for villreinen. *Villreinen 2013*: 22-25.
- Gundersen, V., O. Strand, F. Flemsæter, I. Nerhoel, A. Thanem & L. C. Wold. 2016. Kunnskapsgrunnlag om ulike scenarier for Snøheimvegen. Effekter på villrein, ferdsel og lokalsamfunn etter åtte års forskning- NINA Rapport 1313. 53 s.
- Gundersen, V., Hagen, D., Eide, N.E. og Rød-Larsen, L. 2019. Sårbarhetsvurdering av ferdselslokaliteter på Hjerkin. Tverrfjellet / viewpoint SNØHETTA, Geitberget og nærliggende stier. NINA rapport 1754. Norsk institutt for naturforskning.
- Gundersen, V., Selvaag, S.K., Stange, E., Vistad, O.I. & Evju, M. 2022. El-sykling i Jotunheimen nasjonalpark. Kunnskapsgrunnlag langs vegen inn Veodalen til Glitterheim. NINA Rapport 2095. Norsk institutt for naturforskning.
- Gundersen, V., Andersen, O., Kaltenborn, B.P., Vistad, O.I. & L.C. Wold. 2011. Målstyrt forvaltning – Metoder for håndtering av ferdsel i verneområder. NINA Rapport 615.
- Gundersen, V. & Rød-Eriksen, L. 2022. Sårbarhetsvurdering av ferdselslokaliteter på Dovrefjell: Moskusstien og Stroppljødalen. NINA Rapport 2061. Norsk institutt for naturforskning.
- Hagen, D., Eide, N.E., Evju, M., Gundersen, V., Stokke, B., Vistad, O.I., Rød-Eriksen, L., Olsen, S.L. & Fangel, K. 2019. Håndbok. Sårbarhetsvurdering av ferdselslokaliteter i verneområder, for vegetasjon og dyreliv. NINA Temahefte 73. Norsk institutt for naturforskning.
- Kjønsberg, M. 2019. Spatiotemporal patterns of area use by humans and wild reindeer in a Norwegian National Park. Mastergrad Evenstad.
- Kaxrud Wilberg, K.A. 2010. Bortfallsstudie i Dovrefjell nasjonalpark. En test av selvregistreingskasser som metode for registrering av ferdsel i naturområder. Masteroppgave. Ås: INA-UMB. 39. S + vedlegg.
- Nilsen, T. 1992. Brukerundersøkelse på friluftsliv i Hjerkin skytefelt. Bruk av ferdselsdata for å vurdere konflikter mellom friluftsliv og Forsvarets virksomhet. Rapport 2/92. Universitet i Trondheim

- Miljødirektoratet. 2015. Veileder for besøksforvaltning i norske verneområder. 42 s.
- Miljødirektoratet. 2018. Veileder M-930. Brukerundersøkelser som verktøy for forvaltning av verneområder. Vorkinn, M., Boe, R. & Larsen, L-K.
- Nasjonalparkstyret for Reinheimen. 2019. Besøkstrategi – Verneområda I Reinheimen. Hentet 21.04.23 fra <https://www.nasjonalparkstyre.no/Reinheimen/publikasjoner/besoksstrategi>.
- Nerhoel, I. 2011. TAUTREKKING OM SNØHEIMVEGEN – FERDSEL, VILLREIN ELLER BEGGE DELER? Msc. Thesis. Universitetet for Miljø- og Biovitenskap. Institutt for Naturforvaltning, Ås. 30 p. <http://www.umb.no/ina/artikkel/masteroppgave-ved-ina>
- Pettersen, A. 2011. MOSKUS SOM TURISTATTRAKSJON – EN FERDSELSKARTLEGGING BLANT BESØKENDE TIL MOSKUSHABITATET PÅ DOVREFJELL. Msc. Thesis. Universitetet for Miljø- og Biovitenskap. Institutt for Naturforvaltning, Ås. 30 p. <http://www.umb.no/ina/artikkel/masteroppgave-ved-ina>
- Rasmussen, K. 2010. BRUKERUNDERSØKELSE I DOVREFJELL-SUNNDALSFJELLA NASJONALPARK. Mastergrad Institutt for Naturforvaltning, Universitetet for Miljø- og Biovitenskap, Ås. http://www.villrein.no/Portals/norskvillreinsenter/Pdf/PDF%20forskning/Mastergrad2010DSNPKarine_Snøhetta.pdf
- Rolandsen, C.M., Tveraa, T., Gundersen, V., Røed, K.H., Tømmervik, H., Kvie, K., Våge, J., Skarin, A. & Strand, O. 2022. Klassifisering av de ti nasjonale villreinområdene etter kvalitetsnorm for villrein. Første klassifisering – 2022. NINA Rapport 2126. Norsk institutt for naturforskning.
- Selvaag, S. K., Keller, R., Aas, Ø & V. Gundersen. 2023. On-site communication measures as a tool in outdoor recreation management: a systematic map. Environmental Evidence
- Shott, E. (2017). Exploring the effects of posting pictures on photo-sharing sites on visitation numbers of Dovrefjell-Sunndalsfjella National Park. Master thesis, University of Stirling, Aberdeen.
- Solbakken, K. 2002. Status og markedsvurderinger for Hjerkin/Dovrefjellområdet. Delrapport 1. Norsk Turistutvikling AS.
- Stabell, E. 1994. Til fjells i Dovrefjell – Skrymtheimen – fjellfriluftsliv og tilrettelegging. I: S. Bret ten mfl. Grøndal og Dreyers Forlag.
- Strand, O., Gundersen, V., Rønningen, K. & F. Flemseter. 2013. Horisont Snøhetta. Villreinen 2013: 14-21.
- Strand, O., Flemsæter, F., Gundersen, V. & Rønningen, K. 2013. Horisont Snøhetta. - NINA Temahefte 51. 99 s.
- Svarstad, H., Daugstad, K. & Vistad, O. I. 2003. Hvem vil være enige og tro på Dovrefjell? Et case om framveksten av lokal forvaltning av verneområder. Utmark 4/2 (www.utmark.org)
- Thomassen, J., Strand, O., Gundersen, V., Fangel, K., Næss, C., Eide, N.E., Rønningen, K., Flemsæter, F., Ydse, H., Sørensen, R. & Skorem, J. 2009. FoU-prosjekt knyttet til villrein, ferdsel og inngrep i Snøhettaområdet - Dialogseminar på Norsk Villreinsenter Nord 22. – 24. april 2009. NINA Rapport 481: 99 s. 978-82-426-2053-8
- Todnem, A.M.N. 2020. The Musk Ox Trail as a management measure at Dovrefjell: Can a new trail in the border zone reduce traffic in vulnerable wild reindeer areas, while providing visitors with good nature experiences? Mastergrad NMBU, Naturforvaltning.
- Vistad, O.I. 1995. I skogen og I skolten – ein analyse av friluftsliv, miljøoppleving, påverknad og forvaltning I Femundsmarka, med jamføringer til Rogen og Långfjället. Dr. Grads-avhandling i geografi, Universitetet i Trondheim.
- Vistad, O.I. & Vorkinn, M. (2012). The wilderness purism construct – experiences for Norway with a simplified version of the purism scale. Forest Policy and Economics 9: 39-47.
- Vorkinn, M. og S. Flygind. 2003. Tilbakeføring av Hjerkin skytefelt til sivile formål – utredning friluftsliv. ØF rapport nr 2/2003.
- Vorkinn, M. 2020. Bruk og brukere i Jotunheimen 1992-2019. Dokumentasjonsrapport nr. 5. Fylkesmannen i Innlandet.

- Vorkinn, M. 2012. Bruk og brukere i Reinheimen sommeren 2011 – Dokumentasjonsrapport. Fylkesmannen i Oppland, miljøvernavdelingen, Rapport nr. 01/12.
- Vorkinn M. & Andersen O. 2010. Besøkende i Rondane og Dovre nasjonalparker – sommeren 2009. Resultater fra selvregistreringskasser og automatiske ferdselstellere. NINA Lillehammer.
- Wilberg, K.A.K. 2010. BORTFALLSSTUDIE I DOVREFJELL - SUNNDALSFJELLA NASJONAL-PARK. Mastergrad Institutt for Naturforvaltning, Universitetet for Miljø- og Biovitenskap, Ås. http://www.villrein.no/Portals/norskwillreinsenter/Pdf/PDF%20forskning/Mastergrad2010DSNPkari-Anne_Snøhetta.pdf
- Wold, L. C. 2009. I DOVRETURISTENS HALL - En undersøkelse av reisemønsteret tilknyttet Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark. Mastergrad Institutt for Naturforvaltning, Universitetet for Miljø- og Biovitenskap, Ås. http://www.villrein.no/Portals/norskwillreinsenter/Pdf/PDF%20forskning/Mastergrad2009DSNPLine_SNøhetta.pdf
- Zouhar, Y., Gundersen, V. & T. Holter. 2023. Ferdsel i Grimsdalen sommaren 2022. Spørjeundersøking, teljingar og observasjonar. NINA Rapport 2244. Norsk institutt for naturforskning.
- Zouhar, Y., Gundersen, V., Selvaag, S. K., Wold, L. C., Köhler, B. & O. I. Vistad. Manuskript. Karaktertrekk ved de besøkende til norske nasjonalparker i fjellet. Tidsskriftet Utmark.
- Aas, Ø., Vistad, O.I., Dervo, B., Eide, N.E., Kaltenborn, B.P., Haaland, H., Andersen, O., Svarstad, H., Skår, M. & C. Nellemann. 2003. Bruk og forvaltning av nasjonalparker i fjellet. NINA Fagrapport 72: 1-83.
- Aas, Ø., Heiberg, M.M., Haaland, H., Christensen, H. & Hagen, D. 2006. Turistbedrifter i og rundt norske verneområder. Aktiviteter, utviklingstrekk, naturbruk, miljøtiltak, muligheter og utfordringer sett frå turistbedriftenes synspunkt. NINA Rapport 141a. 38 s.
- Aasetre, J., Gundersen, V., Vistad, O.I. & Holtorp, E. 2016. Recreational preferences along a naturalness-development continuum: Results from surveys in two unequal urban forests in Europe. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism* 16: 58–68.

Vedlegg 1. Referanser brukt i sammenligninger av nasjonalparkene

- Gundersen, V., Nerhoel, I., Strand, O., Wold, L.C., Rybråten, S., Dokk, J.G., Vistad, O.I. & Selvaag, S.K. 2017. Ferdsel og bruk av Forollhogna villreinområde. - NINA Rapport 1331. 168 s.
- Wold L.C. & Selvaag S.K. 2017. Brukerundersøkelse i Fulufjellet nasjonalpark sommeren 2016 – NINA Rapport 1333.69 s.
- Selvaag S.K. & Wold L.C. 2018. Brukerundersøkelse i Junkerdal nasjonalpark. Revidert utgave. NINA Rapport 1471. Norsk institutt for naturforskning.
- Selvaag S.K. & Wold L.C. 2018. Brukerundersøkelse i Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark. NINA Rapport 1506. Norsk institutt for naturforskning.
- Vistad, O.I., Gundersen, V. & Wold, L.C. 2014. Brukerundersøkelser i Hallingskarvet og Varangerhalvøya nasjonalparker, sommeren 2014. NINA Rapport 1109. 54 s + vedlegg
- Selvaag S.K. & Wold L.C. 2019. Brukerundersøkelse i Raet nasjonalpark sommeren 2018. NINA Rapport 1606. Norsk institutt for naturforskning.
- Selvaag S.K. & Wold L.C. 2018. Brukerundersøkelse i Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark. Revidert utgave. NINA Rapport 1472. Norsk institutt for naturforskning
- Vorkinn, M. 2011. Bruk og brukere i Reinheimen sommeren 2011 - Dokumentasjonsrapport. Fylkesmannen i Oppland, miljøvernavdelingen, Rapp. nr. 01/12, 68 s.
- Vorkinn, M. 2016. Bruk og brukere i Langsua sommeren 2015. Dokumentasjonsrapport. Langsua nasjonalparkstyre.
- Gundersen, V., Andersen, O., Wold, L. C., Nerhoel, I., Fangel, K., Vistad, O. I. & K. R. Båttstad. 2013. Ferdsel i Snøhettaområdet – Dokumentasjonsrapport fra 12 spørreundersøkelser – NINA Rapport 933. 101 s.
- Selvaag, S.K., Gundersen, V., Dokk, J.G., Romtveit, L., Strand, O., Wold, L. C. & T. Holter. 2018. Brukerundersøkelse i Hardangervidda nasjonalpark sommeren 2017. NINA Rapport 1530. Norsk institutt for naturforskning.
- Vorkinn, M. 2016. Bruk og brukere i Femundsmarka og Gutulia sommeren 2015. Dokumentasjonsrapport. Femundsmarka nasjonalparkstyre.
- Selvaag, S.K., Wold, L.C. & Vistad, O.I. 2017. Brukerundersøkelse i Skarvan og Roltdalen nasjonalpark og Sylan landskapsvernområde sommeren 2016. -NINA rapport 1377, 84 s.
- Vistad, O.I., Selvaag, S.K. & Wold, L.C. 2017. Bruken og brukarane av Breheimen 2017. Kasseog etterundersøking – NINA Rapport 1349. 79 s.
- Selvaag, S. K., Gundersen, V., Danielsen, G. & L. C. Wold. 2017. Brukerundersøkelse Ånderdalen nasjonalpark sommeren 2016. - NINA Rapport 1371. 77 s.
- Selvaag S.K. & Wold L.C. 2018. Brukerundersøkelse i Rago nasjonalpark. NINA Rapport 1470. Norsk institutt for naturforskning.
- Vistad, O.I., Gundersen, V. & Wold, L.C. 2014. Brukerundersøkelser i Hallingskarvet og Varangerhalvøya nasjonalparker, sommeren 2014. NINA Rapport 1109. 54 s + vedlegg
- Vorkinn, M. og Andersen, O. 2010. Besøkende til Rondane og Dovre nasjonalparker – sommeren 2009. Resultater fra selvregistreringskasser og automatiske ferdselstellere. Underveisnotat januar 2010, Fylkesmannen i Oppland: 53 s.
- Vistad, O.I., Selvaag, S.K. & Wold, L.C. 2018. Bruken og brukarane av Jostedalsbreen nasjonalpark 2017. Kasse- og etterundersøking. Revidert utgave. NINA Rapport 1490. Norsk institutt for naturforskning
- Sørensen, O. J. 2018 Brukerundersøkelse i Møysalen sommeren 2017. Oslo Economics
- Sørensen, O. J. 2018 Brukerundersøkelse i Børgefjell nasjonalpark sommeren 2017. Oslo Economics
- Sørensen, O. J. 2018 Brukerundersøkelse Lomsdal-Visten nasjonalpark sommeren 2017. Oslo Economics
- Wold, L.C. & Selvaag, S.K. 2018. Brukerundersøkelse i Lierne nasjonalpark. NINA rapport 1507. Norsk institutt for naturforskning.
- Vorkinn, M. 2011. Bruk og brukere i Jotunheimen 1992-2019 - Dokumentasjonsrapport. Fylkesmannen i Innlandet, miljøvernavdelingen, Rapp. nr. 05/19, 96. ISBN: 978-82-8410-008-1

- Sørensen, O. J. 2018. Brukerundersøkelse i Folgefonna nasjonalpark sommeren 2018. Oslo Economics
- Vorkinn, M. 2016. Bruk og brukere i Femundsmarka og Gutulia sommeren 2015. Dokumentasjonsrapport. Femundsmarka nasjonalparkstyre.
- Sørensen, O. J. 2018. Brukerundersøkelse i Lofotodden nasjonalpark sommeren 2019. Oslo Economics
- Selvaag, S.K. & Vistad, O.I. 2019. Brukerundersøkelse i Stabbursdalen nasjonalpark. Sommeren 2018. NINA rapport 1650. Norsk institutt for naturforskning.
- Selvaag S.K. & Wold L.C. 2019. Brukerundersøkelse i Ytre Hvaler nasjonalpark. Sommeren 2018. NINA Rapport 1607. Norsk institutt for naturforskning.
- Vistad, O.I. & Gundersen, V. 2022. Bruken av Rondane-Dovre 2021. Resultat frå brukarundersøking og automatisk teljing. NINA Rapport 2147. Norsk institutt for naturforskning.
- Zouhar, Y., Wold, L. C. & Gundersen, V. 2023. Brukerundersøkelse i Reinheimen nasjonalpark. Sommeren 2022. NINA Rapport 2294. Norsk institutt for naturforskning

- Plukke bær
- Rangling
- Reinsjakt
- Reise
- Reise til trondheim
- Reiser
- Roadtrip
- Rundtur
- Rusletur
- Rypejakt
- Saga
- Saga rute
- Sauetilsyn
- Saueting
- Sausanking
- Se dyr
- Se dyr
- Se etter fjellrev
- Se etter kyr
- Se etter rein
- Se moskus
- Se moskus og rein
- Se natur
- Se på dyr
- Seter
- Seterkurs
- Sjekk bru tverrråe
- Skole
- Slappe av
- Sopp
- Spore etter dyr
- Stibefaring
- Studie
- Svømmetur
- Svømming
- Sykkel
- Sykkeltur
- Sykkeltur
- Sykling
- Sæter tur
- Ta salt til hester
- Telting
- Telttur
- Tier
- Tilsyn grøvdalshytta
- T-merking for dnt oslo
- Topptur
- Topptur med overnatting
- Tour de dovre
- Trimpost skrustølen
- Tur
- Tur
- Tur halvveis på veien
- Tur med barn
- Tur med dovre-lesja aktiv
- Tur med gruppe
- Tur til hytta
- Turledersamling
- Universitet
- Vanderstopp
- Vandreleir med speidene på gamle kongevei
- Vandring
- Vandring
- Vedlikehold
- Vedlikeholdt hytte
- Venter
- Villdyr
- Villdyr observasjon
- Ville dyr
- Villrein jakt
- Vårstigen
- Å kjøre fine veier
- Å nyte naturen
- Å se moskus

Vedlegg 3. Hvordan overnattet du, og hvor mange netter? Hvor?

Hotell/pensjonat/fjellstue:

Bjorli
 Budsjord
 Budsjord, Fokstugu, Dovregubbens hall, Hjerkin fjellstue, Kongsvold
 Dombas
 Dombås
 Dombås gjestehus
 Dombås turisstasjon, Furuhaugli, Kongsvold, Hjerkin
 Dovrefjell (Dovregubbens Hall)
 Dovregubbens hall
 Dovregubbens Hall
 Fokstua og hjerkin
 Fokstugu
 Fokstugu Fjellstue, Kongsvold Fjeldstue,
 Furuhaugli
 Furuhaugli Fjellhytter
 Grimsbu
 Hageseter
 Haujehytta Dalsida
 Hjerkin
 Hjerkin Motell
 Hjerkin fjellstue
 Hjerkin Fjellstue
 Hjerkin Fjellstue og Fjellridning
 Hjerkin Fjellstue, Furuhaugli
 Hjerkin hotell
 Hjerkinhus
 Hos slektning og i telt
 I Oppdal
 Kongsvold
 Kongsvold Fjeldstue
 Kongsvold Fjellstue
 Kongsvold, 1. Pilgerunterkunft Dovrefjell
 Kongsvoll
 Kongsvoll fjellstue
 Kongsvoll Fjellstue
 Kongsvoll fjellstue, hjerkin fjellstue
 Kongsvoll,
 Langs pilegrimsleden
 Maguli hyttegrend tror jeg det hedder 14 km syd for Oppdal
 Mountain hut
 Olavsweg Pilgertour
 Oppdal
 Reinheim
 Snøheim
 Snøheim
 Snøheim og Reinheim
 Sorry I can't remember
 Sunndalsøra
 Trolltun i Dombås
 Trædal
 Trødal Turishotell
 Vangshaugen- Grøvdalshytta-Aursjøhytta-Rauberghytta-Vangshaugen
 Weiß nicht genau

Åfarnes

Turisthytte der du betaler for å overnatte:

Åmotdalshytta

Aursjøen

Bjørholia, Rondvassbu, Dørålseter, Grimsdalshytta, Reinheim og Snøheim

Budsjord, Furuhaugli Fjellhytter, Hjerkin Fjellstue, Kongsvold Fjellstue, Sungardet

Dindalshytta, Åmotsdalshytta, Reinheim

Dindalshytta, Gammelsetra, Åmotdalshytta og Reinheim

Dombas & Hageseter

Dovre

Fokkstugu, Dovregubben, Hjerkin

Fokstugo Fjellstue

Furuhaugli Fjellhytter

Gammelsetra

Grovudalshytta

Grøvudalen, Innerdalen, Vangshaugen, Aursjøhytta

Grøvudalshytta

Hageseter

Hageseter Turisthytte

Hjerkinn

Innerdalen

Innerdalen, Grøvudalshytta

Kongsvoll Vekterbolig, NTNU

Loennechen

LOENNECHENBUA, GAMMELSETRA, DINDALSHYTТА

Lonnechenbua

Oppdal

Raubergshyttа

Raubergshyttа, Åmotdalshytta

Reinheim

Reinheim og Snøheim

Snoheim

Snøheim

Snøheim

Snøheim + Herkinn

Snøheim og Reinheim

Snøheim og Åmotsdalshytta

Snøheim turisthytte DNT

Snøheim, reinheim

Snøheim, Reinheim

Snøheim, Åmotdalshytta, Reinheim

Snøhetta

Svartvassbu, Vasstindbu, Måsvassbu, Skorgedalsbu

Vangshaugen

Åmotdalshytta

Åmotdalshytta (2) – Grøvudalshytta – Raubergshyttа – Raubergshyttа – Reinsvassbu – Svartvassbu – Vasstindbu – Måsvassbu

Åmotdalshytta og Reinheim

Åmotdalshytta, Grøvudalshytta

Åmotdalshytta, Reinheim

Åmotsdalshytta og Snøheim

Fjellstyre/almenningshytte e.l. der du betaler for å overnatte:

2 på Storvassbua og 4 på Torbudalshytta

Fokkstugu

Gammelsetra
Grønbakken
Jervbua
Kongsvoll Fjellstue
Lesjabu
Reinheim

Tilrettelagt (camping)plass for campingvogn/bobil/telt der du betaler for å overnatte:

Dovre
Dovrefjell
Finse
Folldal
Furu Camping
Furuhaugli
Gjøra Camping
Hagererer Turisthytte
Hageseter
Hjerkin
Hjerkin
Hjerkin
Hjerkin camping
Hjerkin Lodge & Fjellridning
Hjierkin
Magalaupe camping
Magalaupe Camping
Magalaupe
Røros
Smegarden camping
Snoeheim turysthytte + Snoehetta camping
Snøheim
Snøheim og Åmotdalshytta
Snøhetta camping
Snøhetta Camping, Hjerkin
Toftemo Touriststasjon
Vangshaugen

Tilrettelagt (camping)plass for campingvogn/bobil/telt der du ikke betaler for å overnatte:

DNT Reinheim
Dombås
Dovrefjell
Eysteinkyrkja , Dombås
Forskjellige steder etter der vi gikk.
Gamle Kongeveg parkinglot
Hjerkin, parkeringsplass ved tverrfjellet
Hjerkin
Husker ikke navnet
Jørskloppa, Hjerkin
Kungsvoll
Kvitdalen
Nær Fokkstugu, Hjerkin, Hesthåggån
Parkplatz Gamle Kongevej
Right next to the 3 entrances I mentioned previously (sorry I can't remember the exact name)
Sunnalsøra
Trodelag parking caravan/ kongsvold parking caravan

Telt/lavo/åpen himmel utenom tilrettelagt plass:

All over the national park
 At the entrance to the trail next to the Svone river
 Close to Hjerkin
 Direkt am Svone-Fluss nahe dem Botanischen Garten in Kongsvoll
 Dovrefjell
 Entlang des olavsweges
 Folldal
 Geitberget
 Grøvdalen
 I nasjonalparken
 Ikke så langt en av hyttene, nordvest for Snøhetta.
 Im Freien auf dem Fjell
 Im Nationalpark
 Langs turrute
 Litt usikker
 Near Gautasaetre, near Kongsvoll station
 Near the Kongsvoll hut entry to trail, near Reinheim, near Urdvatnet, near Gammelsetra, Vangshauen, Eiriksvollen
 On the Way from Otta to Oppdal, various places.
 Outside Furuhaugli Fjellhytter
 Ovenfor Reinheim, mot Snøhetta
 Reinheim
 Reinsvatnet, øksendalstjønnin
 Rundtur Kolla/Snøhetta/Raudhøa
 Ryphusan Refugium
 Saeterfjellet
 Skirådalen
 Skirådalen – Brandstadskaret
 Snøheim/Kongsvoll
 South-east ish of Snohetta & about 1,5km south-west of Snohetta viewpoint
 St. Olaf pilgrim path
 Stropldalen
 Svånådalen
 Søtubotnen og Styggdalen
 Tingsvaet
 Ulike steder
 Unterwegs gezeltet
 Utenfor Snøheim, og 2 netter på vei nedover skamsdalen
 Valasjoen
 Ved istjønna rett under Snøhetta
 Ved Storhornet
 Zwischen Gjöra und hövringen
 Åmotsdalen, grøniskarsvatnet

Privat hytte/seter der du ikke betaler for å overnatte:

Bjorli
 Dombås
 Eninndalen
 Folldal
 Furuhaugli
 Grimsdalen
 Grøvdalen
 Hafsåshjellen
 Haujehytta - Dalsida statsalmenning - Lesja
 Hytte i Folldal
 Lesja

Lesjøn
Lindalen
Oppdal
Ristjønna
Sjøg
Torbudalen
VERMA

Privat hos bekjente/familie e.l. der du ikke betaler for å overnatte:

Driva
Folldal
Grimsbu
Langvatnet
Lønset
Magulapet hytte grene
Oppdal
Snøheim

Annet:

Budsjord/Fokstugu/Kongsvold
Div. Plasser på jorder, ved vann, fjellstue etc. Som Møre og Romsdal speiderkrets arrangert på forhånd. Husker ikke navnene på alle plassene nå.
Egen hytte
I bil ved Hjerkin
Im Zelt. Einfach jeden Abend einen guten Platz gesucht, in der Nähe von Wasser, zum kochen/trinken.
Leid hytte Folldal
Ryphusan Refugium
Teltet mellom Hjerkin og Grønbakken
Vet ikke navn(parkeringsplass)
Villreinsenteret Hjerkin
Zelt

Vedlegg 4. Hvilke nettsider fikk du informasjon fra?

- Bl.a Sunndal Fjellstyre og div søk på Google
- Bl.a ut.no og dnt. Ulike blogger.
- Cannot remember anymore, likely through DNT
- Den norske turistforening
- Den norske turistforening, UT.no, utsidan.se, mfl.
- Div
- Dnt
- DNT
- DNT Lesjaskog Heimrast ifbm reinsjakt
- DNT Ut.no
- Dnt m.fl
- DNT og Google maps.
- DNT og Ut
- Dnt og ut.no
- DNT og UT.no.
- Dnt, miljødirektoratet (naturbase)
- DNT, norgeskart, villrein.no
- DNT, UT, hjemmeside Snøheim, busstider for buss inn til Snøheim
- DNT, UT, mm.
- Dnt.no
- Dnt.no
- DNT.no
- DNT.no Ut.no
- Dntgudbrandsdalen (via dnt. No)
- Dnts Diverse nettsider om toppbestigninger osv.
- Dovre.kommune.no
- Facebook og google
- Facebook, www.visitnorway.de
- Facebook/Dalsidevegen
- Fjellstyrer Inatur
- Folldal kommune Norgeskart
- From online map of Norway, sites about public transport, snohetta site
- Generelle sider om Dovrefjell
- Generelt søk på nettet. Har vert på Dovrefjell tidligere også ifm. Militærtjeneste, kjenner område rimelig bra.
- Google
- Google
- Google. You Tube
- Guglet Dovrefjell
- <https://dovrefjell-sunndalsfjella.no/en/musk-oxen/musk-ox-safari/>
- <https://dovrefjell-sunndalsfjella.no/ferdselsrad-og-regler/>
- <https://stolavsleden.com>
- <https://ut.no/>
- Husker ikke alle, men bla. Ut.no
- I can't remember. I googled the name of the area and read a bunch of websites describing the nature and history and the possibilities for outdoor activities
- One listing huts and trails in Norway
- Inatur
- Inatur, UT.no
- Inatur. Info and maps in the hut Haujehytta.
- Inatur.no samt andra webbsidor om norska naturområden samt en tidsskrift/årsbok som jag tror heter Dalsidesfolket
- Kartsider
- Knt sine nettsider og UT.no
- Mainly Facebook, blogs online and UT.
- Mostly Visit Norway And other sited which appear through basic google search for different topics
- Nasjonalparkens hjemmeside Ut.no
- Nasjonalparkriket
- Nasjonalparkriket.no
- National Park website
- Nettsider ang. Pilgrimsleden
- Nina.no ut.no
- Norgeskart maps dovrefjell-sunndalsfjella.no youtube charlieswanderrings.com/travelguides/musk-ox-in-dovrefjell/
- Norgeskart, Pilegrimsleden.no, Miljødirektoratet, Verneområdeforvaltning
- Norgeskart.no, www.nasjonalparkriket.no, Book "Where to watch Birds in Norway"
- Olafsweg
- Oppdal kommune, Visit Oppdal, Artsdatabanken
- Pilegrimsleden og ut.no
- Pilegrimsleden,
- Pilegrimsleden.no Dnt.no
- Pilgertour Olafsweg
- Pilgrimsleden Kongsvoll fjellstyre Kart
- Pilgrimsleden.no
- Sunndal Fjellstyre (inatur), Google mars.
- Søkeord - snøhetta
- Trip advisor, google
- Turistforeningen
- Turistforeningen, Ut.no,
- Ut.no
- Ut.no
- UT.no
- Ut.no diverse blogger

-
- Ut.no DNT <https://dovrefjell-sunndalsfjella.no>
 - Ut.no dnt.no
 - Ut.no für die Tourenplanung. Viele andere für die Inspiration.
 - Ut.no med flere.
 - Ut.no og DNT hyttesider i tillegg til kart og diverse søk i google (husker ikke hvilke sider jeg var innom)
 - Ut.no og dnt.no
 - UT.no og dnt.no
 - Ut.no, dnt.no, nasjonalparkriket.no, fjellvenner.no
 - Ut.no, dnt.no, visitnorway, google maps
 - Ut.no, Dovrefjell nasjonalpark
 - Ut.no, dovrefjell-sunndalsfjella.no
 - Ut.no, Norgeskart.no, peakbook.no,
 - Ut.no, Peakboook
 - Verschieden, von Fremdenverkehrsamt über private Reiseblogs etc.
 - Verschiedene
 - Villreinsentret sine nettsider.
 - Visit dovrefjell.no
 - Visit Norway
 - Visit Norway; DNT
 - Visitnorway.com, dovrefjell-sunndalsfjella.no
 - Visitnorway.de geo.de alltrails.com
 - Visitnorway.de, outdooractive.de (and maybe a few others i can't remember)
 - Visitnorway.de, Seiten privater Anbieter von Touren
 - Visitnorway.fr [Dovrefjell-sunndalsfjella.no](https://dovrefjell-sunndalsfjella.no)
 - Visitnorway.no Ut.no
 - Visitnorway.se
 - We used All Trails to complement the route in the book Hiking in Norway - South by Ute Koninx. Other than All Trails and the book we mostly just looked up youtube videos and photos to see what the terrain looked like.
 - Wikipedia, visitnorway
 - [Www.peakbagger.com](https://www.peakbagger.com), google
 - [Www.pilegrimsleden.no](https://www.pilegrimsleden.no)
 - [Www.ut.no](https://www.ut.no) Visite Norway
 - Youtube

Vedlegg 5. Hvilke deler av Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark oppfatter du ikke som et villmarksområde?

- Areas around snøheim and all the landscape disturbed during the skytefelt period
- Areas in the vicinity of villages and roads and the area of old mining near Hjerkin
- Areas near roads and huts.
- Around huts, top of the Snøhetta.
- Aursjøen, regulert vassdrag
- Aursjøhytta- Litldalen
- Ausgebaute Wanderwege
- Bebygde områder
- Bebygde områder inkludert toppen av Snøhetta.
- Bebygde områder, skytefeltet på Hjerkin
- Bereich des Parkeingangs
- Bereich Snowhetta Viewpoint sowie Bereich Hjerkin
- Bereiche rund um die Nationalstrasse und Besucherzentren.
- Da wir nur auf den Wegen geblieben sind, kann man nicht sagen, dass es unberührte Natur war. Abseits von den Wegen haben wir uns nicht bewegt. Aber trotzdem war es sehr sehr schön und wir haben es nicht vermisst, die Wege nicht zu verlassen!
- De bebygde områder.
- De delene som ligger nærmest trafikkert vei
- De områdene hvor det finnes skogsbilveier og turisthytter og hvor det ferdes mye folk
- De steder som er uten menneskeskapte ting.
- De uten sti
- Delene nærme vei med mye turister
- Deler med mye hytter og veier, der hvor det tilrettelegges for at det skal komme mer folk. Snøheim er en av verstingene som ødelegger villmarksopplevelsen.
- Der det er mest folksomt og kraftutbygging. Deler av Torbudalen. Deler av Hjerkin området. Deler av Aursjøen
- Der hvor menneskelige inngrep er på et minimum. Veier og hytter trekker ned, for å si det sånn!
- Det er jo et gammelt militært område og det vises fremdeles.
- Die Hauptwege im Bereich der ersten Gehstunde um die Parkplätze.
- Er ikke godt nok kjent
- Es gab unterwegs einige Fischerhütten
- Es gibt keine unberührte Natur, wenn durch eine Gebiet Straßen und Wege gelegt, Häuser gebaut werden
- Fjellheimen rundt Sunndal sentrum

- Gamle skytterfeltet
- Gårdsbruk og setrer
- Habe nicht alle Bereiche gesehen, daher kann ich es eigentlich nicht beantworten
- Har bare vært i en liten del
- Har kun sett noen få deler
- Hjerkin Kongsvoll
- Hjerkin og Snøhetta
- Hjerkin-Snøheim.
- Hjerkin, Snøheim
- Hjerkin, Snøheim, Tett på de fleste innfallsporter
- Im Vergleich zum Lomsdal-Visten Nationalpark gibt es deutlich mehr Infrastruktur in Form von Wanderwegen und Hütten. Dadurch ist die Natur nicht mehr gänzlich unberührt
- Innover dal med hyttegrend, ved Vangshaugen
- Innover Torbudalen og langs veien Sunndalsøra - Eikesdal.
- Jag har inte varit över allt inom området
- Jeg rører meg mye i Drivaregionen med E6 midt gjennom. Likvell er det et meget vakkert område jeg liker på tross av at villmarksopplevelsen er liten
- Kongsvoll
- Kongsvoll- Snøheim.
- Kongsvoll,Snøheim
- Langs E6
- Langs hovedstiene der det går mange folk og ved de mest populære turisthyttene
- Langs vegen inn til Snøheim
- Langs veier og skiltete stier.
- Litt usikker på hvor grensene går, men deler av områdene ovenfor Folldal.
- Mykje folk i "moskusområdet" reduserte villmarkspreget.
- Naturen nærmast vägarna och parkeringarna är mycket påverkade av människor och det är ganska upptrampat kring stigarna. Men när man kommer längre ut i nationalparken märks detta mindre!
- nur entlang der Straße
- Nær vei og bebyggelse
- Nærheten av bilveier med mye trafikk, de store turiststien og deler av tidligere militær aktivitet som fremdeles setter spor
- Omrdet rundt Snøheim
- Områdene i nærheten av de sterkest trafikerte stinettet.
- Områdene i tilknytning til E6 og områdene som tidligere var skytefelt.
- Områdene nær E6 og andre hovedveger
- Områdene som er tilrettelagt for mennesker

- Områder med lite folk.
- Områder med stor hyttebebyggelse, eks Grødalen, Dindalen
- Områder rundt Dombås, Hjerkin, o.l.
- Områder rundt komersielle hytter og bedrifter.
- Områder rundt tidligere industri/gruver og nærområdene til overnattingssteder/hytter.
- Området Hjerkin-Snøhetta-Kongsvoll
- Området mellom Hjerkin og Snøhetta, altså det tidligere skytefeltet. Selv om de har ryddet opp så vil jeg ikke kalle dette et villmarksområde. I tillegg ser jeg ikke på området rundt Snøheim og Reinheim som villmarksområder, i og med at det er relativt tydelig menneskelig påvirkning med de store turisthytteanleggene. Anlegget på toppen av Snøhetta gjør også at området ikke akkurat gir inntrykk av å være et villmarksområde.
- Området rundt Hjerkin.
- Området rundt Hjerkin-Snøhetta pga omfanget av turismen
- Området rundt snøheim oppfattes ikke som et villmarksområde. Minner mer som et høyfjells-hotell der folk bruker trillekoffert til og fra oppholdet.
- Området rundt Snøheim, møtte på en stor skoleklasse og veldig mange folk da jeg gikk ned fra Snøhetta. Der var stiene ganske store også.
- Området rundt Snøheim, og selvfølgelig nærmere veien og toglinja.
- Området ved Hjerkin og de gamle skytefelt
- Oppdemte vann og veiene dit.
- Parkeringsplassen
- Parts close to the road
- Private setre, tilrettelagte turiststeder, bebygde - og boligområder
- Randsone
- Reinsvatn
- Rund um die Touristenzentren, rund um die zentralen Zugänge/Parkplätze
- rund um Hjerkin
- Rundt Kongsvoll stasjon er det mange turister som går ved siden av stier og veier.
- Rundt Riksveiene
- Rundt turisthyttene
- Rundt turiststasjonen og veien
- Seterdalene.
- Skytefeltet og området rundt Snøheim
- Skytefeltet tilbakeføres til naturen. Det er flott og vil heve opplevelsen av området.
- Small parts but were you see traces of the military. We also had a airforce plan circling around the summit snøhetta when we were there.
- Snøheim
- Snøheim og andre godt bebygde plasser

- Snøheim/Snøhetta er veldig preget av menneskelig aktivitet
- Snøhetta
- Snøhetta
- Snøhetta med bare stein og masse folk
- Snøhetta viewpoint
- Spesielt i randsonene. Feks: Hjerkinns mot Snøhetta, deler av Romsdalen, Lesja, Sunndalen og Aursjøen.
- Stropelsjødalen med alle moskusturismen.. Ferdselen i og rundt Snøheim med moskusturister og folkevandringen til Snøhetta. All denne aktiviteten er en stor hindring for de naturlige trekkruten til villreinen i området.
- Stroplesjødalen Ved viewpoint Snøhetta. Og opp fra Kongsvoll fjellstue og moskusstien. Der er det stor slitasje og stiene blir som veier sett fra toppene rundt. Tenker at randsonene som er turist utnyttet ikke lenger oppleves som villmarksområder.
- Stølsområdene
- Svært brukte sti på begynnelsen
- The area around Snoheim
- The area close to the road, parking lot and huts.
- The fact that hunting wild reindeers is permitted is totally crazy to me and outrageous
- The main road where trucks go on. There is a huge noise pollution that was very disturbing
- the main paths
- The parts around the campgrounds
- The parts around the highly used huts, that have road-access with car. As soon as you leave those huts, I consider it wilderness.
- The road, train track and parking areas
- Tidligere skytefelt
- Tilkjørselsveiene, hovedstiene med tette jernstenger som stimarkører
- Torbuvatnet/veien innover mot aursjøhytta
- Touristisch erschlossene Gebiete, die Spanne ist weit, unberührte Natur ist kaum mehr vorhanden.
- Turen opp med utsikt til snøhetta
- Turisthyttene og områdene rundt T-stiene opplever jeg ikke som villmark. Heller ikke områdene der veier er synlige og hørbare.
- ut mot E6
- Ved hyttene
- Ved Snøheim og store turstier. Generelt ved turisthytter
- Ved Snøheim.
- Vedrasteplasser langs vegen der det er naturlig at det samles mange bilder og turister.
- Vet ikke helt hva det vil si, men en del turister da?

- Viewpoint snohetta (not wild but a nice place still!)
- Vor allem die Umgebung von Snøheim.
- Wege, Eingänge,
- when i got higher and far from the noise of the cars highway; silence,
- Where there are roads and dams
- Wir kamen auch an einer größeren Landstraße vorbei, aber das allermeiste war Natur pur
- Wo der Bus ins fjell fährt
- Yttergrensene

Vedlegg 6. Hva var det du reagerte negativt på i situasjonen(e)?

- 3- 4 busslaster med turister som skulle på organisert tur til Snøhetta i tillegg til ordinær rutebuss. Så mere ut som ett langt tog ut i fra Snøheim mot Snøhetta :- (Dette er opplevd flere ganger. Store flokker med menesker på moskussafari både rundt Snøheim og i Stropelsjødalen som hindrer trekkene for villrein og påfører stiene enormt stor slitasje.
- Det kom mange busser med mye folk som fartet rundt bare for å se seg litt om før de reiste tilbake med buss, og som kom bare for å spise lunsj. Stiene var særlig slitt og bar preg av for mange mennesker som skulle på løpetur til Snøhetta.
- Det var en skoleklasse på Reinheim som medførte roping og forstyrrelse både på hytten og utenfor.
- En tysker som var vanvittig nær en moskus. Da jeg påpekte at det kunne være svært farlig å gå så nær fikk jeg til svar at " Nei, nei; de er så fredelige og godmodige"...
- Folk som går og pratet HELE tiden. Gikk omveg for å slippe å høre på.
- Folk som slipper hundene sine løs, selv om det er båndtvang. At det blir fraktet 3 busser med turister på en gang inn til snøheim, noe som skaper en lang, sammenhengende kø fra snøheim og til snøhetta. Ikke bra for villreinen som har trekk forbi der mellom sør og nord. Hvor mange ganger skjer dette iløpet av sesongen, mon tro?? Observerte 2 flokker på ca 200 reinsdyr nesten nede ved bommen på Hjerkin 20. august. Flokken virka stressa og unormal oppførsel. Ifølge oppsyn hadde flokkene forsøk å trekke på nordavinden forbi snøheim og kolla mot oppdalsterrang men hadde gang på gang blitt hindret av mye folk ved snøheim/snøhetta og opp stropelsjødalen. Ikke bra.
- Grupper som ikke hadde søkt om gruppeturer og som kjente til sårbarheten til området All "hotell" ferdselen rundt Snøheim
- Jägare med vapen som skulle skjute vildren
- Mistake. I did NOT had a bad experience. Everything was just great and perfect
- Mountainbiker
- Nicht nachvollziehbares Verhalten von Besuchern gegenüber Wildtieren und ihrer Umgebung, mangelnde Toleranz / Rücksichtslosigkeit gegenüber anderen Besuchern
- Noen fotografer er alt fornærgående mot moskus og da kan det oppstå farlige situasjoner.
- Opplevde at noen gjester på hyttene ikke ønsket å dele rom. De hadde kommet tidlig og tatt senger på et rom - når det senere kom nye gjester endte det med at noen måtte ligge i telt fordi de fikk beskjed om at det var fullt.
- Person på stien med musikk på full guffe
- Regular discussions with people about the fact they cant walk their dogs off the leash... both foreign visitors and hunting dogs Photographers thinking it's ok to approach the musk ox at a very close distance "its a free country with allemannsretten, I can do what I like" Angry reindeer hunters presuming that as I am not a hunter that I shouldn't be allowed to walk in

remote areas of the park in the season as I will disturb the reindeer. Both Norwegians and foreigners throwing banana skins, orange peel etc because "it's natural", never mind the amount of plastic litter on most of the paths close to the E6 and up Snøhetta. People with very bad toilet habits, especially close to parking areas/access points. People who don't understand leave no trace camping or how to have a responsible campfire. Hunters approaching other animals (generally musk ox) too close to get to targets but arguing that it's ok because "they understand nature"

- Two tourists were very loudly singing while hiking. Not that significant but unnecessary disturbance of wildlife in my opinion.
- Valg av klær og fottøy var hos noen noe mangelfullt når man er på topptur. Været kan skifte til det dårligere og da er det godt med gode vindklær.
- Var på jakt i Oppdalsfjella. Opplevde konstant store mengder med mennesker i området Kongsvoll-stroplesjødalen- snøheim. Dette gjorde at Reinsdyra ble stadig forstyrret fra sitt vanlige trekk på været og dette endte opp med veldig stressede dyr og at de ikke klarte å krysse stroplesjødalen på vinden. Resultatet var en lite tilfredsstillende jaktsituasjoner og værst er det for dyra som ALDRI får være i fred noe sted. Kanskje på tide å ta grep? Har ikke tenkt å søke jakt neste år pga dette totale stresset på dyra. Jeg skal slutte å plage dem! Stakkars dyr!

Vedlegg 7. Er Viewpoint SNØHETTA hovedårsaken til at du besøker Dovrefjellområdet? Hvis nei, hva er hovedårsaken?

All Trøndelag?	Biltur
Alt	Biltur med flyttelås til NTNU
Alt her, natur osv	Biltur, moskus
Anbefaling	Bobiltur
Andre fjell i området	Bobiltur til Helgelandskysten
Annen tur	Boogie Feet's Festival
Annet fjell	Bor her
Arkitektur og fjell	Bor i nærheten
Avkobling, fjell, høst	Bryllup i viewpoint
Avrusningstur	Bus tur
Bare tur	Buss stoppet her
Barn på rideleir	Camping
Barndomsminner i folldal	Camping ferie
Beboer	Camping i området
Begravelse	Camping Oppdal
Begravelse, telttur	Camping, roadtrip
Bessekken	Campingtur, ferie
Besøk	Climate walk
Besøk familie i Trondheim	Dausefestival på sel
Besøk familie, gå opp på Snøhetta	De fine fjellene
Besøk hos kjente	Dombås
Besøk hos slekt	Dovre
Besøk nasjonalpark	Dovre er greit
Besøk venn	Dovre, omgivelser
Besøk venner	Dovrefjell
Besøke en venn	Dovrefjell nasjonal park
Besøke familie	Dovrefjell nasjonal park, moskus
Besøke slekt	Dovrefjell nasjonalpark
Besøke venner	Dovrefjell nasjonalparken
Besøke venner i Trondheim	Dovregubben
Besøker familie	Dyr
Besøker venner	Dyreliv
Besøker venner, på vei til Tromsø	Dyreliv, natur
Besøksenter villrein	Dyrelivet
Bilferie	E6

Egen hytte	Fint vær
Einunndalen	Fiske, foto
Elg	Fjell, natur
Elg, yeti	Fjellene
Elg safari	Fjellet
Elg, moskus	Fjellrev
En av mange turer vi vil ta i ferien	Fjelltur
En tur her til	Flytting til Trondheim
Er på hytte, går alltid en tur til viewpoint	For å se moskus
Er på tur	Foreldene ville ditt
Et av 2 turer	Foto
Familie	Fotografi natur og dyr
Familie ferie	Fottur
Familie fra Oppdal	Fri natur
Familie i Trondheim	Friluft
Familie/ridning	Furuhauglie
Familiebesøk	Galleri Slåen
Familietur	Generelt fjelltur
Familietur til Stjørdal	Gjenildvass
Ferie	Gjennomkjøring
Ferie I Nord-Norge	Gjennomkjøring Sør-Nord
Ferie i Norge, vandring	Gjennomreise
Ferie i området	Gjennomreise fra Trondheim, så skiltet fra veien
Ferie Norge	Gjennomreise til Jotunheimen
Ferie på Lofoten	Gjennomreise til Oslo
Ferie til bergen	Google
Ferie tur i Rondane	Grimsdal
Ferie, gjennomreise	Grimsdalen
Ferie, gåtur	Gå en tur
Ferie, nydelig terreng	Gå i fjellet
Ferie, passerer	Gå på snøhetta
Ferien	Gå Rondane på langs
Ferietur	Gå Snøhetta
Ferietur til Juvet	Gå tur
Ferietur, kjørte E6	Gå tur med hund
Fin tur	Gå tur, se dyr
Fin, barnvennlig tur	Gåtur
Fint terreng	

Gåtur i området	Jobb møte
Gåtur og moskus	Jobber i Oppdal
Gåtur og se på dyreliv	Jotunheimen
Gåtur, camping	Justin Bieber, Snøheim
Gåtur, dyreliv	Kjører forbi
Hadde lyst til å se ville dyr	Kjører forbi til Danmark
Hageseter, tur snøhetta	Kjører fra Oslo til Bodø
Har hytte her	Kjører fra Oslo til Trondheim
Har hytte i nærheten	Kjører fra Trondheim
Har vært her mange ganger siden 50-tallet	Kjører gjennom landet
Hele region	Kjører nordover
Hesteridning	Kjører Oppdal til Valdres
Hjemme på ferie	Kjører over Dovrefjell
Hjemmereise fra ferie, topp underveis	Kjører sørover
Hjemmetur fra Oslo	Kjører til Trondheim
Hjemreise fra Nordland	Kjøretur
Hjerkinntur	Kjørte forbi
Hjerkinntur villreinsenter	Kommer fra Kristiansund
Hjerkinntur, hesteridning	Kongsvold fjellstue
Hotel	Konkuranse
Hus i Sollia	Kvistli hesteritt, hytte i Grimsdalen
Hytte	Kvistli islandshester
Hytte dombås	Landskap
Hytte her	Landskap i Norge
Hytte i Folldal	Landskap i Norge
Hytte i nærheten	Landskap, villrein, moskus
Hytte på Oppdal	Leirskole
Hyttetur	Ligger langs ruta
Hyttetur i området	Lofoten
Hønefoss	Lofoten, Abisko, Rundtur
Høstleir i markebolig	Lokalt turområde
Høsttur	Lom
Informasjonstavle	Luftetur
Jakt	Lunsj stop
Jeg reiser bare	Marcel
Jentetur	Men en av de årsakene vi er her
Jobb	Mokus, elg
Jobb i området	Mokussafari, roadtrip

Mosjon	Naturopplevelse
Moskus	Naturreseptat
Moskus og blåstrupe	Noe annet
Moskus, elg	Nord-Norge ferie
Moskus, elg, tur	Nordkapp
Moskus, fjell	Nordkapp
Moskus, fjellrev	Norge
Moskus, fugl	Norges natur
Moskus, natur	Norgesferie
Moskus, natur opplevelsen	Norsk villreinsenter, bueskyting/utstilling
Moskus, Snøhetta	Nysjerrighet
Moskus, tur til Trondheim	Nyte landet
Moskus, villrein	Nyte natur
Moskusen	Også Snøhetta toppen
Moskusen, landskap	Olavsveg
Moskussafari	Området
Moskussafari	Oppdal
Moskussafari, nasjonal visning	Oppleve naturen
Moskussafari, Snøhetta	Opplevelsetur mot bergen
Moskustien	Oppvokst her
Motorsykkeltur	Over Dovrefjell
Mye	Overnatting
Nasjonalpark	Overnatting på Dovregubben
Nasjonalparken	Overnatting på Hageseter
National park	Pa vei
Natur	Passerer
Natur, dyr, ro	Passerer
Natur, dyreliv	Passerer, på vei til Nordkapp
Natur, dyreliv, vandring	Pikhetta
Natur, gåtur	Pilgrimsfolk Fokstugu
Natur, landskap, kjører forbi	Pilgrimsleden på sykkel
Natur, moskus	Pilgrimsleden, olavsveg
Natur, Moskussafari	Pilgrimstur
Natur, norge	Pilgrimsvandring
Natur, skønnhet	Pitstop
Natur, vandring	Pitstop motorsykkeltur
Natur,fjellovergang, fineste utsikter	På gjennomreise
Naturen	På gjennomreise, planlagt stopp

På tur	Rein
På tur hjem	Rein, elg, moskus, natur
På tur hjem fra ferie	Rein, moskus
På tur hjem fra Rondane	Reise
På tur nordover	Reise norge
På tur sørover	Reise fra nord til sør
På tur til Alvdal	Reise fra Trondheim til Göteborg
På tur til Geiranger	Reise gjennom landet
På tur til Jotunheimen	Reise gjennom Norge
På tur til Røros	Reise nord/sør
På tur til Spania	Reise nordover
På tur til studie	Reise norge
På tur til Trondheim	Reise Norge
På tur til Åndelsnes	Reise sørover
På tur videre	Reise til danmark
På tur, naturlig stopp, strekke på beina	Reise til Helgeland
På vei	Reise til Lofoten
På vei hjem	Reise til Lysebotn
På vei hjem fra tur i Rondane	Reise til Oppdal
På vei hjem over fjellet	Reise til Trondheim
På vei nordover	Reise til/fre Bodø
På vei sørover	Reise, telttur
På vei til et annet sted	Reiser
På vei til Gardermoen	Reiser fra Oppdal til Oslo
På vei til Geiranger	Reiser gjennom
På vei til Helgeland	Reiser hjem
På vei til Lofoten	Reiser rundt
På vei til Oppdal	Reiser sørover fra Nordkapp
På vei til Oslo	Rekreasjon
På vei til Rondane	Resten av dovre
På vei til Røros	Ridehelg, tur Hjerkin
På vei til Toten	Ridetur
På vei til Trondheim	Ridning
På vei til Trøndelag	Ridning, slektsgransking
På vei til Ålesund	Roadtrip
På veien	Roadtrip gjennom Norge og Sverige
På veien mot Gudbrandsdalen	Roadtrip nordover
Rapportasjetur jobb	Roadtrip Norge

Roadtrip til Oslo	Snøhetta
Rondane	Snøhetta, sykkeltur
Rondane nasjonalparken	Sommerjobb i Dovre
Rondane, Dovrefjell	Soving
Rondane, fising	Spasertur
Rondane, hytte	Spasetur
Rondvassbu	Spontan tur
Rundtur	Spontantur
Rundtur Dovrefjell	Stier, jobbsted
Rundtur fra hytta	Stolpejakt, moskussafari
Rundtur naturstier	Stoppet langs veien
Rundtur Nordkap	Sykkel- og fotturer
Rundtur norge	Sykkeltur
Rundtur Norge	Sykkeltur til Dombås
Rundtur Skandinavia	Ta bussen
Rundtur Sør-Norge	Telttur
Rundtur til nord	Teltur, hyttetur
Rundtur Østerdalen - Gudbrandsdalen	Tilfeldig
Rundtur, gå tur	Toftemo turiststasjon
Rundtur, passerer	Tour de Dovre
Rute 51/rute 27	Transport
Sagaelv hydroproversenter	Transport, overnatting
Se andre ting i området	Trening
Se dyr	Trollheimen
Se dyrelivet	Trondheim
Se moskus	Tur
Se natur, dyrelivet	Tur fra hytta
Se Norge	Tur fra Nordland til Oslo
Se ville dyr	Tur fra Oppdal til Oslo
Se villrein	Tur gjennom regionen
Selve fjellet	Tur i fjellet
Semester	Tur i området
Sighseeing, reising	Tur nordover
Sightseeing	Tur over Dovre
Skal på landsskytterstevnet i Bodø	Tur til Geiranger
Skal til Trondheim	Tur til Lillehammer
Slekt	Tur til Nordkapp
Snøheim	Tur til Oslo

Tur til Stavanger	Vandreturer
Tur til Sørøya	Vandring
Tur til Trondheim	Vandring på fjellet
Tur Vesttoppen Snøhetta	Vandring Rondane
Turer i området	Vandring, natur, moskus
Turer på fjellet Rondane og Dovre	Var på vei og så skiltet
Turist ruter	Venner
Turister, utforske norge	Vestkysten
Turistvei	Vet ikke
Turistvei	Viewpoint snøhetta og natur
Turmuligheter	Ville opp dovrefjell
Tv6	Ville på letvint tur på høyfjell
Utsikten	Villrein
Vakker natur	Vise området til besøkende
Vakre fjell	Være her noen dager og nyter det

Vedlegg 8. Kommer du til å gå flere turer i Dovrefjellområdet her i år som et resultat av opplevelsen på Viewpoint SNØHETTA? Ja, hvor?

Einunndalen	Galdhøpiggen
Alle norske fjellområder	Generelt overalt
Andre steder langs vegen	Gjøra
Annet område	Grimsdalen
Avsjøen	Grisungen/snøhetta området
Bor her	Grønnebakken
Den samme	Hele fjellområdet
Der det er gode stier	Hele Norge
Dette området, inntil Snøheim	Hele området
Diverse sæter daler	Hele park
Diverse topper	Her
Dombås	Her og snøhetta
Dovre	Hjerkin
Dovre nasjonalpark	Hjerkin/Folldal
Dovre, Grimsdalen, Dovrefjell	Hjerkinhø
Dovre, Rondane	I området
Dovre/Rondane	I området her
Dovrefjell	I området rundt
Dovrefjell generelt	Ikke bestemt ennå
Dovrefjell nasjonalpark	Innlandet
Dovrefjell nasjonalparken	Kanskje
Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalparken	Kanskje de berømte vegene/stiene
Dovrefjellmarsjen	Kongevegen
Dovrefjellsmasjen	Kongsvegen, usikkert
Dovregubben	Kongsvoll
Eikesdalen	Kongsvoll, moskussti
Einundalen	Kongvoll
Fjell	Kongvsoll
Fjellet	Lillehammer
Flott område	Mehøe
Fokstugu	Moro, fint
Fokstumyra	Moskussafari
Folldalsfjella	Moskussafari
Forskjellig	Moskussti
Furuhauglie	Moskusstien

Mot Grimsdalen	Samme
Mye å se	Samme område
Myjalett	Samme området
Må dokumentere	Samme tur
Nasjonale parker	Se etter moskus
Nasjonalpark	Snøheim
Naturen	Snøheim
Norden	Snøheim, Ringveien
Norge	Snøhetta
Opp til Snøhetta	Snøhetta
Oppdal	Snøhetta toppen
Oppdal, Dombås	Snøhetta, Rondane
Oppdals-området	Spontan tur
Overalt	Strømbu
Overalt i natur	Sunnmøre
Pikhetta	Sykkel, moskussti, snøhetta
Pilgrimsleden	Tar med alle besøkende på tur
Pilgrimstur	TBD
På fjellet	Til Snøheimen
På lykke & fromme	Tour de Dovre
På veien tilbake	Trekanten
Reinheim	Trollheimen
Ringebufjellet	Verden
Rondane	Viewpoint neste år
Rondane Peer Gynt	Vårstigen
Runde	
Rundt Dovrefjell	
Rundt Hjerkin	
Rundt Hjerkin	
Rundt Hjerkin, kongsvoll	
Rundtur	
Røros	

Vedlegg 9. Kasseundersøkelse Dovrefjell-Sunndalsfjella 2022

A Skjemant
B Kassenr

Dovrefjell-Sunndalsfjella 2022

- 1) Dato
Dag Måned
- 2a) Hvor er du bosatt?
Norge (postnr. og sted)
Utenlands (land)
- 2b) Kjønn/alder: 1 Kvinne: år 2 Mann: år
- 3) Hvor hentet du informasjon om Dovrefjell-Sunndalsfjella i forkant av turen?
1 Dovrefjell-sunndalsfjella.com 1 Andre nettsider, hvilke?
1 Sosiale medier 1 Trykte medier/brosjyrer
1 Via venner og bekjente 1 Annet/hentet ikke info
- 4a) Hva er hovedformålet med denne turen?
1 Dagstur til fots 1 Flerdagers fottur
1 Fisketur 1 Naturfotografering
1 Annet, hva?
- 4b) Varighet på turen ... dager/ ... timer
- 4c) Hvordan har dere/skal dere ferdes på denne turen?
1 For det meste langs merkede stier/veier
2 En god del både på og utenfor merkede stier/veier
3 For det meste utenfor merkede stier/veier
- 5a) Hvor mange er du sammen med på denne turen (inkl. deg selv)? pers.
- 5b) Er turen en "organisert" tur (Skoleklasse, speidergruppe, DNT/turlag el. l.)
1 Nei 2 Ja, hva slags gruppe?
- 5c) Er det barn under 15 år med i reisefølget?
1 Nei 2 Ja, alderen på det yngste barnet er: år

6) **AF** Er du fornøyd med tilretteleggingen for friluftslivutøverne på Dovrefjell
 1 Godt fornøyd 2 Ganske fornøyd 3 Misfornøyd

7) Hvor mange somre/vintre har du vært i dette fjellområdet tidligere?
 1 **AG** Ingen 1 **AH** Somre: **Ai** antall 1 **Aj** Vintre: **AK** antall

8) Tenk deg at du skal gjennomføre en flertimers tur i skogs- /fjellterreng om sommeren. Tenk deg at området er slik du helst vil ha det – som om det var ditt «idealområde» for en slik tur

Ville det være positivt eller negativt for deg:	Svært negativ			Nøy-tralt			Svært positivt
AL ... at det finnes tilrettelagte leirplasser med do, ved, bål, søppeldunker	1	2	3	4	5	6	7
AM ... at du kan bli kvitt søppel i utplasserte søppeldunker	1	2	3	4	5	6	7
AN ... at det finnes merkede stier i området	1	2	3	4	5	6	7
AO ...at det er god skilting ved stistart og stikryss i området	1	2	3	4	5	6	7
AP ... at det er lagt ned trestokker til å gå på der stien går over våt myr	1	2	3	4	5	6	7
AQ ... at det finnes hytter med matservering og oppredde senger i området	1	2	3	4	5	6	7
AR ... at du møter mange andre friluftsfolk i løpet av turen	1	2	3	4	5	6	7
AS ...at du kan gå milevis uten å møte et menneske	1	2	3	4	5	6	7

9) Hvordan samsvarer Dovrefjell- Sunndalsfjella med ditt «idealområde», jfr. over?
AT Ikke i det hele tatt 1 2 3 4 5 6 7 Fullstendig samsvar **AU** 9 Vet ikke

10) Er dette kortet fylt ut på tur inn i eller ut av området?
AV 1 På tur inn i området 2 På tur ut av området

11) Til høsten ønsker vi å sende ut et spørreskjema til noen av dere som har besøkt Dovrefjell- Sunndalsfjella i sommer. Kan du tenke deg å delta i denne etterundersøkelsen? Vær vennlig å oppgi epostadresse di under:

AW Epost adresse (skriv tydelig):

Takk for hjelpa!

Vedlegg 10. Kasseundersøkelse Viewpoint SNØHETTA 2022

1846

viewpoint SNØHETTA, Dovrefjell 2022

- 1) Dato
 Dag Måned
- 2) Er du på vei opp eller ned?
 1 Opp 2 Ned
- 3) Hvor er du bosatt?
 Norge (postnr. og sted)
- Utenlands (land)
- 4) Kjønn/alder: 1 Kvinne: år 2 Mann: år
- 5) Hvor hentet du informasjon om viewpoint SNØHETTA i forkant av turen?
 1 www.villreinsenter.no 2 Andre nettsider, hvilke?.....
 3 Sosiale medier 4 Trykte medier/brosjyrer
 5 Via venner og bekjente 6 Annet/hentet ikke info
- 6) Er viewpoint SNØHETTA hovedårsaken til at du besøker dovrefjellområdet?
 1 Ja 2 Nei. Hvis nei hva er hovedårsaken?

- 7) Hvordan ankom du Dovrefjell før turen til viewpoint Snøhetta?
 1 Privat bil eller annet motorkjøretøy
 2 Offentlig transport, hva?.....
 3 Annet, hvordan?.....
- 8) Hvor mange er du sammen med på denne turen (inkl. deg selv)?.....pers.
- 9) **Er turen en "organisert" tur** (Skoleklasse, moskussafari, DNT/turlag el. l.)
 1 Nei 2 Ja, hva slags gruppe?.....
- 10) Er det barn under 15 år med i reisefølget?
 1 Nei 2 Ja, alderen på det yngste barnet er: år

- 11) Er du fornøyd med tilretteleggingen på viewpoint SNØHETTA?
 1 Godt fornøyd 2 Verken eller 3 Misfornøyd
- 12) Hvor mange somre/vintre har du vært i dette fjellområdet tidligere?
 1 Ingen 2 Somre:..... antall 3 Vintre:..... antall
- 13) Hvor viktig er følgende opplevelser/motiv for deg på denne turen?
	Ikke viktig	Litt viktig	Svært viktig
	1	2	3
a. Lufte seg litt	☐	☐	☐
b. Å få bruke kroppen	☐	☐	☐
c. Lære om områdets dyreliv/natur/historie/kultur	☐	☐	☐
d. Lære om villrein	☐	☐	☐
e. Utsikten til Snøhetta	☐	☐	☐
f. Stedet viewpoint SNØHETTA	☐	☐	☐
g. Arkitektur viewpoint SNØHETTA	☐	☐	☐
h. Ro og ettertanke	☐	☐	☐
i. Naturopplevelsen	☐	☐	☐
j. Se moskus	☐	☐	☐
k. Tid til overs	☐	☐	☐
- 14) Har besøket til viewpoint SNØHETTA gitt deg mer kunnskap om hvordan man tar vare på villreinen?
 1 Ja, mye mer 2 Ja, litt mer 3 Nei, ikke mer enn jeg visste
- 15) Kommer du til å gå flere turer i Dovrefjellområdet her i år som et resultat av opplevelsen på viewpoint SNØHETTA?
 1 Nei 2 Ja, hvor?.....
- 16) Har det noen verdi for deg at det er naturveileder til stede når du besøker viewpoint SNØHETTA?
 1 Liten verdi 2 Noe verdi 3 Stor verdi

Takk for hjelpa!

Norsk institutt for naturforskning, NINA, er en uavhengig stiftelse som forsker på natur og samspillet natur–samfunn.

NINA ble etablert i 1988. Hovedkontoret er i Trondheim, med avdelingskontorer i Tromsø, Lillehammer, Bergen og Oslo. I tillegg driver NINA Sæterfjellet avlsstasjon for fjellrev på Oppdal, og forskningsstasjonen for vill laksefisk på lms i Rogaland.

NINAs virksomhet omfatter både forskning og utredning, miljøovervåking, rådgivning og evaluering. NINA har stor bredde i kompetanse og erfaring med både naturvitere og samfunnsvitere i staben. Vi har kunnskap om artene, naturtypene, samfunnets bruk av naturen og sammenhenger med de store drivkreftene i naturen.

ISSN:1504-3312

ISBN: 978-82-426-5096-2

Norsk institutt for naturforskning

NINA Hovedkontor

Postadresse: Postboks 5685 Torgarden, 7485 Trondheim

Besøks-/leveringsadresse: Høgskoleringen 9, 7034 Trondheim

Telefon: 73 80 14 00, Telefaks: 73 80 14 01

E-post: firmapost@nina.no

Organisasjonsnummer 9500 37 687

<http://www.nina.no>

Samarbeid og kunnskap for framtidens miljøløsninger